

ROBINSON CRUSOE TÖRTÉNETE

**AZ EREDETI ELBESZÉLÉS NYOMÁN
GYERMEKEK SZÁMÁRA**

**ÁTDOLGOZTA
RADÓ VILMOS**

**BUDAPEST,
AZ EGGENBERGER-FÉLE KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA.
(HOFFMANN ÉS MOLNÁR.)**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2013
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5292-65-1 (online)
MEK-11531

TARTALOM

- I. Robinson elhagyja a szülői házat.
- II. Robinson Londonba jut.
- III. Robinson Guineába megy.
- IV. Robinson fogságba kerül.
- V. Robinson mint rabszolga.
- VI. Robinson megmenekül.
- VII. Robinson lelövi az oroszlánt.
- VIII. Robinson egy portugall hajóra kerül.
- IX. Robinson Braziliában.
- X. Robinson ismét Guineába indul.
- XI. Robinson egy szigetre vetődik.
- XII. Robinson a roncsolt hajóra megy.
- XIII. Robinson szétnéz a szigeten.
- XIV. Robinson még többször is felkeresi a roncsolt hajót.
- XV. A roncsolt hajó elsüllyed.
- XVI. Robinson erősebb hajlékot épít.
- XVII. Újabb kirándulások a szigeten.
- XVIII. A földrengés.
- XIX. Robinson naplója.
- XX. Robinson beteg lesz.
- XXI. A Narancsvölgy.
- XXII. Robinson nyaralót épít.
- XXIII. Robinson mint kosárfonó és fazekas.
- XXIV. Robinson mint földmivelő.
- XXV. Robinson hajót készít.
- XXVI. Robinson újra hajót készít.
- XXVII. Nagyobb kirándulás a tengeren.
- XXVIII. Robinson megszabadul a veszedelemből.
- XXIX. Robinson mint baromtenyésztő.
- XXX. Új felfedezés.
- XXXI. Ismét egy borzasztó felfedezés.
- XXXII. Robinson tervei a vademberek ellen.
- XXXIII. Robinson egy barlangra akad.
- XXXIV. Ismét vademberek jönnek a szigetre.
- XXXV. A spanyol hajó.
- XXXVI. Robinson a spanyol hajóra megy.
- XXXVII. Robinson megtámadja a vadembereket.
- XXXVIII. Péntek.
- XXXIX. Robinson oktatja Pénteket.
- XL. Robinson Péntek hazájába készül menni.
- XLI. Véres harc a vademberekkel.
- XLII. A harc kimenetele.
- XLIII. Péntek megtalálja atyját.
- XLIV. A spanyol s az öreg vadember elmennek Péntek atyafiaihoz.
- XLV. Váratlan jövevények.
- XLVI. Harc a zendülőkkel.
- XLVII. Új lázadók érkeznek a hajóról.
- XLVIII. A lázadók végkép legyőzetnek.
- XLIX. A hajó visszahódítása.
- L. Robinson Európában.
- LI. A Pyrenäusokban.
- LII. Harc a farkasokkal.
- LIII. Robinson otthon.

I. Robinson elhagyja a szülői házat.

Robinson Crusoe (olv. Krúszo) született York (Jork) városában, Angolországban 1632-ben. Atyja elébb kereskedő volt, de mivel köszvényben szenvedett, az üzlettől visszavonultan élt szép vagyonából. Robinsonnak két testvérbátyja is volt. Az idősbik katonának ment s egy csatában életét veszté. A másik pedig elzüllött az atyai háztól és soha többé még csak hírért sem hallották. Robinsont jogtudósnak szánta az apja, de ez a fiúnak sehogysem volt ínyére. Neki a hajós-életre volt csak kedve, a messze tengeren nagy utazásokat szeretett volna tenni. Atyja több ízben törekedett őt lebeszélni kalandos terveiről. De Robinson kereken kijelentette, hogy ő bizony, ha szép szerivel hajóssá nem lehet, elszökik hazúlról.

Már tizenkilencedik évében járt Robinson és még mindig nem választott életpályát. Egyszer atyja megint magához hívatta s így szólt neki: »Fiam, te egyedül maradtál meg gyermekeim közül, hogy agg koromban vigasztalásom és istápom légy. Az egyik bátyád tetemei idegen földben porladoznak, a másik bátyád pedig eltűnt nyomtalanul. És most te is itt hagynád öreg beteges atyádat? Te is szaporítani akarnád búbánatomat? Ha elmégy hazúlról, halálra szomorítasz engem. Én nem foglak ugyan átkozni, sőt imádkozni fogok érte. De tudd meg, az Isten áldása nem kíséri a szófogadatlan gyermekeket és lesz idő, mikor inségedben és nyomórúságodban keservesen megbánod, hogy öreg atyádnak intő szavát meg nem fogadtad. De nem leszen senkid, ki a megtérésre segédkezet nyújtson.«

E szavaknál könnyek állottak a bánatos atya szemében. Meg is volt rábeszélésének az a hatása, hogy Robinson megváltoztatta a szándékát és feltette magában, hogy otthon marad és hogy szorgalom és igyekezet által örömet szerez atyjának. De alig telt el egypár nap, már megint elfeledett minden jó szándékot. Most édes anyját ostromolta kéréseivel, legyen szószólója atyjánál, hogy próbaképen csak egyetlen tengeri utazást engedjen tennie. »Hiába volna minden kérésem - felelt az anyja. Jól tudom, atyád sohasem adja beleegyezését, mert nem akar szerencsétlenségednek okozója lenni.«

Vagy egy évvel ezek után történt, hogy Robinson Hull (Höll) városába rándult. Ott a kikötőben lévő hajók sokaságát látván, újból lánggra gyuladt lelkében régi vágya. Szerencsétlenségére találkozott egy régi iskola-társával is, ki éppen atyja hajóján Londonba készült. Ez rábeszélte Robinsont, hogy utazzék vele. »Nem kerül - úgymond - az utazás semmibe, a tenger nyugodt, veszedelemről szó sincs, s egy óra múlva horgonyt oldunk.«

E csábításnak Robinson nem tudott ellentállni. Elfelelte atyját, anyját s a nélkül, hogy csak egyetlen szóval is értesítette volna őket, 1651-ben szeptember 1-én hajóra szállt.

II. Robinson Londonba jut.

Alig ért ki a hajó a nyílt tengerre, midőn hirtelen nagy szél kerekedett. A magas hullámok úgy hányták ide-oda a hajót, hogy Robinson rosszul kezdte magát érezni. De feltámadt benne vádoló lelkiismerete is; meggondolta, milyen búbánatot okozott szüleinek, mint fognak miatta aggódni. Az alatt azonban a szél viharrá fajult s mind nagyobbakká lettek a habok. Valahányszor egy hegynagyságú hullám a hajó felé hömpölygött, Robinson mindig azt hitte, most nyomban vége mindnyájuknak. Ebben a halálos félelmében felfogadta magában, ha az Isten ez egyszer megmenti, tüstént visszatér megbántott szüleihez.

A vihar elvonult, az ég kiderült, de a tenger magasan hullámzott, és Robinson még mindig a tengeri betegségben szenvedett. Este felé azonban egészen megszűnt a tenger háborgása és Robinson a legszebb estét élvezte a hajó fedélzetén. Ép olyan gyönyörű volt másnap a reggel, midőn a felkelő nap a tenger sima felszínében tükröződött.

»Hát hogy vagy, Robin?« kérde hozzá lépő pajtása, a ki erre az utazásra csábította volt. »Csak meg nem ijesztett talán az a maroknyi szél tegnap? Oda se nézz neki! Látsz még te ennél különb vihart is. De most gyere, erősítsd magad egy pohár puncscsal!«

Hozzá is láttak derekasan a puncsiváshoz, tréfálózta, énekeltek és Robinson feledett vihart, fogadást, mindent.

Már vagy hat napig mentek kedvező időben minden baj nélkül és közel értek a yarmouth-i (Jarmút) kikötőhöz. Itt azonban ellenkező szél támadt és a hajó kénytelen volt horgonyt vetni még mielőtt biztos révbe mehetett volna. Így töltöttek egy helyben vesztegelve egy egész napot, de derült hangulatban, mert bajra, veszedelemre senki még csak nem is gondolt.

Nyolczad napra azonban reggelre kelve oly erősen kezdett fújni a szél, hogy a felső vitorlákat be kellett vonni. Dél tájban pedig erősen háborgott a tenger, a hullámok ismételtén is átcsaptak a födélzeten és a hajó erős hánykódása után ítélve, a hajós népnek azt kellett hinnie, hogy engedett a horgony, miért is a kapitány megparancsolta, hogy vessék ki a tartalék-horgonyt.

A szélvész mind erősebben zúgott és mód nélkül felkavarta a tajtékzó tengert. Most Robinson már a hajós nép arcvonásaiból is kiolvashatta az aggodalmat és félelmet, sőt hajókamrájában feküdvén, hallotta, a mint a szomszéd kamrában a kapitány ki- s bejárva többször mormogta magában: »Isten irgalmazzon! Mindnyájan oda vagyunk!« Robinsonnak a nagy rémülettől csak úgy vaczogtak a fogai; kapta magát, felszökött a födélzetre. De milyen látvány! Óriási vízhegyek zuhantak a hajóra. Közeliükben két hajón elvagdalták az árboczokat, egy harmadik hajó pedig vagy ezer lépésnyire tőlük éppen abban a pillanatban süllyedt el.

Este felé a Robinsonék hajóján is sietve el kellett vágni az árboczokat; rövid időre azután meg egy hatalmas hullám elsodorta a hajó csónakját. Most már hab hab után csapott át a födélzeten. A kapitány, a hajómindenes és több hajóslegény térdre esve imádkoztak és kérték az Istent, mentse meg őket a haláltól.

Éjfél tájban a hajón lévők ijedsége még fokozódott; a hajó meglyukadt s már néhány perc után négy lábnyi magasan állott a víz a hajó üregében. Mindenkinek tüstént a szivattyúkhöz kellett sietni. Robinson majdnem eszméletlenül feküdt kamrájában, most azonban felzavarták a matrózok s ő is dolgozott a kétségbeesés erőlködésével. A kapitány a baj jelzésére elsüttette az ágyukat. Robinson azt hitte, hogy most már darabokra törik a hajó s ijedtében ájultan összerogyott. Hamar egy matróz lépett helyébe a szivattyúhoz, Robinsont pedig félre lökte a lábával; majdnem egy órába telt, míg megint felocsúdott.

A hajó személyzete szakadatlanul tovább dolgozott, de a víz a hajó-üregben mind magasabbra hágott s a hajó szemlátomást süllyedni kezdett. A vihar ekkor már szünő félben volt ugyan, de arra még sem volt kilátás, hogy a kikötőbe elérhessen, azért a kapitány folyton lövetett, hogy tudtúl adja a veszedelmet.

Végre egy könnyű hajóról, mely ott közeliükben horgonyzott, küldtek segítségükre egy csónakot. Csak nagy nehezen tudott a süllyedő hajó közelébe jutni és a csónakban levő derék hajósok életüket kockáztatták, hogy a hajótörést szenvedőket megmentse. Teljes erejükből eveztek és végre sikerült egy kötelet megragadniok, melyet nekik a hajóról ledobtak. Így aztán oda húzták a csónakot közel a hajóhoz és szerencsésen belé szálltak valamennyien.

Robinsont félholtá tette az ijedség; a maga erejéből nem is tudott volna menekülni, ott maradt volna a süllyedő hajón, ha két matróz meg nem könyörül rajta és el nem viszik őt a csónakba.

Alig eveztek egypár száz lépésnyire és ime a hajó elmerült. Ennek tekintete újból nagy rémülettel töltötte el Robinsont. Mikor pedig a parthoz közel értek, a hol a zúgó hullámok a szárazföldön megtörve úgy dobálták a csolnakot, akár egy laptát, a szegény Robinson alig tudott hová lenni ijedtében. De a derék evezősök a hullámtörésen is szerencsésen keresztül vitték és partra szállították a megmentetteket.

Ezek szívük bensejéből köszönetet mondtak megmentőiknek és bementek a közeli Yarmouthba, a hol emberszerető fogadásban részesültek. Ellátták őket szállással és élelemmel, sőt a városbeli kereskedők pénzt is gyűjtöttek számukra annyit, hogy kiki bátran elmehetett tetszése szerint vagy Londonba, vagy pedig vissza Hullbe.

Robinsonnak most módjában lett volna aggódó szüleikhez visszatérni, a kik bizonyosan szívesen fogadták és örömet megbocsátottak volna neki. Ámde nem követte sem lelkiismeretének szózatát, sem pedig a hajótulajdonos intését, a ki csak később tudta meg, hogy Robinson szülői akarata és tudta nélkül ment útra. »Ifjú barátom - így szólt az - önnek sohasem szabad többé tengerre szállnia; ezt az élményét világos jelnek kell tekintenie, hogy ön nem való hajósnak. Ha haza nem megy szülőihez, úgy bajjal és inséggel fog ön küzködni bár hová fordul is.«

De ezek a szavak nem fogtak Robinsonon. Meggondolta, hogy haza térve gúny tárgyává lesz, hogy valamennyi ismerőse mind kineveti, és kapta magát, elment Londonba.

III. Robinson Guineába megy.

Alig időzött Robinson néhány napig Londonban, midőn véletlenül egy hajóskapitánnyal ismerkedett meg, a ki nem rég Afrikából, a guineai (Ginéa) tengerpartról tért vissza. Mivel ez a kereskedelmi útja igen szerencsésen ütött ki s jókora összeget jövedelmezett, ismét útra készült Guineába. Robinson nagyon megtetszett ennek a kapitánynak, s a mint megtudta, mennyire szeretné Robinson a világot látni, azt az ajánlatot tette neki, hogy utazzék vele Guineába, ad neki a hajón saját kamrájában ágyat és ingyen étkezést, sőt azt is megengedi, hogy portékát vihessen magával, a melyet aztán Afrika partjain jó nyereséggel eladhat. Ha ez a kísérlete sikerül - úgymond - jöllehet ez majd új kereskedelmi vállalatokra fogja serkenteni.

A derék becsületes hajós-kapitánynak ez a jóakaró ajánlata nagyon megtetszett Robinsonnak. Tüstént írt néhány jómódú rokonának, akik kérelmére küldtek neki egy szép összeg pénzt, vagy 400 forintot; ezért aztán a kapitány tanácsára oly árúczikkeket vásárolt, a melyeknek az afrikai népeknél nagy kelendőségük volt. Utnak is indultak nem sokára a legkedvezőbb időben. Az utazás alatt a kapitány különféle ismeretekre oktatta Robinsont, a melyeket a hajós embernek tudnia nélkülözhetetlen. És a milyen gonddal és szeretettel oktatta a kapitány, Robinson ép oly figyelemmel és szorgalommal tanult, s e buzgalmának később számtalan esetben nagy hasznát vette. Az egész utazás fényesen sikerült. Robinson az odavitt üvegklárisért, játékszerekért, késekért, baltákért akkora rakás aranyport kapott cserébe, hogy Londonban 300 font sterlinget (3000 forint) adtak érte.

Most már kész kereskedő embernek tekintette magát Robinson. Szerencsétlenségére azonban jóakaró barátja, a derék hajós-kapitány nem sokára meghalt, hajóját pedig a kapitány özvegyétől megvette a hajó volt kormányosa. Evvel Robinson, kit első sikerült kísérlete után szüntelenül bántott a kapzsiság, a hirtelen meggazdagodás vágya, másodízben útra készült Guineába. Pénzének egy részéért megint portékát vett, a többit pedig a kapitány özvegyére bízta megőrzés végett.

IV. Robinson fogságba kerül.

Ez az út is igen kedvezően indult meg. Szerencsésen elérték Afrika partjait és már a kanári szigetek közelében jártak, midőn egy reggel, hajnal hasadtával egy kalóz-hajót pillantottak meg, mely valamennyi vitorláját kifeszítve sietett feléjük. Ők is kifeszítettek annyi vitorlát, a mennyit az árbocok csak elbírtak, de a kalóz-hajó gyorsabb járásu volt s mind jobban közeledett Robinsonék hajójához. Egész álló nap folyvást tartott ez a borzasztó üldözés. Délutáni 3 órakor már csak lövésnyi távolságban volt tőlük, s Robinsonék elkészültek a harcra. Hajójukon 11 ágyú volt, ezek közül nyolczat tüstént a hajó megtámadott oldalára hurczoltak és erősen kezdtek tüzelni a kalóz-hajóra. A tengeri rablók, noha 18 ágyujokból viszonozták a tüzet, mégis kénytelenek voltak visszavonulni. Nem sokára azonban megújíták támadásukat. Nemcsak ágyuik dördültek mind egyszerre, hanem hirtelen egészen közel jöttek a kereskedelmi hajóhoz és a 200 tengeri rabló pusztító puskatúzzal rohanta meg, úgy hogy Robinsonéknak, a hogy csak lehetett, el kellett rejtőzniök. Most azonban a tengeri rablók horogra kerítették a hajót; kötelekre kötött vaskampókkal beléje kapaszkodtak és egészen közel húzták magukhoz. Egy pillanat alatt 60 rabló a fedélzetre szökött, és kezdtek a vitorlák köteleit és a vitorlákat elvagdogni. A hajó legénysége egy darabig hősiezen harczolt, kétszer vissza is szorították a kalózokat, de végre is tágítaniok kellett a mind sűrűbb tömegekben a hajóra tóduló kalózok előtt. A kereskedő-hajó emberei közül három elesett, nyolcz pedig megsebesült, a többit, köztük Robinsont is, lánczra verték és elvitték Száléba, Marokkó egyik kikötő városába, rabszolgaságba.

Robinsonból tehát nem dúsgazdag kereskedő lett, a mint telhetetlenségében álmodta, hanem szegény rabszolga.

V. Robinson mint rabszolga.

De rabszolga élete nem volt olyan nyomorúságos, mint a milyennek képzelte. Mert mig társait az ország belsejébe, a fővárosba hurczolták, addig Robinsont a kalózok kapitánya megtartotta magának, mivel fiatalsága és ügyessége megtetszettek neki. Ott aztán a ház és a kert körül különféle munkát kellett végeznie. Egy ideig abban a reménységben élt Robinson, hogy gazdája majd elviszi magával a tengerre, ott a véletlen összehozza őket egy keresztyén hajóval, az majd legyőzi a kalóz hajót, fogságba ejti a rablókat és őt kiszabadítja. Ámde ez a reménye meghiusult, mert gazdája soha tengerre nem vitte. Két esztendeig élt így a megszabadulás legkisebb reménye nélkül. Ezer tervet is gondolt ki a megszökésre, de egy sem volt kivihető. Súlyosította helyzetét még az is, hogy senkije nem volt, a kivel e terveit közölhette volna, mert rabszolga-társai közt egy sem volt európai származású.

Történt azonban, hogy egy szerencsés körülmény ismét felélesztette Robinsonban a megszökés reménységét, a melyről már-már le kezdett mondani. Gazdája ugyanis egyszer pénzsűke miatt a szokottnál hosszabb ideig volt kénytelen otthon maradni és unalmában hetenként néhányszor dereglyén elment halászni. Elvitte magával Robinsont is és egy szerecsen rabszolgát, s mivel ezek tréfáikkal mulattatták, Robinson meg ügyesnek is bizonyult a halászásnál, rendesen ezeknek a kíséretében szokta e kirándulásait megtenni.

Egyszer a kapitány néhány barátjával halászatra készült menni és meghagyta Robinsonnak, hogy hozza rendbe a dereglyét, mossa meg tisztára, vigyen belé különféle élelmi szereket,

továbbá puskákat, puskaport, golyót stb. Minden rendben volt már, vígan lobogtak a dereglye zászlói a szellőben, de a vendégek nem érkeztek. Végre eljött maga a kapitány és megparancsolta Robinsonnak, menjen el Muleivel, a szerecsen rabszolgával, és egy Xuri nevű gyermekkel és kerítsen vacsorára egy főzet halat, mert vendégei csak estére fognak eljönni.

»Most vagy soha!« gondolta Robinson, és abban a pillanatban kész volt a szökés terve. Mindenek előtt több élelmi szerről kellett gondoskodnia, azért így szólt Muleinek: »Nem illik, hogy urunk ennivalóját fogyaszszuk; eredj be a házba és hozz számunkra kétszersültet s más egyebet, a mire szükségünk lesz!« S míg Mulei oda járt, Robinson titkon hat üveg vizet, egy darab viaszt és fonalat, egy baltát, fűrész- és kalapácsot vitt a dereglyére és ott gondosan elrejtette. Evvel aztán harmadmagával kiindult a révpártból. A mint már egy darabig mentek, kezdtek hozzálátni a halászáshoz, de nem volt semmi foganatja, mert Mulei és Xuri nem igen tudtak hozzá, Robinson meg készakarva nem akart fogni.

»Itt bizony holnapig sem fogunk egyetlen halat sem - mond Robinson - jó lesz talán küljebb mennünk.« Mulei beleegyezett és tüstént felhúzta a vitorlákat. Mikor már jó távol voltak a parttól, Robinson titkon oda lopózkodott Muleihez, hátulról körülfogta és erős karokkal a tengerbe lökte. Mulei mester volt az uszásban, fel is merült azonnal a víz alól és a dereglye után kezdett úszni. A közben azonban Robinson a dereglye kamrájába sietett, előhozott egy puskát, Muleinek szegezte s így szólt: »Ha közel mersz jönni a hajóhoz, tüstént agyon lölek! De ha a part felé úszol, nem bántalak. Te elég ügyes úszó vagy és könnyű szerivel elérheted a partot.«

Robinson arczkifejezése elárulta Muleinek, hogy az komolyan veszi a dolgot, azért kapta magát, megfordult s a part felé úszott. Robinson tehát magára maradt a dereglyében Xurival. De ez a gyermek nem igen árthatott az erős Robinsonnak. Meg is eskette ott nyomban Xurit, hogy mindenben engedelmeskedni fog neki. Erre aztán minden tőle telhető erővel kievezett a nyílt tengerre.

VI. Robinson megmenekül.

Egyre éjszaki irányban evezett Robinson a spanyol tengerpart felé. De mikor már annyira elhagyta az afrikai partot, hogy lehetetlen volt őt onnét észrevenni, tüstént megváltoztatta a hajó irányát és délkeletnek vette útját. Ezt azért tette, hogy gazdáját ámítsa, ha üldözőbe találná venni. Mert az bizonyosan azt fogja hinni, hogy Robinson a legközelebbi keresztyén országba törekszik menekülni és abban az irányban fogja őt üldözni. Hogy délkeleti útja őt vademberek földjére vezet, avval Robinson nem sokat törődött. Legfőbb gondja egyelőre csak az volt, hogy a tengeri rablók kezei közé ne kerüljön, a kikről jól tudta, hogy üldözőbe veszik. Őt álló napig folyton az afrikai partvidék mentén haladt kedvező szélben. Csak mikor meggyőződött, hogy a vidék teljesen lakatlan, mikor bizton hihette, hogy a kalózok azóta abban hagyták a hiába való üldözést, mert végre horgonyt vetni egy folyócska torkolatánál. Éppen hanyatlóban volt a nap; embernek sehol nyoma sem mutatkozott, de annál nagyobb volt a ragadozó vadállatok ordítása, elannyira, hogy Robinson nem mert partra szállani s az éjjelt még ott töltötte dereglyéjén.

Alig hasadt a hajnal, már talpon volt Robinson, felköltötte Xurit és készülődtek a szárazföldi útra. Kiki egy-egy puskát fogott és egy korsót; vizet akartak keríteni, mert készletük elfogyott és a folyócska vize, a melynek torkolatában horgonyoztak, nem volt iható. Mikor már a parton egy darabig haladtak, elváltak egymástól, mert Robinson folyton szemmel akarta tartani a

hajót, mivel tartott tőle, hátha vademberek jönnek és elragadják a dereglyét. Xuri egy szűk völgyön haladt felfelé, a hol friss vizet vélt találni. Még egy fél óra is alig telt el, midőn Robinson egy lövést hallott és nyomban rá érkezett Xuri gyors futásban. Robinson azt hitte, hogy valaki üldözi, azért tüstént segítségére sietett. De Xuri csak örömben ugrándozott, mert friss vízre akadt, sőt egy nyulat is lőtt. Meg is töltötték azonnal minden edényüket friss vízzel, megsütötték nyáron a nyulat, ettek, ittak s újból útra kerekedtek. Tovább haladtak egyre a partvidék mentén. Ha vizük fogytán volt, ki-kikötöttek s újból megtöltötték edényeiket. Éhüket pedig hallal verték el, a minék bővében voltak.

VII. Robinson lelövi az oroszlánt.

Egyszer korán reggel egy meredek tengerpart közelében vetettek horgonyt. Itt csak addig akartak vesztegelni, míg az éppen akkor kezdődő áradat magasabbra hág, mert az jobban lendíti a hajót. Egyszerre csak Xuri rémülettel mutatott a partra, és suttogva így szólt Robinsonnak: »Nini, milyen szörnyeteg fekszik ott ama domb közelében! Jó lesz innét tovább kotródunk!«

Egy óriási oroszlán volt, mely egy kőszikla árnyékában aludt. Robinson elővett egy puskát, jó sok puskaport és két golyót töltött belé, egy másik szintén jól megtöltött puskát pedig oda tett maga mellé elővigyázatból, hát ha az első lövéssel le nem terítené az állatot. A lövés dördült, de az oroszlánnak csak az egyik mellső lábát zúzta szét. A megsértett vad ijedten felszökött fekvő helyéről és rémítő ordítást hallatott. De Robinson gyorsan rásütötte a másik puskát; ez már szerencsésebben talált, az állat tüstént összerogyott. Xuri is elővett egy puskát, átgázolt a sekély vízen, oda sompolygott az állathoz és egészen közlelől a füle tövének irányzott lövéssel végkép eloltá életét. Most kezdték az oroszlán bőrét lerántani; és noha Xuri e munkánál nagy ügyességet fejtett ki, mégis eltartott napestig. A húsát ott hagyták, mert nem igen ízlett nekik. A bőrt kifeszítették, hogy a napon megszáradjon és később Robinson takarónak használta.

Már hetek múltak azóta, hogy Robinson a kalózkapitánytól elszökött. Minden reménységét abba vetette, hogy sikerül majd a Zöldfok vidékére eljutnia, ott aztán bizton számított segísége, mert tudta, hogy ott halad el valamennyi hajó, melyek Guineába, Braziliába és Indiába mennek. Közben aggodalommal vette észre ismétlen is, hogy azon a vidéken, amelynek partjai mentén haladott, fekete emberek laknak, a kik meztelen jártak és már többször jöttek tömegesen egész a part széleig és kíváncsian nézték Robinson dereglyéjét.

Egy nap megint egy csoport embert látott Robinson a part szélén és mivel már fogytán volt az élelme, feltette magában, hogy közeledik feléjük. Egy darabig a hajó után futottak a part hosszán. Fegyverük nem volt, csak egynek a kezében volt egy hosszú bot. Xuri azt állította, hogy az lándzsa, a melylyel ezek az emberek jó messzire ügyesen és biztosan tudnak dobni. Azért Robinson nem is ment egészen közel hozzájuk, hanem a kellő távoból jelekkel törekedett értésükre adni, hogy élelemre volna szüksége. Az emberek viszont jelekkel felszólították Robinsont, hogy álljon meg, úgy majd hoznak számára élelmet, és Robinson csakugyan levonta vitorláját. Néhánya el is ment és kis vártatva visszatértek két jókora darab kenyérral és egy kis búzával. De Robinsonnak nem volt annyi bátorsága, hogy a partra menjen érte és midőn a szerecsenek habozását látták, kapták, letették ajándékukat a földre, aztán mindnyájan visszavonultak és távol maradtak mindaddig, míg Robinson a hajóra nem vitte az ennivalót.

Mikor a négerék megint közel jöttek a parthoz, Robinson meghatva köszönte meg ajándékukat. Sajnálta, hogy nem volt semmije, a mit viszonzásul adhatott volna nekik. Nem sokára azonban alkalma volt megszolgálni nekik a szívességüket. Történt t. i. hogy két hatalmas vadállat jött a hegyek közül és száguldva rohantak a tenger felé. Rémülten futottak szertesét a négerék, csak az az egy maradt ott, a kinek lándzsa volt a kezében. A fenevadak egyenesen a víznek iramodtak s midőn az egyik közel ment a dereglyéhez, Robinson egy szerencsés lövéssel agyon durrantotta, mire a másik ijedten futott vissza a hegyek közé. Az elejtett vadnak Robinson hurkot kerített a nyakába, aztán a kötél végét a partra dobta. A négerék most neki bátorodtak és kihúzták az állatot a vízből. Egy gyönyörűen pettyezett, hatalmas leopárd volt. Egy éles fadarabbal sokkal gyorsabban nyúzták le a bőrét, mint Robinsonék késsel az oroszlánét. A húzával megkinálták Robinsont, de ez értésükre adta, hogy nem kíván belőle, csak a bőrét adják neki, a mit készségesen meg is tettek. Hoztak aztán még neki annyi élelmet, hogy már meg is sokallotta, és midőn üres edényeit szájjal lefelé fordítván, tudokra adta, hogy víz nélkül szűkölködik, két asszony azonnal elsietett és nem sokára egy öblös kétfülü edényt hoztak tele friss vízzel. Robinson megtöltötte korsóit és evvel bucsút vett a barátságos négerektől.

VIII.

Robinson egy portugall hajóra kerül.

Még tizenegy napig haladt Robinson folyton egy irányban, végre feltűnt szemei előtt a rég áhított Zöldfok, messze a tengerbe szögellő hegységével. Túlhan, a távol ködében meredeztek a Zöldfok-szigetek is. De most Robinson nem tudta mitevő legyen. A parthoz közeledni nem mert, mivel a hajózás ott a vízből kiálló szirtek és az erős vízáramlatok miatt igen veszedelmes; de ép olyan veszedelmes volt a szigetek felé, a nyílt tengerre menni kicsi dereglyéjével, a hol egyetlen hullám örökre eltemetheti.

Dereglyéje kamrájában ülve éppen e kétséges helyzete felett töprenkedett Robinson, midőn Xuri, ki az alatt a kormányrúdnál ült, hirtelen felkiáltott: »Uram, uram, egy vitorlás hajó!« A szegény egészen magán kívül volt ijedtében, mert azt hitte hogy a kalóz-kapitánynak valamelyik hajója, mely őket üldözi. De Robinson jól tudta, hogy az régóta abban hagyta az üldözést, és hosszabb megnézés után kisütötte, hogy az portugall hajó, mely nem az afrikai szárazföld felé, hanem attól el nyugatnak tart. Rögtön kifeszítette valamennyi vitorláját és sietett a hajó után; közben-közben puskáit is elsütötte. Eleinte úgy tetszett neki, mintha megállt volna a hajó; de mily nagy volt kétségbeesése, midőn észre kellett vennie, hogy az mind jobban távolodik tőle. De még sem mondott le a reménységről; folyton követte a hajót és folyton lődözött, hogy magára fordítsa a személyzet figyelmét. Végre az mégis megállt. A kapitány észrevette messzelátó segítségével és három óra múlva Robinson szerencsésen elérte a hajót, mely csakugyan egy portugall kereskedő volt.

A hajón igen barátságosan fogadták őket és Robinson szerencsés menekülése fölötti örömeben minden vagyonát oda akarta a kapitánynak adni. De ez semmit sem fogadott el, hanem így szólt: »Én az ön életét emberbaráti szeretetből mentettem meg; ki tudja, nem jutok-e magam is egyszer hasonló helyzetbe, nem szorúlok-e én is szánakozó emberek jószágára. Azután meg messze hazájától, Braziliában, a hová ön velünk menni kénytelen, éhen kellene önnek vesznie, ha minden vagyonától megfosztanám. Én önt, angol barátom, ingyen elviszem Braziliába, ott aztán eladja kevés holmiját és a bevett összeggel, tetszése szerint, vagy hozzáfog valamihez, vagy pedig visszautazik hazájába.«

A milyen barátságosan beszélt a kapitány, ép oly jóindulattal bánt is Robinsonnal. Embe-
reinek is megtiltotta, hogy semmit el ne fogadjanak tőle. A dereglyéjét, mely igen gondosan
készült és jó járású hajó volt, megvette a kapitány nyolczvan arany pénzért; megvette továbbá
az oroszlan és a leopárd bőrét jókora összegért, és midőn három hét múlva Braziliában, a
Mindenszentek-öbölben, szerencsésen kikötöttek és egyéb holmiját, a mit a hajón hozott volt,
szintén pénzzé tette, Robinson kétszáz spanyol tallér birtokában volt. Xurit a kapitányra bízta,
a ki azt ígérte, hogy a fiút a keresztyén vallásban fogja neveltetni s aztán szabadon bocsátja.

IX. Robinson Braziliában.

Alig volt Robinson néhány napig Braziliában, midőn megmentője, a jószívű hajóskapitány
megismertette őt egy ültetvényessel. Ez elvitte Robinson terjedelmes cukor-ültetvényeire,
megmutatta neki a cukor-gyártás minden csínját-bínját, s mivel Robinson azt hitte, hogy e
mellett könnyen meggazdagodhatik az ember, arra szánta magát, hogy ő is ültetvényes lesz.
Midőn a kapitány három hónap múlva visszatért Európába, egy levelet küldött vele annak az
özvegy asszonynak, a kinek a pénzét átadta volt megőrzés végett, és arra kérte, adja át pén-
zének a felét a kapitánynak. Vissza is jött nem sokára a kapitány és a pénzeért sok mindenféle
árúczikket hozott, melyeket Robinson Braziliában jó haszon mellett eladott. Hozott neki egy
szolgát is, a kit hat esztendőre fogadott, továbbá mindennemű szükséges szerszámokat. Leg-
jobban azonban egy levélnek örült, melyet a becsületes kapitány Robinson szüleitől hozott, s a
melyben ezek kijelentették, hogy édes örömet megbocsátanak neki.

Robinson néhány rabszolgát fogadott, mind jobban mívelte a földjét, dolgozott, fáradozott,
hogy ültetvényét felvirágoztassa. S ha aztán a kemény munka fáradozást kipihenendő, a fák
árnyékában leheveredett, erőt vett rajta a vágyódás. Akár hányszor mondogatta ilyenkor ma-
gában, hogy milyen kényelmes életet folytathatna otthon rokonok és ismerősök közt, ha atyja
szavát megfogadta volna.

A komoly törekvés és fáradozás nem maradt siker nélkül. Alig telt el egypár esztendő és
Robinson vagyonos ember volt. Megtanulta az ország nyelvét, megismerkedett a szomszéd
ültetvényesekkel és több kereskedővel, kik mindannyian igen becsülték Robinson. Már-már
beleélte magát ebbe a helyzetébe és egészen jól érezte magát új hazájában.

Történt egyszer, hogy három szomszéd ültetvényes Robinson szobájába lépett s így szóltak
hozzá: »A mi ültetvényünkön nagy szükségünk volna szerencsen-rabszolgákra s jól tudjuk, hogy
ön is, Robinson úr, hasznukat vehetné. Mi hajlandók vagyunk egy hajót felszerelni, ha ön el
akarna azon menni rabszolgákat keresni Afrikába. Ön már úgy is járt ott, ismeri az utat és az
ottani viszonyokat; mi szívesen előteremtjük a szükséges pénzt is a rabszolgák megvásárlására,
s ön fáradozása jutalmául a hozandó rabszolgákból egyenlő részt kap. Ha kiki ültetvényén vagy
száz munkabíró rabszolgát fog dolgoztatni, rövid időn háromszorta oly gazdagok leszünk.«

Robinson nem gondolkodott sokáig; beleegyezett azzal a kikötéssel, hogy szomszédjai az ő
távollétében gondját viselik ültetvényének, halála esetén pedig átadják mindenét az általa
megjelölendő személynek. Erről a szomszédok nyomban kiállították a törvényerejű írást,
Robinson pedig végrendeletet csinált, a melyben az ő jótevőjét, a derék hajóskapitányt jelölte
ki örökösül, azt kívánván tőle, hogy vagyonának egy bizonyos részét vigye el Angolországba.

Nem sokára készen volt minden az indulásra. 1659. évi szeptember elsején kelt ismét útra
Robinson, tehát éppen nyolcz évvel azután, hogy Hullból szüleitől megszökött volt.

X.

Robinson ismét Guineába indul.

A hajó, a melyen most Robinson útra kelt, jól fel volt szerelve minden szükségessel. Volt rajta hat ágyú, és személyzete a kapitányon és Robinsonon kívül tizenöt emberből állott. A rakomány sem volt igen nagy, mert nagyobbára olyan árucikkeket vittek, melyek a szerencsénekkel való kereskedésre alkalmasak voltak: klárisokat, kagylókat, kést, ollót, baltát s más apróságokat.

Eleinte a braziliai tengerpart hosszán haladtak mind éjszának tartva, míg elérték azt a tengeri áramlatot, melyet a hajósok ez évszakban az afrikai utazásra használni szoktak. Itt aztán keletnek vették utjokat s már vagy tizenkét napig haladtak, a mint hirtelen nagy szélvész kerekedett. Ez tizenkét álló napig egyre tartott és messze elsodorta a hajót útjáról. Robinson ez idő alatt ki nem jött a halálos félelemből, minden pillanatban azt hitte, most lesz végük mindnyájuknak, de nem is volt a hajón egy ember sem, a ki remélte volna, hogy ebből a veszedelemből megmenekszik. E közben a hajó személyzetéből három ember oda is veszett, az egyik a forró láznak esett áldozatul, kettőt pedig elmosott a hajó fedélzetéről egy felcsapó hullám s eltűntek örökre. Végre tizenketted napra a szélvész lecsendesedett annyira, hogy a kapitány némi tájékozódást szerezhett. Kisütötte, hogy a Karaibi szigetektől nem messze vannak s nyomban elhatározták, hogy valamely angol szigeten kikötnek, kijavítják a sok helyütt megsérült hajót, élelmi szerezet kerítenek s útra kelnek újból. Ámde a végzet másképp rendelte. Ujra szélvész támadt, az előbbinél még nagyobb, mely vitte, sodorta Robinsonék hajóját a mívelt emberektől lakott szigetek köréből messze ki, oly vidékekre, a hol biztos volt a végelpusztulásuk, mert ha sikerülne is a tenger örvényétől menekülniök, bizonyosan vadembereknek esnek martalékkul.

E szomorú helyzetükben egy nap korán reggel egy matróz elkiáltja magát: »Föld, föld!« de alig siettek ez örvendetes szavakra a földéltre, a mint egyszerre a hajó nagyot zökcent; megfeneklett egy homokzátonyon és nem tudott se tesse tova. Majd meg a hullámok úgy csaptak át rajta, úgy elborították, hogy Robinsonéknak, nehogy a habok a feneketlen mélységbe sodorják, kénytelenek voltak a hajókamarákba menekülni. Ott ültek aztán napokig tétlenül; mereven egymást nézve és minden következő perctől várták, hogy izzé-porrá török a hajó s ők odavesznek mind egy lábíg. De a mint látták, hogy hajójuk még mindig fennáll, s hogy a szélvész is kezd csendesedni, ismét visszatért szívükbe a reménység. S ha abban nem bizhattak is, hogy felszabadítják a megfeneklett hajót, de legalább életüket remélték valami módon megmentetni. Két ladikja volt a hajónak; az egyik a szélvész alatt oda vágódott a kormányhoz, leoldódzott és elsülyedt, a másikat pedig majdnem lehetetlennek látszott a vízre eresztetni. Végre nagy ügygyel-bajjal mégis sikerült ezt vízre hozni és ebbe most beszálltak valamennyien, átengedvén magukat a vadúl hánykódó tengernek és Isten irtalmasságának. Vitorlájuk nem volt, de meg nem is lehetett volna hasznát venni, evezőkkel dolgoztak tehát inuk szakadtáig.

Vagy másfél mérföldet eveztek már, helyesebben, vitte őket a hullámok böszült árja. Már-már közel jártak a szárazföldhöz, de ennek tekintete egy cseppet sem volt biztatóbb, mint a vad tenger, mert mindenütt magas szirtfalak meredeztek feléjük, sehol a kikötésre alkalmas hely! Egyszerre egy hegymagasságú kegyetlen hullám hömpölyög feléjük, egy pillanat, a ladik felborúl, s mielőtt végső imát rebeghetek volna a szerencsétlenek, elnyeli őket a böszült elem.

XI.

Robinson egy szigetre vetődik.

A hullám Robinsont a szárazföld felé sodorta és a partra vetette. Félájultan feküdt egy darabig, de csakhamar felszökött és futott, hogy egy új hullám valahogy vissza ne sodorja megint. Ámde ez a kísérlete nem sikerült, mert egy hatalmas hab, zúgva-búgva mint a bőszen fenevad, ott hömpölygött nyomában s egy perc alatt maga alá temette Robinsont. A szerencsétlen visszatartotta lélekzetét és tőle telhetőleg törekedett előre úszni. Már-már fogytán volt a lélekzete, midőn egyszerre felmerült a víz alól. Csak két pillanatig volt a levegőn, de elegendő volt, hogy újból lélekzetet vegyen. Egy bőszen hab újból elszánguldott fölötte és magával ragadta a már félholtat. Már vagy háromszor ismétlődött ez a kegyetlen játék. Egyszer azonban a hullám egy kősziklához csapta Robinsont oly erővel, hogy nyomban elveszté eszméletét. Mellét és oldalát érte az ütés, úgy hogy képtelen volt lélekzetet venni. Nem sokára azonban felocsudott ájulásából, és most görcsösen a sziklához kapaszkodott, hogy magával ne ragadhassa a vízár. A tenger csendesedni kezdett és noha Robinsont a szárazföld felé való futtában még elborította néhányszor egy-egy hullám, annyi ereje nem volt, hogy tova sodorhassa a már végkép kimerült ifjút. Sikerült végre neki a tengerpartnak egy emelkedett helyére felmászni, a hova már nem követhette az üldöző elem, ott aztán leült a gyepre, és könnyes szemekkel adott hálát az Istennek, hogy életét megmentette. Eleinte mód nélkül örült csodálatosan megmenekült életének, de a mint eszébe jutottak társai, kik mindnyájan a habok közt lelék sirjukat, mély szomorúság vett rajta erőt. Kitekintett a tengerre, mintha csak keresné őket; ott látta távol a zátonyon megfeneklett, megromcsolt hajót, mely eltűnt a tajtékos hullámok mögött, de társainak semmi nyoma! Még jobban elborult lelke, midőn széllyel tekintett a földön, amelyre vetődött s felmerült lelkében az a gondolat, hátha fenevadaktól hemzseg? hátha vademberek lakják, kik egymást felfalják? Ruházata egy facsaró víz volt és nem tudott tisztát ölteni; éhes és szomjas volt és sehol egy betevő falat, egy korty víz! Vele semmi egyéb nem volt, csak egy kés, egy pipa s egy kis dohány egy zacskóban. Mivel védelmezze magát, ha vadállat megtámadja? Ilyen gondolatokon töprenkedve, futott fel- s alá, mint az örült, midőn hirtelen egy forrást pillantott meg, melynek tiszta vizével szomjuságát csillapította. A közben lassanként beesteledett. Hogy a vadállatok, melyek éjszakának idején szoktak prédára menni, szét ne tépjék, felmászott egy magas terebélyes fára. Itt aztán az ágak közt sikerült úgy elhelyezkednie, hogy alvás közben le ne essék. Nem sokára mély üdítő álomba merült. Mikor másnap felébredt, már jó magasan állott a nap a mennybolton. A vihar egészen lecsendesedett s a tenger alig háborgott. Robinson nagy csodálkozással vette észre, hogy az áradat meglendítette a romcsolt hajót s a zátonyról, a melyen megfeneklett volt, egészen ama szikláig vitte, a melyhez a hullám a megelőző napon őt odacsapta. Leszállván a fáról, tekintete legelőször is a ladikra esett. A hullámok kivetették a partra, s most ott feküdt alig egy mérföldnyire Robinsontól. Oda akart hozzá menni, de a tengernek egy széles ága útját állotta.

XII.

Robinson a romcsolt hajóra megy.

Dél tájban a tenger egészen nyugodt lett s a víz apály közben annyira leszállott, hogy Robinson egészen egypár száz lépésnyire közeledhetett a hajóhoz. Meggondolta, hogy mind megmenekülhetnek volna szegény társai, ha a hajón maradnak, hogy neki most nem kellene minden emberi lélektől elhagyottan nyomorognia. És e gondolatnál könnybe lábadtak szemei.

Nehogy azonban a kedvező alkalmat elmulasztja, kapta, levetette ruháit és oda úszott a hajóhoz. Amint odaért, új nehézség mutatkozott, mert a hajó teste igen magas volt és lajtorja vagy kötélhágcsó nélkül nem lehetett a tetejére jutni. Robinson körülúszta a hajót, s végre nagy örömeére észrevett egy kötelet, mely az előrészen a födélzetről majdnem a vízig lelógott. Ezen aztán felkapaszkodott a fedélzetre és látta, hogy a hajó meglyukadt s benne már jó magasan áll a víz, de a rajta levő tárgyak legnagyobb részében még nem tett kárt. Az élelmi szereknek semmi bajuk sem volt, s mivel Robinson már egy napjánál több hogy nem evett volt, tüstént hozzá is látott mohó étvágygyal. Az éléstárban egy üveg rumot is fedezett fel, ebből is ivott egy kortyot, hogy lankadt erejét felfrissítse. Most mindenek előtt egy csónakra lett volna szüksége, a min különféle hasznavehető holmikat a hajóról a szárazföldre lehetett volna átszállítani. De honnét teremtsen elő csónakot? Nagy szüksége leleményessé tette Robinsont és tevékenységre buzdította. Néhány gerendát, deszkát, üres hordót összeábdált s az így keletkezett tutajra rárakott annyi mindenféle dolgot, a mennyit csak elbírt. Néhány ládát tele rakott élelmi szerekkel, egy nagy vedret tele rummal, lehordott továbbá egy egész csomó ácsszerszámot, két puskát, két pisztolyt, néhány kardot, puskaport, sörétet. Ruhaneműeket is vitt magával, annyival is inkább, mert látta, hogy az a közben keletkezett ár elsodorta ruháit, a melyet a parton a homokra tett volt.

Végre a hajón életben maradt két macskát is felrakta a tutajra.

Most az volt legfőbb gondja, mikép szállítsa a gazdagon megrakott tutajt partra? mert a tutajnak sem vitorlája sem kormányja nem volt. Egy maroknyi szél elég lett volna, hogy az egész alkotmányt mindenestül elveszítse. De Robinsont bátorította a tenger nyugodtsága, a növekedő áradat, mely a part irányába húzott, aztán még az is, hogy egy kis szellő is lengett a part felé.

Egy darabig minden jól ment, később azonban azt vette észre, hogy az áramlat nem arra a helyre viszi, a honnét elindult. Ezen eleinte meghökkent Robinson, de csakhamar meggondolta, hogy ezek a parti áramlatok rendesen valamely biztos öbölbe, vagy folyótorkolatba visznek. Ugy is volt. Alig múlt el egy fél óra, csakugyan egy parti folyócska torkolatában látta magát. De a mint a törött evezőt, a melyet a hajóról magával hozott, neki feszítette, hogy erős lökással partra hozza a tutajt, kevésbe múlt, hogy az egész rakomány a vízbe nem esett. A part t. i. egy kicsit lejtős volt s a partra lökött tutaj olyan harántékos fekvésbe jutott, hogy a rajta levő tárgyak kezdtek a vízbe görögni. Robinson nem tudta, mitévő legyen; a több órai munkában ereje majdnem végkép kimerült. Leült tehát a tutaj egyik szélére és a hátával támasztotta az egyik ládát, az megakadályozta a többi tárgyat, hogy a vízbe ne essék. Addig ült így, míg az újból emelkedő áradat meg nem lendítette megint a tutajt, melyet most az evező lapáttal oly erősen tartott Robinson, mint a vasmacska. Végre félórai izzasztó munka után sikerült szállítmányát biztosságba hoznia.

XIII.

Robinson szétnéz a szigeten.

Most az volt Robinson feladata, hogy kémlelje ki a földet, melyre a hullámok vetették, mert még azt sem tudta, szárazföld-e vagy sziget, emberektől lakott vidék-e, avagy nem, s hogy kell-e vadállatok támadásaitól tartania, vagy bátorságban élhet-e? Vagy egy mérföldnyi távolságban egy magas, meredek hegy emelkedett, mely egy nyugatra elvonuló hegláncznak volt legmagasabb csúcsa. Robinson azonnal ott hagyta a parton holmijait, fogott egy puskát, egy pisztolyt és elindult ama hegy irányában. Egy órai fáradságos kapaszkodás után felhágott a

hegy tetejére. Itt nagy szomorúságára azt vette észre, hogy a földet, a melyre vetődött, a tenger övezi köröskörül. Sehol, a meddig szeme látott, a szárazföldnek semmi nyoma; csak imitt-amott egy-egy a tengerből kiálló kőszikla s az ő szigetétől vagy három mérföldnyire még két kisebb sziget. Észrevette továbbá, hogy a sziget, a melyre került, parlag föld, soha azt emberi kéz nem mivelte, s hogy teljesen lakatlan; ha csak vadállatoknak nem szolgál tanyául, a melyeknek azonban eddig még nem akadt nyomára. Csak néhány nyúlforma állatot látott és tömérdek madarat. Ezek közül hazamenet lőtt is egyet; egy faágon ült nyugodtan, meg sem ijedve még akkor sem, mikor Robinson már egészen közel volt hozzá.

Ez aligha nem az első lövés volt ezen a szigeten, de rémületbe is hozta az egész erdőséget; vad repesés, éktelen sívás, zszibongás hallatszott mindenfelől. A sok szárnyas majd hogy a napvilágot el nem homályosította röptében, de Robinson egyet sem ismert. Az, a melyet lőtt, ragadozó madár volt, a mi héjánkhoz hasonló.

Némileg megnyugtatta tért vissza tutajához és a nap hátra levő részét azzal töltötte, hogy a hajóról hozott tárgyakat sorra a partra hordogatta. Csak a vad állatoktól való félelme nyugtalanította, különösen most, hogy megint nyugvóra hajolt a nap és éjjeli szállásról kellett gondoskodnia. Fa ott közel nem volt, a melyre felmászható volna, mint a múlt éjszaka, holmijától pedig nem akart messzire menni; de a földre sem mert leheverészni, tartván a vad állatoktól. A beállott sötétség végre véget vetett habozásának; körültorlaszolta magát ládákkal és gerendákkal, a deszkákból és más egyébből sátorféle hajlékot csinált magának, evett egy kis kétszersültet, ivott egy kis fríz vizet, azután a nap fáradalmi és izgalmai után jóízűen aludt egész éjszaka.

XIV.

Robinson még többször is felkeresi a roncsolt hajót.

A mint másnap felébredt, első gondolata az volt, hogy megint ellátogat a hajóra és elhozonnet, a mi használható dolgot ott előtalál, mivel tartania kellett attól, hogy a legközelebbi vihar darabokra szedi a hajót és odavész minden, a mi rajta van.

Egy ideig még azon gondolkozott, hogy ugyanazt a tutajt használja-e, vagy csináljon újat? De csakhamar ez utóbbira szánta el magát és, mint első ízben, odauszott a hajóhoz és rövid idő alatt egy jókora nagy tutajt kötött össze. Erre a következő tárgyakat rakta: három zacskót tele kisebb nagyobb szeggel, egy nagy fúrót, hat baltát, egy köszörű követ, a melyre most nagy szüksége volt. E tárgyakat mind a hajóács kamrájából hozta elé. Rárakott továbbá három vas emeltyűt, meg vagy nyolcz puskát, egy nagy zacskót tele söréttel, puskaport, minden ruháneműt, a mi csak keze ügyébe került, egy matraczot és néhány takarót. E kincsekkel szerencsésen elérte a szárazföldet. Mig oda járt, mindig attól félt, hogy vadállatok az alatt széthurczolják az élelmét. De e félelme alaptalan volt. Csak egy vadmacska ült az egyik lánán. Eleinte a mint Robinsont megpillantotta, elfutott, de csakhamar visszajött s midőn Robinson egy darab kétszersültet dobott neki, nagy étvágygyal megette, azután úgy nézett rája, mintha még többet is kérne.

Most Robinson egy sátor készítéséhez látott. Néhány czövekből és karóból, melyeket e célra vágott, s egy nagy darab vitorlavászonból, melyet a hajóról hozott, csakhamar összetákolta egy lenge hajlékot, ebbe aztán behordott mindent, hogy egy véletlen eső kárt ne tegyen benne. A nyílást belülről eltorlaszolta deszkákkal, kívülről pedig egy nagy ládával. Azután leterítette a matraczot, maga mellé tett egy töltött puskát, és lefeküdt.

A rég nélkülözött jó fekvőhelyen, a melyen fáradt tagjait kényelmesen kinyujthatta, végtelenül jóízűt aludt Robinson.

Noha már tömérdek tárgyat czipelt át a hajóról, Robinson még sem volt megelégedve. Ezután majdnem mindennap el-elment oda s majd azt, majd emezt hozta el. És minden kirándulása alkalmával sikerült még valami újat felfedeznie: egy hordócska lisztet, egy skatulya cukrot, egy üveg spiritust vagy más egyebet.

Egyszer, mikor már majdnem mindent elhordott volt, a hajó köteleit áhitotta meg.

Az árboczokból jó nagy tutajt kötött össze, erre aztán rárakta a darabokra vagdalt nagy kötelet, a horgony és a vontató kötelet, a hajó testéről lefeszített vasdarabokat és útra indult vele a part felé.

Mikor már-már közel érte vele a száraz földet, egyszerre csak felbillen a talp, nyilván, mivel egyenlőtlenül volt a nehéz tárgyakkal megrakva, és a szállítmány gazdástúl együtt a vízbe esik.

Robinson szerencsésen a partra úszott, sőt az apadás beálltával a vízbe hullott jószág nagy része is megkerül ismét.

XV.

A roncsolt hajó elsülyed.

Már tizenhárom napja, hogy a szigeten volt Robinson, s e közben tizenegyszer látogatott el a hajóra.

El is vitte volna a partra az egész hajót darabonként, ha szél nem kerekedik. De ő evvel nem törődve, tizenkettedszer is elutazott a hajóra. Noha a kapitány kamráját egy ízben már aprójára megmotozta, mégis egy szekrény néhány fiókja kikerülte figyelmét. Ezekben három borotvát, egy kis ollót, tizenkét kést s ugyanannyi villát, egy rakás arany és ezüst pénzt fedezett fel. Mikor a pénzt meglátta, meg nem állhatta Robinson szó nélkül. »Nyomorúlt pénz! - szólt kaczagva - mit érsz most nekem? Egyetlen egy kést többre becslök náladnál!« Már ott akarta hagyni, hadd vesszen a tengerbe; de mégis meggondolta, és egyéb holmival együtt egy darab vitorlavászonba göngyöltette.

A mint most vissza akart volna menni, ime látja, hogy az ég egészen beborúlt. Gyorsan a hátára kötötte a kis batyut, és nagy sietve a partra úszott.

Alig érte el a szárazföldet, mikor már üvölteni, zúgni kezdett a vihar; ha csak egy kicsit késik, bizonyosan oda veszett volna. Mily jól érezte most magát Robinson önkészítette hajlékában, midőn egész éjszaka mind jobban dühöngött a szélvész. Reggelre kelve, kitekintett a tengerre, s ime, a hajónak se híre, se hamva. Eleinte kétszerten elhagyatva érezte magát Robinson; a hajó néma, szolgálatra kész barátja volt mintegy, a kit naponként meglátogatott, s immár az is oda lett! Könnyek tódultak szemeibe, a mint kétségbeejtő helyzetét meggondolta. Alig remélhette, hogy e szigetről valamikor megszabadúljon, mert hogy is vetődnek a világtenger e félreeső szigetére hajó?! De nem sokára megvigasztalta némileg az a gondolat, hogy nem mulasztotta el az időt és nem röstelt semmi fáradságot, hogy mindent, a minek hasznát vehette, elhordott a hajóról, s hogy az elhordott tárgyak nélkül még sokkal nyomorúságosabb lett volna helyzete.

A szigeten tartózkodásának tizenkettedik napján eszébe jutott Robinsonnak, hogy idővel, ha fel nem jegyzi a napok folyását, kijön majd az idő számításából s nem fogja tudni még a

vasárnapot sem megkülönböztetni a hétköznaptól. Hozott ugyan a hajóról egy kis tintát, papírost és tollat, a mivel feljegyezhetné volna a napok és hónapok sorát, csak hogy ez egy évre is alig volt elég. Mit csinál majd ha tintája elfogy? Robinson tehát egy jó magas, négyszögűre faragott czölöpöt vert a földbe, erre keresztbe egy táblát szegezett, melyre e szavakat írta:

»1659. évben, szeptember 30-án kerültem erre a szigetre.«

A czölöp sarkán pedig késével minden nap egy-egy rovást vágott; a hetedik rovást kétszer akkorára metszette, s feltette magában, hogy a hónap első napján még hosszabbra vágja a rovást. Ily módon gondoskodott, hogy az időszámítás fonálát el ne veszítse.

XVI.

Robinson erősebb hajlékot épít.

A szigetnek az a pontja, a hol Robinson sátrát kifeszítette, állandó lakóhelyre éppen nem volt alkalmas. Talaja mélyedett, mocsáros s azért egészségtelen, a tengerhez nagyon is közel, a vízforrástól pedig nagyon messze volt. El is határozta Robinson, hogy alkalmasabb helyet keres tanyának. A választandó helynél a következőkre kívánt ügyelni: hogy egészséges fekvésű és friss víz közelében legyen, hogy menedéket nyújtson az izzó napsugarak és biztonságot vad emberek és állatok ellen, hogy továbbá szabadon lehessen onnét kitekinteni a tengerre, hátha véletlenségből mégis vetődnek arra hajó.

Talált is nemsokára egy kis síkföldet, a mely egy meredek szikla alján terült el. A sziklafalban mely a térséget délről határolta s így a nap heve ellen megvédte, egy jókora üreg volt. A szép gyepes tér vagy kétszáz lépésnyi hosszú és száz lépésnyi széles volt és a sziklától enyhén hajlott alá a tenger felé. Az üreg előtti tért szemelte ki Robinson lakóhelyül.

Körül is tűzte azonnal zöldágakkal azt a félkört, a melyre építeni akarta új hajlékát. Azután fatörzsekből jó erős czölöpöket vágott, az alját hegyesre faragta és a kijelölt félkörben mélyen a földbe czövekelt két sorban. A czölöpök öt és fél lábnyi magasra emelkedtek a földből s a két sor hat hüvelyknyi távolságban állott egymástól. A két czölöpsor közti ürességet aztán kitöltötte kövekkel és földdel. Ez a kerítés olyan erős volt, hogy sem ember sem állat át nem törhette. Nyílást nem hagyott a kerítésen, hanem létrát faragott magának, azon hágtott fel a czölöpfalra, aztán felhúzta a létrát maga után. Ez erődítésen belől építette aztán sátrát, a melynek kétszeres tetőt csinált erős vitorla vászonból, hogy a nagy esőzések idejében meg ne ázzék.

E lakásától vagy húsz lépésnyire egy forrás bugyogott ki a szikla egyik hasadékából, melynek tiszta vize vigan csevegve folyt végig a pázsiton és szakadt a tengerbe, mely ide vagy egy órányira volt. Még mielőtt egészen elzárta volna a kerítést, Robinson elébb az üreget vájta mélyebbre a mi nem volt ám könnyű feladat. Volt ugyan egy jókora nagy vasrúdja, a minek e munkájánál nagy hasznát vehette, de nem volt sem ásója, sem kapája, és semmi olyan eszköze, a mivel a törmeléket eltakarítsa; azért az üreg kitágítása csak igen lassan haladt.

Most holmiját kezdte apródonként új lakásába czipelgetni. Nem felejtette el kalendáriumát sem, azt a keresztfát, a melyre rovásokkal jegyezte a napokat.

E munkával megint több napot kellett Robinsonnak töltenie, mert a folyócska partjától, a hová első ízben rakta volt a hajóról hozott tárgyakat, új lakóhelyéig jó félórás út volt. Mikor ez is megvolt, sátrában még két czölöpöt vert a földbe, ezekre hálóból való függő-ágyat akasztott, mely azelőtt a hajó kormányosának volt a birtoka, s a melyben igen kényelmes pihenés esett.

Most már napi munkája rendes beosztására gondolt Robinson. Feltette magában, hogy a hűvös reggeli órákban szétnéz majd a szigeten, egy-egy vadat lő napi élelmére és megismerkedik tüzetesen új birodalmával. Tíz óráig aztán dolgozik, megebédel, azután a nap forró óráiban, úgy délutáni négy óráig alszik, a nap többi részét pedig megint dologgal tölti.

Másnap a megállapított új életrend szerint korán reggel elővett egy puskát és elindult az erdő irányába, mely lakásától egy órai távolságban a hegység menedékén terült el. Itt két kácsaféle madarat lőtt, a melyeknek húsa igen jóízú volt.

A mint haza felé indult, hirtelen nagy zivatar támadt. Sűrű, fekete felhőből villámok cikáztak, és rá akkorákat dörgött az ég, hogy regett belé az egész sziget. Robinson elsápadt ijedtében, mikor meggondolta, hogy egyetlen villámcsapás megsemmisíthetné minden puskaaporát. Pedig ettől függött nemcsak védelmezése, hanem élete fenntartása is. A mint tehát az égi háború megszűnt s Robinson szerencsésen sátrába ért, első gondja volt, hogy puskaaporát biztonságba hozza. Több zacskót és ládát csinált, a melyekbe szétosztotta a puskaport és külön-külön rejtette a szikla számos üregébe. Ezek részint már megvoltak, részint pedig maga vájta azokat nagy fáradsággal s a helyeket bizonyos jelekkel megjegyezte. Így aztán, ha egy részét fel találná is a villám gyujtani, legalább megmarad a többi része.

XVII.

Ujabb kirándulások a szigeten.

Robinson minden nap újból érezte a legszükségesebb bútordarabok hiányát, azért most ezeknek a készítéséhez látott. Legelőbb is egy asztalt s egy széket akart csinálni, mert ezek nélkül sem írni sem enni nem tudott kényelmesen. Nehány deszkadarabból, a mit szintén a hajóról hozott s néhány, nagy vesződéssel léczformára faragott fadarabból sikerült is e bútordarabokat, úgy a hogy, elkészítenie. Azután az üreg egyik oldalán néhány polcot is csinált, a melyekre holmijait rakta, a másik falába pedig erős faszegeket vert s ezekre fegyvereit akasztotta.

Mire Robinson lakását elkészítette s ilyképen berendezte, teljes egy félesztendő telt el. Minden reggel megtette rendes sétáját a szigeten, hogy magának élelmet kerítsen. Egy ilyen kirándulása alkalmával történt, hogy Robinson egyszer egy sziklahasadékban egy vadgalamb fészket fedezett fel. Könnyű szerivel megfogott néhány fiókot s haza vitte avval a szándékkal, hogy majd felneveli. Meg is szelidültek szépen, de mire felnőttek mind elrepültek. Robinson még gyakran felkereste a fészkeket s gyakran tett szert galambpecsenyére.

Máskor örömmel vette észre hogy a szigeten sok kecske él, de oly vadak s oly gyors futásúak voltak, hogy löni is alig lehetett vagy egyet. Egyszer mégis sikerült egy anyakecskét ejtenie. Kis gidája nemcsak hogy ott maradt veszteg, mikor Robinson oda ért, hanem a mint a holt kecskét a hátára vetette s vitte sátrába, a szegény kis állat mekegve követte őt nyomban. Robinson nagyon megörült neki, mivel azt hitte, hogy felnevelheti, de bármennyire kínálta is mindenfélével, sehogy sem akart enni, úgy hogy Robinson kénytelen volt e szegény kis jószágot is megölni, különben éhen veszett volna. E két állat húsból eléldegélt majdnem egy hétig s így megkímélhette a hajóról hozott élelmet, a mivel nagyon csínján kellett bännia, mivel már-már a végét járta.

Más alkalommal egy kecskének a lábát sebesítette meg, úgy hogy sikerült az állatot elevenen hajlékába vinnie. Itt aztán bekötöztette a sebet, s addig addig edesgette magához, hogy a kecske egészen megszeliődött, nagyon megszerette Robinsont s úgy futott utána léptenyomon, akár a kutya.

Nagyon kellemetlen volt rá nézve, hogy mikor korán beesteledett, vagy a sötétben kellett ülnie, vagy igen korán kellett lefeküdni. Egyszer csak eszébe jutott, hogy hiszen a kecske faggyát jól lehetne olaj helyett használni, eszébe jutott továbbá, hogy mikor az üreget ásta volt, az agyagföldnek egy nemére bukkant. Rögtön hozzá is fogott egy kis agyagtálnak a készítéséhez, megszáritotta a napon, azután elővett egy pár fonalat, megsodorta kanócnak, s ime, készen volt a mécses. Az igaz, hogy szegényke fényt árasztott, de csak jobb volt annál a vak sötétnél, a melyben elébb volt kénytelen vesztegelni.

Történt egyszer, hogy Robinson valamely kirándulásáról haza jött, s legnagyobb meglepetésére a forráshoz közel vagy tizenkét kalász búzát s ugyanannyi árpakalászt pillantott meg, melyek oly szépek, teljesek voltak, hogy hasonlókát hazájában sohasem látott. Még 20-30 rizskalász is volt ott közel; Robinson ezt is megismerte nyomban, mivel Afrikában való tartózkodása alatt volt módjában a rizszsel megismerkedni. Csodálkozása határtalan volt, mivel ez égaljban, a hol az ilyen gabonanemek elő nem fordulnak, ime most megtermettek a nélkül, hogy valaki vetette volna. Már azt kezdte hinni, hogy az Isten csoda módon egyenesen az ő számára rendelte sarjadoszni, midőn eszébe jutott, hogy a nagy esőzések idejében ő maga vetette el tudtán kívül.

Volt neki t. i. egy zacskóban a hajóbeli patkányok által megrágcsált s holmi giz-gazzal kevert gabonája, a melynek nem lehetett semmi hasznát sem venni. S mivel a zacskót más célra akarta használni, kapta, kitöltötte belőle azt a haszontalan jószágot.

Ebből keltek ki Robinson nagy örömeire e kalászok. Mikor az Isten áldását megpillantotta, annyira meg volt hatva a Teremtő gondviselésétől, hogy térdre borúlt, imára kulcsolta kezeit és forró könnyhullatások közt adott hálát az Istennek.

Le is aratta annak idején termését nagy gonddal, hogy egyetlen drága szemecske se veszszen kárba. Vagy két maroknyi volt a búza meg az árpa, a rizs pedig kétannyi. De gondosan megőrizte a vetés idejéig; ekkor egy falapáttal, úgy a hogy, felszántott egy darab lankás földet, mely lakásától vagy harmincz lépésnyire volt, elvetette a magot és beboronálta annak rendje és módja szerint abban az édes reményben, hogy idővel sikerül egész évre valót termelni.

XVIII. **A földrengés.**

Egyszer Robinson sátra mögött az üreg közelében ült s egyetmást faragott. Hirtelen csak azt veszi észre, hogy az a két szálfa, melyekkel az üreg boltját megtámasztotta, erősen recsegnek, nyomban rá pedig nem messze tőle a meredek szirtfaltól elválnak egy hatalmas kőszál és éktelen robajjal alá zuhan. Robinson egészen magán kívül volt ijedtében, mert azt hitte, hogy az üreg teteje leszakad és eltemeti mindenét. Tüstént a létrához sietett, keresztül szökött a kerítésen, hogy egy lezuhanó szikladarab agyon ne üsse. Alig volt a szabadban, mindjárt észre vette, hogy ennek a rázkódásnak földindulás az oka. A föld lábai alatt vagy nyolcz percnyi időközben háromszor is úgy megrendült, hogy romba döntötte volna még a legerősebb épületeket is. A tengerbe szögellő egy magas hegynek a csúcsa megindult és leirhatatlan dörgéssel görgött alá s a vízbe esett. Maga a tenger is nagy mozgásban volt, s Robinsonnak úgy tetszett, hogy a víz alatt még erősebbek voltak a lökések, mint a szigeten.

Robinson az előtt még sohasem látott földindulást, azért majdnem félholtra rémítette ez a borzasztó jelenség. Ehhez járult még, hogy a nagy rázkódástól olyan rosszul lett, mintha tengeri betegsége lett volna. Csak a lehulló kősziklák vérfagyasztó robaja költötte fel kábultságából. Mikor a harmadik lökés után hosszabb ideig nem érzett semmit, kezdett megint

nekibátorodni. De a kerítésen még mindig nem mert áthágni, mert attól tartott, hogy a lezuhanó kőszálak agyon találják zúzni. Ott ült veszteg és tehetetlen a földön és egyre azt rebegte: »Isten irgalmazzon nekem!«

Nem sokára azonban elborult az ég, nagy szél kerekedett s alig múlt el egy félóra, oly rettenetes szélvész dühöngött, a melyet Robinson még eddig nem látott. A hegymagasságú hullámok oly erővel rontottak a sziklapartnak, mintha csak el akarták volna nyelni az egész szigetet; az óriási százados fákat úgy döntötte sorra a vihar, úgy törte, tépte őket, akár a pozdorját. Csak vagy három óra múlva kezdett a szélvész csenedesedni, mire aztán megindult a zápor. Ez alatt Robinson a félelemtől lekötve még mindig ott ült egy helyben. Egyszerre azonban eszébe jutott, hogy a vihar s az eső aligha nem rendes következményei a földrengésnek, aligha nem ennek az elmúltát jelentik. Felkelt tehát és beszökött a nagy eső elől sátrába. De innét is kimosta a szakadó zápor, úgy hogy kénytelen volt az üregbe menekülni.

A mint másnap a vadászatról visszatérve a tengerpart hosszán haladott, valami ládafélét látott a sekélyes vízből kiállani. Odamegy, hát látja, hogy a tegnapi vihar az elsülyedt hajó némely részeit és egy hordót sodort oda, sőt nem messze onnét magát a hajó testét is megpillantotta. Az előrésze egészen a fövényre került, a hátsó része pedig különvált, oldalt feküdt s egészen megtelt homokkal és iszappal. A szél és a habok aztán apróra szétszedték a hajót s naponkint a partra vetettek egy-egy darabot belőle. A hordót Robinson a partra hengerítette s a mint felbontotta, látta, hogy puskaporral van tele. De mivel megázott, olyan volt mire megszáradt, mint a kő. Ezután megint eljárt Robinson naponként a hajóra, s róla annyi deszkát meg vasat lefeszített, a mennyit csak lehetett. Még egy nagy ólomrudat is fedezett fel, melyet darabokra vágva szintén hazavitt. Egyszer, éppen a hajó romjaitól tért megint vissza lakásába, útján egy teknős békát pillantott meg. Ez nagyon kapóra jött neki, ízletes peccsenyét szolgáltatott a számára, mert a kecske- és a madárhúst, a mivel eddig élt, már nagyon megúnta.

XIX. **Robinson naplója.**

Míg a hajóról hozott tintája s egyéb írószeri el nem fogytak, Robinson híven feljegyezte a napi eseményeket egy külön arra készített naplóba. E feljegyzésekből ide írunk egynéhányat.

1659. szeptember 30-án. Én Robinson Crusoe egy rémítő szélvészből hajótörést szenvedtem s ide vetődtem erre a szomorú szigetre, a melyet én a Kétségbeesés Szigetének kereszteltem el. Társaim mind odavesztek s én az Istennek egy különös csodája által megmenekültem a haláltól.

Midőn a partra kerültem, azt sem tudtam, mit csináljak búmban, kétségbeesésemben; sem eledelem, sem ruhám, sem lakásom. El voltam rá készülve hogy vagy fenevadak tépnek széjjel, vagy vad emberek ütnek agyon. Mikor beesteledett, egy fára másztam fel, s ott töltöttem jóízűen aludva az éjszakát.

Október 1-én. Reggel nagy csodálkozással láttam, hogy a hajót közelebb hozta a parthoz az áradat. Ez nagy vigasztalásomra szolgált, mert reménylenem lehetett, hogy az áradás beálltával oda mehetek s egyet-mást elhozhatok a hajóról.

Október 2-ától 23-ig. Ez idő alatt sokszor voltam a hajón és sok mindenfélét hoztam el onnét. Egyebek közt eljött velem a kormányosnak a kuttyója, aki épúgy megörült nekem, mint én neki, s azóta egy perczre sem tágitott mellőlem s hú kísérem s barátom lett.

November 5-én. Reggel a rendes sétámon egy vadmacskát lőttem. Bőrét lenyúztam s eltettem, de húsa ehetetlen volt. A mint a parton haladtam, sok ismeretlen vízi madarat láttam. Egy sereg fókának a megpillantásánál meg éppen megijedtem, de úgylátszik a fókák is éntőlem, mert nyomban a tengerbe siettek és eltűntek.

November 18-án. Az erdőben barangolván, oly fajta fát találtam, a melyet Braziliában keménysége miatt vasfának neveznek. Egy darabot levágtam belőle nagy ügygyel-bajjal, a mely munkánál baltám nagyon megcsorbúlt s mivel ez a fa igen nehéz volt, csak nagy erőlködéssel tudtam haza czipelni. Csak hosszas faragás után sikerült e fadarabot ásóformára idomítanom, de oly jó szolgálatokat tett mint a vasból való ásó.

December 24-én egész nap és egész éjjel folyton szakadt az eső s nem lehetett a sátorból kimennem.

December 25-én szüntelen eső.

December 26-án. Az eső megszűnt; a levegő lehült; kellemes idő.

December 27-én. Egy kecskét lőttem, egy másiknak pedig megsebesítettem a lábát. Otthon azonban bekötöttem a megsérült kecske lábát s nem sokára meggyógyult. Lassanként egészen hozzám szokott s ez vezetett arra a gondolatra, hogy állatokat neveljek és szelidítsek.

December 28-ától 31-ig. Nagy hőség és tökéletes szélcsend, úgy hogy csak estefelé mehettem vadászatra.

Január 1-én. Még mindig tikkasztó hőség.

Ápril 22-én. A sok faragásban valamennyi fejszém és baltám mind csorba lett és eltompult. Volt ugyan egy köszörűkövem, de nem tudtam mozgásba hozni. Végre sok gondolkodás és számtalan próba után sikerült egy gépet szerkesztenem, mely a lábammal hajtván a köszörűkövet forgatta s a mellett a kezeimet szabadon használhattam.

Április 28. és 29-én. E két napot végre arra fordítottam, hogy minden szerszámomat megélesíttem.

Április 30-án. Már hetek óta tapasztaltam bánatos szívvel, hogy nagyon kezd fogyni az élelmem; feltettem tehát magamban, hogy ezután szűkebbre szabom a napi részt, ezentúl egy darab kétszersülttel fogom naponként beérni.

Május 4-én. Már korán reggel elmentem horoggal halászni, de nem sikerült semmi ehető halat fognom. Már-már kezdtem únni ezt a sikertelen munkát, midőn észre vettem, hogy valami pedzi a horgot. Kirántottam, s ime egy fiatal delfin volt rajta. Megszárítottam a napon s megettem. Ezután már jobban kitaláltam a halászatnak a módját és sikerült mindig annyi halat kerítenem, a mennyire szükségem volt.

Julius 4-én. Ma jutott legelőször eszembe, hogy a hajóról hozott bibliában lapozgassak. Alig olvastam ebben az egyetlen könyvemben néhány lapot, midőn oly lelki felvidülést s vigasztalást éreztem, mint a szigeten való tartózkodásom óta még soha. Noha sorsom most is époly nyomorúságos volt, mint azelőtt, mégsem tetszett oly nyomasztónak és elviselhetetlennek, mióta naponkint vigasztalást és épülést szerzett a mindennapi imádság s a Szentírásban való olvasás.

Augusztus 14-étől 26-ig szakadatlanul esett az eső. Ki nem lehetett mennem, s már annyi száraz hely is alig volt a hajlékomban, a mennyin éjjeli nyugalomra meg lehetett volna húzódnom. E fogságomban már-már a végét járta az élmezésem, úgy hogy a szakadó záporban is kénytelen voltam kétszer kimenni; egy ízben egy kecskét lőttem, máskor meg egy tekenősbékát találtam.

Ez idő alatt naponként néhány óráig üregetet vájtam mélyebbre. Addig-addig ástam, míg végre keresztül fúrtam az egész hegyet, úgy hogy most e föld alatti úton mehettem erődítésembe. Ez új nyílásra aztán ajtót illesztettem.

Szeptember 30-án. Ma van éppen egy esztendeje, hogy a szigetre kerültem; 365 rovást számoltam össze a kalendáriumúl szolgáló keresztfán. Egész nap bőjtöltem, imádkoztam, s olvastam a bibliában.

Nem sokára észre vettem, hogy a tintatartómban alig van még egy kis tinta. Feltettem tehát magamban, hogy jobban fogok vele gazdálkodni s csak a legnevezetesebb eseményeket fogom feljegyezni.

XX.

Robinson beteg lesz.

Történt egyszer, hogy Robinson a szakadó eső miatt megint kénytelen volt egész nap otthon maradni. Ez egyszer azonban úgy tetszett neki, mintha az eső a szokottnál jobban lehűtötte volna a levegőt s úgy fázott, mint eddig a szigeten soha. Nem sokára azonban a feje kezdett erősen fájni és szertelen hőséget érzett. Egész éjszaka a szemét se húnyta be és mód nélkül kínozták a forró láz. Súlyos beteg lett. Ahhoz járult még, hogy szünes-szüntelen a legkínzóbb gondolatokkal gyötörte magát. Ki fog neki élelmet szerezni? mi lesz most már belőle? hogy fog most egyedül, mindenkitől elhagyva elveszni! A yarmouthi vihar óta ez nap imádkozott legelőször az Istenhez, de azt sem tudta mit, mert egészen meg volt zavarodva.

Ez így tartott napokig. Órák számra borzongatta a hideg, mire aztán nagy hőség, végre izzadás állott be. Ötöd napra egy kis könnyebbülést érzett; ekkor aztán fogta a fegyverét s kivánszorgott nagy bágyadtan a szabadba, hogy valami enni valót kerítsen. Lőtt is egy kecskét, nagy vesződséggel haza vonszolta s otthon a húsából süttött magának egy darabot s megette. Szeretett volna egy kis levest főzni, de nem volt ahhoz való edénye. Ámde e vadászat után a betegsége még rosszabbra fordult; a láz még erősebben kínozták, egész nap étel, ital nélkül feküdt s a szomjúságtól majd eltikkadt. Jártányi ereje sem volt; nem tudott a kerítésen átmászni s magának a forrásból egy ital vizet hozni. Végre megkönyörült rajta az álom s csak úgy éjfél tájban ébredt fel. Valamivel jobban érezte magát, de még mindig epesztette a szomjúság és kínozták a nehéz gondolatok. Reggel felé megint elaludt s ekkor álmában úgy tetszett neki, mintha azon a helyen ülne, a hol a földrengés végét várta volt be. Egyszerre sűrű fekete fellegből fénytől körülövezve egy ember lép elő és leereszkedik a földre. A fény, a mely őt körül sugározta, oly vakító volt, hogy lehetetlen volt Robinsonnak belé néznie. Lábnyomától úgy megrendült a föld, mint a földindulásakor, a levegőt pedig villámok cikázták át. A mint a földre lépett, Robinson felé haladt; arcza kimondhatatlan szigorú volt, kezében pedig óriási lándzsát emelt feléje, mintha meg akarta volna ölni. Egy domb tetején végre megállott s így szólt rémséges hangon: »Te mindezt láttad s még sem tértél a bűnbánás útjára; ezért meg kell halnod!« Evvel magasra emelte a lándzsát s át akarta döfni.

Robinson sikoltva ijedt fel s noha most tudta, hogy álom volt az egész látomás, mégis még sokáig remegett minden tagja a félelemtől. Még mindig az a borzasztó álmokép lebegett a szemei előtt, szüntelenül ama kétségbeejtő szavak csengtek a fülében. Mindúntalan e szavak értelmét fontolgatta, s azt mondta magában: Valóban, bűnöm miatt ért engem ez a sok baj és veszedelem; csapás csapás után ért s én még mindig nem tértem az igaz bűnbánat útjára. Eszébe jutottak atyjának ama jóslatszerű szavai: »Lesz idő, mikor inségedben és nyomorúságodban keservesen megbánod, hogy öreg atyádnak intő szavát meg nem fogadtad.«

Mily borzasztóan valósultak most e szavak! »Segíts Uram, mert nagy nyomorúságban vagyok!« - így kiáltott most Robinson szíve mélyéből. És szívének ez őszinte megbánására valóban megkönnyebbült lelke. Elaludt s mire felébredt, délután három óra lehetett, sőt Robinson erősen hitte, hogy másnap délutánig aludt egy folytában, mert időszámításából később hiányzott egy nap. E hosszú álma után oly jól érezte magát s oly étvágya volt, hogy lelke egészen felvidült. Nyomban néhány teknősbéka-tojást sütött a parázson és jóízűen falatozott. Azután kiment a szabadba s két vadkácsa féle madarat lőtt, de ezeknek a húsából még nem mert enni. Tartott tőle, hogy a láz újból rá talál jönni, azért a brazíliaiak módjára dohányleveleket áztatott vízben és ennek a levét itta orvosságnak. A láz csakugyan végkép elmaradt, és ezentúl helyzete sem tetszett neki többé oly kétségbeejtőnek. Ereje apródonként visszatért és abban az erős hitben, hogy mindenütt az Isten kezében van, az a gondolat sem igen okozott neki már fájdalmat, hogy talán egész életét ezen a magányos szigeten lesz kénytelen tölteni. Ezután hazájául tekintette a »Kétségbeesés Szigetét«, sőt meg is szerette s feltette magában, hogy legközelebb nagyobb kirándulást tesz, hogy jobban megismerkedjék új hazája földjével.

XXI.

A Narancsvölgy.

Legelőbb is azt a kis öblöt kereste fel, a hol a hajóról hozott tárgyakkal megrakott tutajt kikötötte. Innét a folyócska mentén haladt mind beljebb a szigeten majdnem két mérföldnyire. Oda már a tenger áradata a folyócskában nem hatolt, s ez kristályvizű rohamos hegyipatakká változott. A patak mindkét partján szép zöld pázsit terült el, az emelkedettebb helyeken pedig nagy levelű dohány és sok más Robinson előtt ismeretlen növény díszlett.

Másnap folytatta útját. Elért a patak forrásához, a hol a vidék már mind erdősebb lett. Nagy öröme itt több gyümölcsfajtát, különösen sok mazsolaszőlőt és dinnyét fedezett fel. A szőlő venyigéi egyik fatörzsről a másikra folytak és gerezdjei éppen érő félben voltak. Később, mire egészen megértek, visszatért ide, szakított belőlük jócskán, hazavitte s a napon megszáritotta.

Azalatt késő este lett és Robinson kénytelen volt ott tölteni az éjszakát. Most is egy fára mászott s ott aludt, de már nem olyan jóízűen, mint mikor a hajótörés után a szigetre vetődött. Még alig hasadt a hajnal, már megint talpon volt s folytatta útját. Egy órai vándorlás után egy szép gyepes dombhoz ért, erre könnyedén felszökött, hogy onnét nézze a nap fölkeltét. Mily gyönyörű látvány tárult el bámuló tekintete előtt! Egy termékeny völgy alján kígyózdott ezüstös színben egy patak: a narancs- és kókuszfa telisede-tele illatos virággal; a földön ezerféle virágból hímezett gyönyörű szőnyeg. A délen elvonuló magas hegységről számtalan zuhatagban omlott alá a víz, a mely bokrok közt és a gyepes réten elfolyván, a völgy fenekén rohanó patakkal egyesült. E bűbajos vidék szemlélete s az a gondolat, hogy ennek a paradicsomnak ő a gazdája, nagy gyönyörűséget okozott Robinsonnak. Alig tudott a nézésével betelni. Végre mégis elindult és a völgy mentén haladott tova mindaddig, míg a már magasan álló nap melege megállapodásra nem készítette. Leheveredett egy narancsfa árnyékában, mely tele volt piros gyümölcsrel és virágozott is egyszermind. A gyümölcsből még nem mert Robinson enni, de a levét friss vízzel keverve megitta s ez pompásan üdítette. A virágzó fák kábító illatában s a vízesések távoli zúgása közt Robinsont álom lepte meg s mire felébredt, már délután négy óra lehetett.

XXII.

Robinson nyaralót épít.

A hely oly hűvös volt, az álom annyira üdítő hogy Robinson a hosszú vándorlás daczára sokkal erősebbnek érezte magát, mint azelőtt. Gyors léptekkel haladt most visszafelé és még be sem esteledett egészen, midőn már megint arra a helyre ért, a hol az éjjelt töltötte volt. Hogy már két éjszakát töltött a hajlékán kívül és semmi baja nem történt, neki bátorodott s a földre feküdt le, melléje pedig hű és éber kutyája. Virradatkor megint felkelt s úgy kilencz óra tájt elérte lakását. Ez útvjáról tizenkét narancsot hozott s egy nyulat, melyet kutyája felzavart rejtekhelyéről, s melyet Robinson meglőtt. Az nap egész délután pihent s mindúntalan arra a csodaszép vidékre gondolt, a melyhez képest az a táj, a melyen lakását építette, nagyon közönségesnek tetszett. Sajnálni kezdte, hogy éppen ezen a helyen telepedett le, s midőn meggondolta, hogy ezen a vidéken a földindulás ismétlődhetik, már-már arra szánta el magát, hogy áthelyezi lakását abba a paradicsomszerű termékeny völgybe, a mely a viharok ellen is megvan védve. De csakhamar észre tért, mikor meggondolta, hogy ott hegyektől és erdőktől körülvéve és távol a tengertől, nem is remélheti a megszabadulást, még ha valamely hajó egészen közel találna is jönni e magányos szigethez, holott a mostani lakása magas fekvésénél és azon kilátásánál fogva, mely onnét a messze tengerre esett, e szempontból tekintve igen alkalmas volt. Hogy azonban azt a szép vidéket is élvezhesse, feltette magában, hogy ott nyaralót épít magának, s az esztendő szép szakaszát ott fogja tölteni.

Másnap korán reggel el is indult oda, magával vivén fejszét, fűrészst s egyéb szerszámot. Most már egyenesen a hegyek irányában haladott és jóval rövidebb úton jutott oda. Egy kissé emelkedett lapályon kiszemelte a nyaraló helyét és nyomban kipécézte karókkal. Azután egypár száz czölöpnek való faágakat vágott, a földbe verte és vesszőkkel körülfonta sövény módra. Nehány nap múlva készen volt ez a műve.

Az alatt azonban el fogyott az élelme és kénytelen volt visszatérni. Igen fáradtan ért haza, mert nem csak a szerszámokat, hanem egy csomó narancsot, citromot és mazsolaszőlőt is hozott magával. Húsa nem lévén, kénytelen volt vacsorára egy darab kétszersülttel s egy ital citromos vízzel beérni. De azért felségesen ízlett neki e szegényes estebéd s midőn nem sokára hálójába lefeküdt, édes álom lepte meg azon gondolat közben, hogy immár neki a Narancs-völgyben nyaralója is van.

XXIII.

Robinson mint kosárfonó és fazekas.

Alig tért haza Robinson nyaralójából, midőn megkezdődött a nagy esőzés. Azon a vidéken t. i. nem meleg és hideg évszakokra oszlik az esztendő, hanem esős és száraz évszakokra. A tavaszi és őszi hónapokban többnyire esik az eső, a nyári és téli hónapokban pedig nagy a szárazság. Az esőzés ideje alatt tehát, a mely most bekövetkezett, kénytelen volt Robinson hajlékában vesztegelni, s unalmában sok mindenfélét megpróbált, hogy életét kényelmesebbé tegye. Különösen kosarakra lett volna nagy szüksége, a melyekben gyümölcsöt hozhatott volna a Narancs-völgyből, vagy egyet-mást eltehetett volna. Tett is már több ízben próbát, de a háza táján levő fák vesszei nem igen voltak a kosárfonásra alkalmasak, mivel igen törékenyek voltak. Egyszer csak eszibe jutott, hogy a nyaralója czölöpjeit füzfaféle fákról vágta, a melyeknek vesszeit aligha nem fogja használhatni. A legelső derült napon el is indult tehát a Narancs-völgybe, megtalálta a keresett fákat, s mivel vesszei csakugyan hajlékonyak voltak, egy jó nyalábbal vágott belőlük s hazavitte. Otthon elébb megszáritotta, aztán a következő

esős napokon több kosarat font belőlük. Egy kicsit formátlanok voltak ugyan, de azért megtették a kellő szolgálatot. Ezután sohasem volt többé a kosárfonásra alkalmas vesszők hiányában, s ha kosarait a gyakori használat megviselte, nyomban csinált helyettük másokat, s az újabbak mind jobban sikerültek.

A fazekaknak is nagyon érezte Robinson a hiányát, mert egy az, hogy levest nem tudott főzni, a mit pedig rég áhított volna, másfelől meg semmi folyadékot nem lehetett megőriznie. Tett is sokféle kísérletet, de biz annak nem volt semmi foganatja. Tudott ugyan arravaló agyagföldet keríteni, formált is belőle holmi idomtalan edényeket, de az egyik eltörött, még mielőtt megszáradt, a másik meg megrepedt, mivel túlságosan megszáradt. Végre a véletlen igazította útba. Valamelyik eltörött edénynek a cseréjje véletlenül a tűzbe került s midőn Robinson a tűzhelyről a hamut el akarta takarítani, ime a cserép egészen vörös volt s oly kemény, akár a téglá. Most tehát újból formált néhány fazekat, csöbröt, tüzet rakott körülöttük, úgy hogy a láng az edények minden oldalát érte, s nagy örömmel nézte, mint vörösödni edényei szemlátomást. De tapasztalatlansága miatt még most is kárt vallott; mert egy-egy fazeka akkor repedt meg, a mint a nagy melegből hirtelen kivette. Végre ennek is megtanulta a módját: lassanként lohasztotta a tüzet, a melyben edényeit égette s a sok próbának és a kitartásnak mégis megvolt a sikere néhány kisebb, nagyobb fazék képében. Ugyancsak jól esett neki az a leves, melyet legelőször egy darab kecskehúsból főzött magának abban az új bögrében!

XXIV.

Robinson mint földmivelő.

Mikor a tavaszi esőzésnek vége volt, Robinson kiment a szántóföldjére megnézni, érik-e szépen a vetése. Mert azóta, hogy az a giz-gaz nagy meglepetésére kikelt, gabonája már hat annyira megszorodott. A mint a szántóföldre ért, majd elhült ijedtében, mikor látta, hogy a gabona gyenge leveleire számtalan kecske, nyúl s más állat rájár, s egész vetését végpusztítással fenyegetik. Robinson gyorsan elővette puskáját, közibük lőtt s egy kecskét s egy nyulat leterített. Éjjelre aztán ott hagyta kutyáját egy hosszú pányva-kötélre kötve, hogy ugatásával űzze el a hívatlan vendégeket. S ez használt is, mert hogy a kutya három éjszaka ott őrizte a vetést, a kecskék és nyulak feléje se mentek többé a szántóföld tájékának.

A mint Robinson másodízben ellátogatott szántóföldjére, megint kellemetlen meglepetés várt reá. Mert alig hogy közel ért oda, ime tömérdek madár repült fel a vetésről s a közel levő fák ágaira ültek. Mikor pedig puskáját elsütötte, hogy a kártevő szárnyasokat elriaszsza, a vetés közt maradt része is felreppent és sokaságukkal majd hogy a nap fényét el nem homályosították. A mint Robinson e látáson meghökkenve megállott, a madarak megint leszállottak a faágakra, mintha csak Robinson távozását várták volna, hogy megint neki essenek az életnek, s alig ment egy pár lépésnyire, a tolvajok csakugyan nyomban ott termettek a vetés közt. Robinson bosszankodása annál nagyobb volt, mert hamarjában nem tudta, mivel kellene a tolvaj madarakat szántóföldjéről távol tartani. Megvizsgálta a kárt, s vigasztalására azt találta, hogy koránt sem volt oly nagy, mint a milyennek képzelte, mivel a szem szerencsére még zöld volt. Föltette magában, hogy inkább ott őrködik kutyájával együtt éjjel-nappal, sem hogy kárba engedje veszni vetését. De a mint a meglőtt madarakat a földről felvette, eszébe jutott, hogy jó volna azokat ijesztőkül használni. Föl is akasztotta négy helyen a földbe szúrt magas póznákra s azóta soha egy madár sem jött többé a szántóföldjére.

Néhány hét múlva megérett a gabona s aratni kellett volna; de most meg a miatt volt Robinson megakadva, hogy nem volt se kaszája, se sarlója, s végre is egy kardot kellett kasza gyanánt használnia. Termése sokkal jobb volt, semmint remélte. Egy részét eltette vetőmagnak, a másik, nagyobbik részét pedig apródonként megtörte lisztnek egy nagy mozsárban, melyet egy nagy kőből faragott.

XXV. Robinson hajót készít.

Az élelmezésre most már Robinsonnak nem volt többé gondja és hajlékában immár nyugodtan és meglegedetten élhetett volna. Ámde most egy más gondolat foglalkoztatta szüntelenül. Egyszer t. i. szép tiszta időben a sziget túlsó partjáról kéklő távolban egy hosszan elnyúló szárazföldnek látta volt a körvonalait. Számítása szerint vagy húsz mérföldnyire lehetett a szigettől s azt hitte, hogy az amerikai szárazföldről tartozik s hogy ott közel van a spanyolok birtoka. Azóta megint elviselhetetlennek tetszett neki magányos élete s mind azon törte a fejét, miként lehetne oda eljutnia. Felmerült ugyan lelkében az a gondolat: hátha ott emberfaló vadak laknak, a kik irgalmatlanul megölnék, ha kezeik közé kerülne. De vágyódása az ismeretlen ország után erősebb volt, mint a higgadt megfontolás sugallata, s végre arra szánta magát, hogy azt a ladikot, a melyet a vihar a partra vetett volt s mely azóta ott hevert a tengerparti fövényben, fogja használható karba helyezni. Meg is tette a szükséges előkészületeket, vágott az erdőben hengereket, emeltyűket, és egyengette az utat, a melyen a tengerig akarta a ladikot hengergetni. Majdnem egy hónapot töltött ezzel a munkával; de fáradsága kárba veszett, mert minden erőlködése mellett még csak meg sem tudta mozdítani a ladikot. De azért szándékáról nem tett le, hanem elhatározta magában, hogy maga fog egy nagy fatörzsből egy csónakot készíteni, mint a hogy a vademberek szokták. Ki is szemelt az erdőben egy hatalmas czedrusfát, a melynek pusztá eldöntése is húsz napjába került. Azután kalapácsal, vésővel s tűz segítségével kivájta az irdatlan fatörzset. Akkora volt, hogy húsz ember is elférhetett volna benne, s noha fél esztendeig dolgozott rajta szakadatlanul arcának verejtékében, még sem sajnálta egy perczig sem, hogy hozzá fogott. Még csak az volt hátra, hogy a tengerre vigye, de éppen itt gyűlt meg a baja, noha a víz csak ötven lépésnyire volt a csónaktól. Előtte t. i. egy kis domb emelkedett, a melynek túlsóoldala meredeken esett alá a tengerbe. Még evvel az akadálylyal is meg akart Robinson birkózni: el akarta a dombot apródonként hordani. De evvel sem ment volna sokra, mert a mint egy emelő rudat neki feszített, hogy megpróbálja; könnyen lehet-e tovább gördíteni, csak úgy meg nem mozdíthatta el helyéből, mint azelőtt a ladikot. Most meg csatornát akart ásni. Hogy a csónakot nem sikerült elvinnie a tengerig, tehát a tengert akarta elhozni a csónakhoz. De mikor kimérte a készítendő csatorna hosszát, szélességét és mélységét, belátta, hogy legalább is tíz esztendőt kell erre fordítania, hogy ez már olyan munka, a mely egy embernek az erejétől ki nem telik. Végre is, bár mennyire fájlalta, abba kellett hagynia az egészet. Csak későn látta be, milyen balgaság egy dologhoz fogni, mielőtt megfontolná az ember, ha megvan-e a hozzá való képessége.

Nem sokára ezután megint beállott a hónapokig tartó esőzés ideje és Robinsonnak, ki kénytelen volt a sátrában tartózkodni, bőven volt módjában az elvesztegetett időről és fáradságról elmélkedni. Ez idő alatt megint több kisebb-nagyobb kosarat font, a melyek már egészen formásak voltak.

XXVI.

Robinson újra hajót készít.

Igy töltött Robinson teljes öt esztendőt a szigeten; megmívelte annak rendje és módja szerint a szántóföldjét, gyűjtött narancsot, citromot, dinnyét és mazsolaszőlőt, el-eljárt vadászni és halászni, készített kosarat, fazekat és egyéb holmit. Megünnepelte illendő módon a vasárnapot, karácsonyt és újévet, különösen pedig a szigetre vetődésének évfordulóját. Ha a nap fáradalmai után pihenőt tartott, örömet olvasgatott a bibliában s a naplójában. Egészen megnyugodott abban a tudatban, hogy az Isten intézi az ő sorsát. A világot olybá tekintette, a mihez neki többé semmi köze, a mitől neki nincs már mit reménylenie.

A lefolyt öt év alatt egy más hajót is épített, hogy lehessen a vízen is kirándulást tennie, ha kedve tartja. Most azonban okosabban járt el, mint első ízben. A víz közelében nem talált ugyan alkalmas fát, mert a sziget széleit vagy kopasz szirtfalak vagy fővényhalmok képezték s a növényzet a parttól jókora távolságban kezdődött. De most a folyócska mentén haladt a sziget belsejébe, s nem sokára meg is találta, a mit keresett. A fát eldöntötte, megfaragta, kivájta, azután vagy két méternyi hosszú csatornát ásott, ezen szerencsésen levitte hajóját a folyócskába, innét pedig a tengerre. Alig tudott hová lenni örömeiben, a mint látta, mint úszik műve könnyű lendülettel a tenger habjain. Azután a csónak két csúcsán két ládát csinált, a melyekbe puskaort és élelmi szereket lehessen tenni, a közepére egy árbocot illesztett, erre pedig egy vitorlát. Sőt még horgonnyal is ellátta a hajóját s így mindennel felszerelve rajta ismételen is tett kirándulást a sziget egyik nagy öblén. A nyílt tengerre kimenni még nem volt bátorsága.

Egyszer, a mint ilyen kirándulásáról visszatérve a partra szállott, ime egy fiatal papagáj repült feléje. Robinson megfogta s hazavitte; nem sokára megszelídült s megtanulta gazdája nevét egész érthetően kiejteni, a miben Robinsonnak nagy gyönyörúsége telt.

XXVII.

Nagyobb kirándulás a tengeren.

Robinson már több ízben tett kirándulást a csónakján, s hogy soha a legkisebb baja sem történt, neki bátorodott s feltette magában, hogy körülhajózza az egész szigetet. Meg akarta nézni birodalma azon részeit is, a hová gyalog szerrel el nem juthatott.

Mint rendesen, most is szándékát nyomban követte a kivitel. Jó sok enivalót, puskaort, fegyvert és gúnyát hordott a hajóra. A csónak hátsó részén felállította napernyőjét, a melyet már elébb csinált volt magának, hogy a szigeten való kirándulásain a nap ellen védhesse magát.

Alig evezett ki az öbölből, midőn délen a vízből kiálló sziklákat pillantott meg, melyek vagy két mérföldnyire nyúltak be a tengerbe. E szirtek majd kimeredtek a víz színe fölé, majd sekély víz borította őket s a hol végük szakadt, ott egy száraz homokzátony húzódott végig a tengerparton. Ezt a hosszú szirtgerinczet és a zátonyt kellett tehát Robinsonnak elébb megkerülnie.

Ez a váratlan akadály arra kényszerítette, hogy vissza evezzen. Fogta a puskaort, partra szállott s felhágott egy dombra, a honnét a tengerből kiálló apró sziklák során végig tekinthetett. De még egyebet is látott. Egy erős áramlat folyt a sziget éjszaki partjától délkeletnek a homokzátony csúcsához közel. Ezt tudnia nagyon fontos volt, mert ha az áramlat Robinson csónakját csak érintené is, magával sodorná ki a messze tengerre, a honnét még csak látni sem láthatná többé az ő szigetét, annál kevésbbé lehetne onnét valamikor visszatérnie. Ezért tehát,

hogy az áramlat magával ne ragadja, oly közel kelle a zátonyhoz eveznie, a mint csak lehet. Most azonban ezt a szándékát nem valósíthatta, mivel délről fújt a szél az áramlattal szembe s nagyon csapdosta a hullámokat a szirtgerinczhez, úgy hogy lehetetlen volt ennek hosszában eveznie. Ott vesztegelt tehát az öbölben két napig.

Harmadnapra azonban a szél elállt s Robinson tüstént útra kerekedett. A homokzátony csúcsától már csak annyira volt, mint a csónakja hossza, midőn hirtelen megragadta a heves áramlat s vitte, sodorta oly sebességgel, mint mikor egy golyó gördül lefelé egy meredek lejtőn. Robinson fogta az evezőt s dolgozott a kétségbeesés erőlködésével; de mind hiába! Szerencsétlenségére még szél sem volt, hogy vitorlája segítségével szabadúlhatott volna.

Vesztét látta most Robinson tudta, hogy az áramlat messze kiviszi a tengerre s ott, ha a hullámok el nem temetik, elveszíti majd az éhség s a szomjúság. Volt ugyan vele egy kis élelem, s egy korsó ivóvíz; csakhogy ez egy hétre is alig volt elég. Most látta csak, mily könnyen juthat ez ember nyomorúlt helyzetből még nyomorúltabbra. Mily sóvárgó tekintettel nézett most arra az elhagyott, magányos szigetre, és kezeit feléje kinyújtva így kiáltott fel: »Oh te boldog magány, milyen háládatlan voltam, hogy elhagytalak!«

XXVIII.

Robinson megszabadul a veszedelemből.

Már vagy tizenöt mérföldnyire vitte az áramlat; a sziget úgy tűnt fel előtte, mint egy távoli ködkép. Ha beborult volna az idő, azt sem tudta volna, merre keresse. Ereje a sok evezéstől és a félelem miatt egészen kimerült. Végre dél tájban arczán a levegő lengését érezte, ez újból reményt ébresztett lelkében. Kis vártatva enyhe déli szél támadt; most gyorsan felállította az árbóczot, felhúzta a vitorlát és dolgozott az evezővel ina szakadtáig. A kedvező szélnek, az éppen beállott áradatnak és saját erőlködésének köszönhetette végre, hogy a sziget éjszaki partjához közeledhetett és esti 6 óra körül szerencsésen el is érte. Itt még vagy három óra hosszat evezett nyugatnak tartva, míg alkalmas kikötő helyet talált egy folyócska torkolatában.

A mint partra szállott, első dolga volt, a földre borúlva hálát rebegni az Istennek megmentéséért. Fel is tette magában erősen, hogy többé ki nem indul a szabad tengerre. Ezután evett, ivott és ledült a közel levő fák árnyékában, a hol nem sokára mélyen elaludt.

Reggelre kelve azon gondolkozott, mikép kellene lakásába visszatérni. Végre arra szánta el magát, hogy a csónakot ott hagyja a folyócska torkolatában, maga pedig visszamegy gyalog. Csak a puskáját fogta s a napernyőjét, mivel szertelen nagy volt a hőség. Dél tájban egy pár órai pihenőt tartott s estére szerencsésen elért nyaralójába. Ott aztán, mint rendesen, áthágott a kerítésen és a hosszú gyaloglástól s a nagy melegtől bágyadtan és fáradtan lefeküdt s egy folytában aludt egész reggelig s talán délig sem ébredt volna fel, ha valami szokatlan dolog fel nem költi. Ugy tetszett neki, mintha nevéen szólította volna valaki: Robin, Robin, hol vagy? Hol voltál te, Robin? Honnét jössz te, szegény Robinson Crusoe? Robinson felriadt, s kezdetben azt hitte, hogy álom volt. De ki írja le halálos félelmét, midőn egészen emitten újból hallotta: »Robin, Robinson Crusoe!« Csak nagy későre pillantotta meg a kerítésen a papagáját; az hozta szegény gazdáját oly nagy rémületbe, hogy egy jó órába telt, mig egészen magához tért. Soká gondolkodott Robinson rajta, mint került a madár lakásából oda és nem is tudta magának megfejteti azután sem. A papagáj pedig, mintha csak örömét akarta volna kifejezni gazdája visszatértén, Robinson vállára repült, arczához simúlt, s egyre mondogatta: »Robin, szegény Robinson!«

XXIX.

Robinson mint baromtenyésztő.

Már tíz esztendőt töltött Robinson a szigeten. Egyszer nagy szomorúságára azt vette észre, hogy puskapora nagyon megfogyott. Mivel fog majd, ha készlete egészen elfogy, vadászatra menni? Ez a gondolat aggasztotta most szüntelen. Azon elmélkedett tehát, mint lehetne húst szereznie a nélkül, hogy minden darab vadat külön kelljen löni. Végre ráakadt a módjára: kecskenyáját fog nevelni. Fődolog volt tehát néhány kecskét elevenen kézrekeríteni. Előbb tehát kötelekből hurkot vetett a kecskéknél. De evvel nem boldogult, mert nem voltak elég erősek s a kecskéknél mind elrágták. Később azokon a helyeken, ahol a kecskéknél legelni szoktak, vermetek ásott és betakarta gyöngye fűzfa fonattal, amelyre rizst és árpát szórt. A kecskéknél rámentek ugyan a fonatra, meg is ették az odaszórt gabonát, de azért megmenekültek mind egy lábíg. Most sokkal nagyobbra és mélyebbre ásta Robinson a gödröket s egy reggel az egyik gödörben egy nagy bakkecskét, egy másikban pedig három gödölyét talált. De a bakkecskével ugyancsak meggyúlt a baja; mert a mint utat ásva magának, lement hozzá, hogy megfogja, az állat hatalmas szarvait harcra készen neki szegezte s úgy megkergette Robinsont, hogy azt sem tudta merre fusson. A másik gödörből szerencsésen kihozta a gödölyéket egymásután s elvitte haza. Kezdetben nem akartak semmit sem enni, néhány nap múlva azonban már jóízűen eddegéltek a gyöngye fűben, amelyet Robinson eléjük vetett. Most egy jókora nagy tért kerített be számukra. Míg a cölöpöket a földbe verte s a sövényt fonta, hosszú pányvakötelekre kötve ott legelészték körülötte. Mikor készen volt a kerítés s a kecskéket szabadon bocsátotta, annyira megszelídültek, hogy nem tágitottak mellőle, mindig a nyomában voltak, bármerre ment, s a kezéből ették a takarmányt. Robinson tehát elérte a célját; a kecskéknél mindjobban szaporodtak, s noha hébe-korba egyet-egyet levágott közülök, mégis negyed évre már negyvenháromra rúgott a számuk. Most már természetesen az aklot is meg kellett nagyobbítania, még pedig oly módon, hogy az eredeti kerítés körül még más öt, mind nagyobb-nagyobb kerítést csinált, amelyek ajtókkal voltak egymással összekötve. Az ujonnan fogott kecskéket a legkisebb akolba zárta; ott voltak a fejős kecskéknél is. Teje most már oly bőven volt, hogy már köpülni is kezdett és sajtot is akart készíteni. Eleinte ez nem igen sikerült, de néhány hónap múlva ebben is elég sokra vitte és tejes kamrája tele volt tejes köcsögökkel, szép írósvajjal és ízletes sajttal.

Most már Robinson úgy élt, a mint hozzá, a terjedelmes sziget fejedelméhez illett. Asztala a legjobb ételekkel, hússal, vajjal, sajttal, különféle gyümölcsössel volt megrakva. Az ebédnél társasága is volt. Vele szemközt ült az ő kedveltje, a papagáj, amelynek egyedül volt szabad vele beszélnie. Ott volt aztán jobbra a kutyája, amely érdemekben megőszült s a melyet előhaladott korához képest nagy tiszteletben tartott Robinson. Végre ott nyávogott a két macskája, türelmetlenül várva, hogy gazdájuk nekik is juttasson egy-egy falatot.

Igy éldegélt megint évekig bőségben és elégedetten a nélkül, hogy életében valami nevezetes változás fordult volna elő. Csak egy dolog bántotta szüntelen, hogy t. i. a csónakját, amelyet annyi vesződéssel készített, ott kellett hagynia használatlan a sziget túlsó felén. Az a veszedelem, amelyben első nagyobb kirándulásakor forgott, most már, idők múltán, nem tetszett neki oly nagynak.

Fel is tette egyszer magában, hogy legközelebb elmegy megint arra a dombra, a honnét először látta volt a tengernek ama veszedelmes áramlatát, jól megfigyeli az irányát, meddig terjed, s hogy egyforma erős-e a nap különböző részén s a szerint intézi majd legközelebbi kirándulását. Másnap csakugyan már úton volt hajója felé - de milyen öltözetben! Fejében idomtalan kecskebőr-kucsma; rövid kabátja és térdig érő czafatos nadrágja szintén kecskebőrből volt; lábain csizma helyett szíjjakkal megkötözött bocskor, mely különösen hosszú

gyaloglás után nagyon kijött a formából; derekán széles bőrv, a melyet csatok hiányában szíjjakkal kötött össze.

Az övön jobbról is balról is egy-egy lyuk, az egyikben fűrész, a másikban balta volt. Mindegyik válláról egy-egy tarisznya függött alá, tele puskaporral és seréttel. A hátán egy hátikosár, vállán puskája, feje fölött pedig a már említett napernyő, a mely nélkül ritkán ment még száz lépésnyire sem s ennek köszönhette, hogy arczbőre még nem volt oly rézvörös, mint az amerikai vadaké. Szakálla arasznyira nőtt volna, ha néha-néha le nem vágja egy-egy kicsit. Ha e viseletében valamely európai városban megjelenik, az emberek az utcán mind összecsődnének láttára.

XXX. Új felfedezés.

Egy napi vándorlás után szerencsésen eljutott a már említett dombhoz. De mily nagy volt csodálkozása, mikor a tetejére hágván, látta, hogy a tenger felszíne sima és csendes, akár a tó; az áramlatnak sehol semmi nyoma. Nyilván csak apálykor keletkezett, az ár beálltával pedig mindinkább csökkent, sőt egy időre egészen meg is szűnt. Erről nem sokára meg is győződhetett, mert a mint néhány órai pihenő után ismét a dombra hágott, ime ismét látta a heves áramlatot, csak hogy most nem közvetlen a homokzátony közelében, hanem ettől vagy félórai távolságban folyt. Ebből azt tanulta, hogy az ár idejében kell a homokzátonyt körülhajózni. De azért erre most még sem mert vállalkozni, annyira ráijesztett az utolsó kísérlete. A tengeri út helyett a szárazföldöt választotta. Ott vesztegelt még egy darabig, míg az apály beállta lehetővé tette, hogy a folyócskán, mely útját állotta, átlábolhasson. Azután éjszaki irányban haladva, estére megint egy folyóhoz ért, mely azonban nagyobb volt az eddigieknél, úgy hogy a túlsó partját még a legmélyebb apály idejében is csak úszva érhetette el. Ennek a partján aztán meghált s korán reggel megint útra kerekedett.

Alig haladt jó kedvűen egy darabig, egyszer csak egy meztelen emberi lábnek friss nyomait látja a földön. Mintha villám sújtotta, vagy mintha kísértetet látott volna, úgy megdöbbsent a lábnyom láttán. Első rémületében egy dombra szökött s kémkedve tekintett körül, de biz ott nem látott semmit. Abban a hiszemben, hogy talán tévedés volt az egész, tüstént visszasietett a tengerparthoz a földre szegzett nyomozó tekintettel. Ott aztán nem egyet, hanem számtalan lábnyomot látott s egész világosan ráismert az öreg ujra, a sarkra. Itt oly rémület fogta el, hogy kapta magát, futott, mint az őrült, s noha már lélekzettel is alig győzte, még sem állt meg egy percze sem, míg hajlékához nem ért. Hogy a hegy alatti bejáraton, vagy a kerítésen átszökve jutott-e lakásába, azt később maga sem tudta megmondani, oly nagy volt az ijedsége. Három álló napig ki sem mozdult a barlangból. Egyszerre azonban az a gondolat villant fel benne, hátha saját lába nyomait látta? Ez megint kevéske bátorságot adott neki, úgy hogy legalább az akolig el mert menni a kecskéit megfejni. Néhány nap múlva aztán mindenütt óvatosan körülnézve megint elment arra a helyre, bizonyosságot szerzendő, ha nem a saját lába nyomától ijedt-e meg annyira. De biz, akár mennyire méregette, az ő lába sehogy sem illett abba a nyomba és most bizonyos volt benne, hogy kívüle más is járt a szigeten.

Robinsont halálos félelem fogta el, midőn meggondolta, hogy talán vademberek jönnek arról a távoli szárazföldről a szigetre; ha újra el találnának jönni, akkor fölfedezik a csónakját, lakását, őt megölik s megeszik. S ha őt magát meg nem találják is, lerontják majd az akol kerítéseit, elpusztítják szántóföldjét s ő akkor éhen fog veszni.

Mily gyorsan változtatja az ember az ő kívánságait! Még nem rég a miatt panaszkodott Robinson, hogy így magányosan, elhagyva, az emberi társaságtól távol kénytelen élni, s leg-hőbb óhajtása volt, ha csak egyetlen társa volna a szigeten, a kivel bőségében osztozko-dhatnék! S ime most egy embernek a lába nyoma félholtra rémíti. Mind azon elmélkedett, mit kellene tennie? Ezer gondolat is felvillant agyában; már arra is gondolt, hogy maga rontja le az akol kerítéseit, szabadon bocsátja kecskenyáját, feldúlja vetését, hogy a vademberek ha megint el találnak jönni, ne is sejtthessék, hogy a szigeten ember tartózkodik. Végre a nagy ijedségtől s a sok gondolkodástól elfáradva, mély álomba merült.

XXXI.

Ismét egy borzasztó felfedezés.

Reggelre kelve sokkal nyugodtabbnak érezte magát s az egész dolog nem tűnt fel már előtte olyan veszedelmes színben. Meglehet - így gondolkozott - hogy a sziget szépségétől el-csábítva, eljön néha-néha valaki onnét arról a távolban kéklő szárazföldről, de ez nagyon ritkán eshetik meg, mivel tizenkét év alatt még senkit sem látott. S ha csakugyan vad emberek azok, a kik hébe-korba a szigeten kikötnek, úgy mindent meg kell tennie, hogy sehogy a nyo-mára ne akadjanak. Meg is tette a kellő intézkedéseket. Udvarának czölöpfalát földtöltésekkel még jobban megerősítette, benne hét lövőrést vágott és mindenik részbe egy-egy puskát tett. E faltól néhány lépésnyire még új sánczokat is ásott félkörben, hogy támadás esetén kétszeresen is védve legyen. E sánczokon kívül pedig fűzfacsemetéket ültetett, a melyek már a következő évben sűrű cserjékkel övezték az egész »várművet,« úgy hogy csak sejteni sem lehetett, hogy mögöttük valamely emberi lénynek van a lakása.

Míg az erődítésekkel volt elfoglalva, kecskéiről sem feledkezett meg. A sziget különböző rejtett pontjain több új aklot csinált és több részre osztotta kecskéit, nehogy mindnyáját egyszerre elveszítsék, ha vad emberek találnak a szigetre jönni. De elővigyázata még többre is ösztökélte, a sziget másik felén is akart kecskéi egy részének rejtek helyet keresni. Egy nap el is indult ez irányban és elérte a sziget legnyugatibb pontját. A mint itt a tengerpart hosszán haladott, egyszerre csak a távolban füstfelleget lát felemelkedni. Legelső pillanatban futni akart; mivel azonban a sík és kopár tengerparton egyebet sem látott mint madarakat, bátran közeledett ama helyhez, a honnét a füst emelkedett. Itt azonban elképedett rémültében, ereiben megfagyott a vér. Az egész hely borítva volt véres koponyákkal, karokkal, lábakkal, s más emberi csontokkal. Köröskörül a föld ülőhelyeknek volt felhányva, a tér közepén pedig egy nagy tűznek a maradványa, a mely még el sem aludt egészen. Nyilván ott ültek körben a vad emberfalók, ott költötték el borzasztó ebédjüket. Egy darabig mozdulatlanul meredett Robinson e rémséges lakoma véres maradványaira. Előbb, ha csak gondolt is rá, végig bor-zongatta a hideg, s ime most ott kellett saját szemeivel látnia egész véres valóságában.

A mint egy kicsit magához tért, mély undorral fordult el a borzasztó látványtól; oly rosszul lett, hogy szinte elájult. Azután visszatért lakásába és szíve mélyéből adott hálát az Istennek, hogy nem azon kegyetlen vademberek közt engedte születnie, hanem hogy művelt, szelíd erkölcsű szülőknek a gyermeke. És ez az imádság újból megerősítette a lelkét, új bátorságot öntött szívébe.

XXXII.

Robinson tervei a vademberek ellen.

Sokáig tartózkodott most Robinson lakása kerítésén belül és szüntelenül azt forgatta elméjében, hogy s miként tesz, ha a vademberek eljönnek s megtámadják. Csak itt-ott ment el kecskenyájaihoz, de ilyenkor is nyakig fegyverben; puskáján kívül két pisztoly is volt vele, oldalán pedig ott fityegett egy nagy, élesre köszörült vadászkés. A világért sem merte volna puskáját elsütni, hogy a durranásra a vadembereket oda ne csábítsa. Még tüzet sem igen mert rakni, mert attól tartott, hogy a füstje találna árulója lenni. Mivel azonban tűz nélkül el nem lehetett, az erdő legsűrűbb helyén szenet égetett, és ezentúl szénnel tüzelt, ami nem ereszt oly nagy füstöt.

De az idő lassankint kigyógyította nagy félelméből; arra a meggyőződésre jutott, hogy a vademberek csak nagy ritkán s olyankor jönnek a szigetre, ha valamely emberáldozatuk akad, a kit ott el akarnak költeni. A kellő vigyázat és körültekintés mellett tehát bátran járhat-kelhet a szigeten. Sőt mi több, idővel Robinson annyira neki bátorodott, hogy védőből támadóvá akart lenni. Meg akarta a vad embereket lesni, véres lakomájuknál hirtelen rájuk támadni és áldozatukat megmenteni. Gyakran el ment a mézszárlás színhelyére, a hol még mindig szerteszt heverték az emberi testrészek, mivel eltakarításukat nem tartotta tanácsosnak. Itt aztán képzeletében részletesen kifestette az egész véres jelenetet s ez annyira dühbe hozta, hogy erősen feltette magában, ha addig él is, de bosszút áll a vérengző vadembereken. Talált is ott közel egy alkalmas rejtekhelyet a lesre, egy óriási redves fát, a melynek odujából kényelmesen szemmel tarthatta a vadembereket. Ide el is járt Robinson hónapokig majdnem naponként. Messzelátót is vitt magával, hogy még messze a tengeren észre vehesse őket, ha jönni találnának. De végre is, hogy hosszú kémkedése hiábavaló volt s hogy fölülkerekedett benne az a belátás, hogy ő egymaga a vad emberek sokasága ellen vajmi keveset tehet, abban hagyta az egészet.

XXXIII.

Robinson egy barlangra akad.

Történt egyszer, hogy Robinson, midőn az erdőben szenet égetvén egy kőszikla közelében faágakat vágott, egy cserje mögött hasadékot vett észre a sziklában. A nyílást egy kicsit kitágította s belebújt négy-kézláb. Egy darabig mindig így kellett csúsznia, de beljebb érkeztén, az üreg tágasabb lett. A mint most Robinson felállott, ime a barlang sötét mélyéből két fényes szem meredt feléje. Robinson nem sokat kereste, hogy a szemek gazdája ember-e vagy állat, hanem egyet fordult és ki a barlangból, a mily gyorsan Isten csak másznia engedte. De a napvilágra érkeztén, megrestelte gyáva futását. Fogott tehát egy lángoló üszköt s újra bebújt az üregbe. A mint azonban az üreg ama tágasabb pontjára ért, a hol már fel lehetett egyenesednie, még jobban megijedt, mint az imént, mert most kínos nyöszörgést és sóhajtozást hallott. Borzadva hökkent vissza, hajai égnek meredtek és homlokán hideg verejték ütött ki. De végre is összeszedte minden bátorságát s az üszköt magasra tartva előre lépett. És mit látott? A földön egy hatalmas vén bakkecske hevert; beteg volt, már éppen az utólját járta. Robinson megrugdosta egy kicsit a lábával, a kecske fel is akart kelni, de visszaesett, nem volt ereje. Ott hagyta tehát a haldokló állatot azon a helyen, a melyet az magának sirboltnak választott és kezdte a barlangot közelebről szemügyre venni. Alakja igen szabálytalan volt s az a tágasabb része, a hol egyenesen lehetett állni, alig volt méternyi hosszú. A háttérben az üregnek még egy nyílása volt. Ide is bebújt Robinson, midőn másodízben felkereste a barlangot, kecske-

faggyúból készített gyertyát hozván magával. Ez a szoros alacsony út, mely vagy tizenkét méternyi hosszú volt, egy nagy tágas barlangba vezetett. Itt szokatlan szép látvány tárult fel szemei előtt. A falak és a boltozat ezerszeresen vetették vissza gyertyájának a fényét s úgy tündököltek, mintha csak arannyal és drágakövekkel volnának kirakva. A föld sima, száraz és vörhenyes homokkal volt fődve. Robinson tüstént tárháznak szánta a gyönyörű barlangot, s elhatározta magában, hogy különösen értékesebb holmiját fogja ide elhozni. El is hozott ide nem sokára öt puskát, puskapor-készletét, mely azóta nem hogy csökkent, hanem inkább megsaporodott. Mert a mint egyszer egy hordót, a melyben a puskapor megázott volt, s a melyet ezért hasznavehetetlennek tartott, felnyitott s a megkeményedett anyagot tördelni kezdte, nagy öröme az vette észre, hogy nem az egész romlott meg, hanem csak két újni vastagságú kéreg képződött, a közepén pedig vagy harmincz kilogrammnyi puskapor egészen jó volt. Pénzét és még egyéb értékesebb jószágot is elhordott a barlangba.

Olyan volt most Robinson, mint a mesebeli óriások, a kikről azt beszélnek, hogy kincseiket a hegyek gyomrában, a barlangokban őrzik. A bakkecske már másodnapra kiadta páráját és Robinson ott temette el a barlangban, mert kivoncsolni csak nagy vesződéssel lehetett volna.

XXXIV.

Ismét vademberek jönnek a szigetre.

Huszonhárom évet töltött Robinson a szigeten, s már egészen megszokta ezt a magányos életet. Még az a gondolat sem szomorította el, hogy ő is ott fogja életét befejezni, mint az a bakkecske a barlangban. Csak a hosszas betegségtől félt, mert tapasztalta volt, milyen nyomorult olyankor a magányos ember. Szerencséjére jól szolgált neki az egészsége. Foglalkozása még most is olyan volt, mint régebben. A papagáj a beszélésben nagyot haladott; számos mondatot elgagyogott összefüggően és egész érthetően, s mindvégig leghívebb barátja maradt Robinsonnak.

A másik társát, a kutyát, rég elvesztette s eltemette. Tizenhat esztendeig volt hű, elválaszthatatlan követője. Végre is annyira elgyöngült, hogy vaczkáról nem tudott felkelni. Robinson a legnagyobb gondal ápolta, etette. Mind hiába, egy reggel halva találta Robinson, s a sajnálkozás könnyeivel siratta a hű állatot, mely minden tekintetét, minden mozdulatát megértette és sokszor feledtette vele magányát.

1682. évi december havában volt, midőn Robinson, az aratással lévén elfoglalva, hajnalban elindult a szántóföldjére. Egyszer csak alig félórai távolságban nagy tűz lobogását látja, rémületére a szigetnek azon a felén, a hol a lakása volt. Tüstént eltávolított mindent, a mi valamilyen kép elárúlhatta volna, várába sietett, behúzta a létrákat s mindent elkészített a védelmezésre. Fohászkodott az Istenhez, hogy óvja meg őt az emberevő vadaktól, de egyszersmint el volt szánva, hogy bátran védelmezi magát, ha meg találják támadni. Egy óra mult el s a vademberek még mindig nem mutatkoztak. Ez a bizonytalanság még tűrhetőlenebb volt rá nézve, mint maga a veszedelem. Azért kapta magát, felmászott a szikla tetejére s ott hason feküdve nézett széllyel, hogy észre ne vegyék. Messzelátója segítségével könnyen követhette a vademberek minden mozdulatát. Tízen voltak, a kik a tüzet körülülték s készítették emberhúsból undorító lakomájukat. Közelükben két fatörzsből faragott csónak volt kikötve. Éppen apály volt. Nyilván ár idején szállottak partra s most addig kellett várniok, a míg az ismét visszatér. És csakugyan alig emelkedett az ár, az emberevők vad ugrásokkal még egyszer körül táncolták a már hamvadozó tüzet, aztán hajókra mentek s eleveztek. Ezt látván, Robinson lement a szikláról, felfegyverkezett s elindult arra a helyre, a hol a vadak tartózkodtak. Már egészen

közel volt oda, már az utolsó lejtőn akart leszökni, mikor kimondhatatlan ijedségére vagy ezer lépésnyire egy egész csapat vadembert vett észre a tengerparton. De minden réműlete mellett volt annyi lélekjelenléte, hogy rögtön a földre hasalt. Nehány percz múlva azonban megkönnyebbült a lelke, mert a vademberek szintén hajóra mentek s követték társaikat.

Ezután Robinson mindig nagy nyugtalanságban élt; még álmában is folyton vadembereket látott. Sejtette, hogy nemsokára megint eljönnek s akkor nagy dolgok fognak történni.

XXXV.

A spanyol hajó.

A vademberek utolsó látogatása óta egy év és három hónap múlt el, és Robinson lelkébe visszatért a régi nyugalom. Egy reggel nagy vihar támadt, mely villámlással, menydörgéssel egész nap és egész éjjel tartott. Estefelé, midőn Robinson barlangjában éppen a bibliában olvasgatott, hirtelen egy durranás rémítette meg, mely távoli ágyúlövéshez hasonlított. A szakadó eső daczára felhágott a szikla tetejére, mi közben egy második lövés dördült el s nem sokára egy harmadiknak látta a tüzét s rá néhány másodperczel hallotta a durranását is. A lövések a tenger azon irányából jöttek, a hol az áramlat miatt maga Robinson is nagy veszedelemben forgott volt. Nyomban kitalálta, hogy azok vészjelző lövések, hogy ott egy hajó küzd a hullámokkal, vagy hogy talán valamely vízalatti kősziklán megfeneklett. Mindjárt sok rőzsét hordott össze máglyába s meggyújtotta, mert úgy gondolkodott, ha ő nem segíthet is a veszedelemben lévőkön, meglehet, hogy majd ők segítenek rajta. A láng csakhamar magasra fellobogott s a hajón levők észre is vették, mert nyomban rá ötször is lőttek egymásután. Robinson egész éjszaka ott maradt a szikla tetején s egyre rakott a tűzre. Egy óra múlva az ágyúlövészek egészen megszűntek, a mit Robinson arra magyarázott, hogy a hajó személyzete csónakokra szállt s a láng irányát követve, a sziget felé eveznek. Menekülésüket annál inkább reménylette, mert hajnal hasadtával a szél elállott s az ég kiderült. A mint aztán világos reggel lett; messze a tengeren látott is valami tárgyat, de annyira volt tőle, hogy még messzelátója segítségével sem volt képes tisztán megismerni. Az a tárgy azonban mindig egy helyben maradt s most már Robinson bizonyos volt benne, hogy az egy hajó, mely vagy horgonyt vetett, vagy megfeneklett. Már dél felé járt az idő s a várt jövevényeknek még mindig semmi nyoma. Robinson tehát felfegyverkezett s elindult ahhoz a sziklához, a melynek tetejéről megfigyelte volt a tenger áramlatát. Csakugyan egy nagy hajó volt, mely a tengerből kiálló sziklákön törést szenvedett. Robinson szerte tekintett a partokon, ha nem fedezhet-e fel csak egyet is a megfeneklett hajó személyzetéből. De nem látott senkit, noha egész nap egyre keresgélt. Szegény, majd felzokogott fájdalomában. Egy megmentő hajó és kedves emberek, talán földiek, oly közel voltak hozzá; s ime a hajó szétroncsolva, az emberek pedig a tenger feneketlen fenekén! Hát egyetlenegy sem menekült a haláltól? »Uram Istenem, hát egyet sem mentettél meg?« kiáltott fel kétségbeesve.

Már késő este volt, mikor eszébe jutott, hogy haza kellene mennie. Másnap megint elindult a hajótörést szenvedettek keresésére, de ekkor sem talált senkit. Harmadnapra egy holttestet pillantott meg a parton; hajóslegény lehetett a szerencsétlen. Mily fájdalommal nézte Robinson az ifjúnak még a halálban is szép arczvonásait! Mindent megtett hogy életre ébreszsze, de sikertelen. Testén egy matróz-zubbony, egy kék ing és térdig érő vászon nadrág volt, zsebében pedig két brazíliai pénzdarab s egy pipa. Robinson sírt ásott, és európai holt földijét oly mély gyászszal temette el, mintha csak testi-lelki barátja lett volna.

XXXVI.

Robinson a spanyol hajóra megy.

Mínt hogy a tenger az alatt egészen nyugodt lett, Robinson feltette magában, hogy elmegy megnézni, ha nem maradt-e vagy egy élő lény a hajón. Noha már volt módjában megismerkedhetni a tenger ezen részének veszélyeivel, mégis teljesítette szándékát. Hamar a lakásába futott s megtette a szükséges készületeket. Egymásután két nagy fazekat tele vízzel, egy iránytűt, egy üveg rumot, egy kosár mazsola-szőlőt, egy zsák rizst, a napernyőjét, tizenkét árpa-kenyeret, egy üveg kecsketejet, néhány sajtot czipelt a csónakra. Azután az Istenhez fohász-kodva bátran elindult a veszedelmes útra. Nem sokára a sziget legéjszakibb csúcsához ért és már egészen közel volt a jól ismert áramlathoz. Visszaforduljon-e vagy az áramlatra bíz-e magát? Így tétovázott egy darabig. Az elszántság és a félelem sokáig küzdöttek benne. Végre mégis visszafordult, egy öbölbe evezett s a partról még egy ideig megfigyelte a tengert. Az alatt beállott az ár. Ennek és az áramlatnak a folyását vizsga szemmel kísérte Robinson; a parton töltötte még az éjszakát is, reggel aztán egyenesen kivezett a sík tengerre. Nem sokára megragadta az áramlat. De ő erősen evezett s alig telt el két óra, máris a roncsolt hajó mellett látta magát. Alakjáról és készítése módjáról rögtön ráismert Robinson, hogy spanyol hajó. Szomorú látványt nyújtott, a mint a tengerből kiálló két kőszikla közé szorult s a mint hátulját és a földézet egy részét elborította a víz. Az előrész, a melynek nem volt semmi baja, magasra kiemelkedett a tengerből. A mint Robinson egész közel evezett a hajóhoz, egy kutyát hallott kínosan vonítani. Hívására az állat mindjárt a vízbe ugrott, odaúszott hozzá és Robinson magához vette a csónakba, jól tartotta étellel és itallal, mert a szegényt már majdnem agyon csigázta az éhség és szomjúság.

A hajóra hágván, mindjárt az első kamrában két halottat pillantott meg, kik görcsösen átkarolva tartották egymást. A vihar alatt nyilván hab hab után borította el a hajót, mert a víz megrongálta a rakományt azt a részét is, mely most szárazon volt. A sok holmiból, a mivel a hajó meg volt rakva, nem vitt magával egyebet, csak egy hordócska likőrt, két ládát, melyeket vagy tizenkettő közül kiválasztott, két puskát, egy nagy tülköt tele puskaporral, egy harapófogót, két rézfazekat s még néhány apróságot. A hajó hátuljában még tömérdek értékesebb tárgy lehetett, de a víz mind megrongálta, aztán meg amúgy sem vihetett volna Robinson belőle, mivel csónakja el nem bírta volna. Keresgélés közben beállott az ár és most sietnie kellett vissza. A legkisebb szellőcske sem lengett s ugyancsak kellett eveznie, hogy a szárazföldet elérhesse.

Már sötét éjszaka borult a tengerre s Robinson még vagy egy negyedóránnyira volt a parttól és éppen útja hátra lévő részén kellett a parti áramlatoktól tartania. De ő nem csüggedett, megfeszítette minden erejét s egy órai kínos munka után szerencsésen elérte a sziget éjszaknyugati partját. Erősen megkötötte a csónakot, aztán elaludt azzal a határozott szándékkal, hogy a hajót fel nem keresi többet.

Reggelre kelve kezdte sorra nézegetni a hozott tárgyakat, különösen a két láda tartalmát. Sok értékes és hasznos dolgot talált bennük. Néhány üveg drága aszúbert, több doboz befőtt cukros gyümölcsöt, sok finom inget, zseb- és nyakkendőt s egy pénzes ládácskát, a melyben 1100 darab ezüstpénz, hat duplaarany s néhány aranyrúd volt. A fehéreneműnek jobban megörült Robinson, mint a pénznek.

Volt aztán a másik ládában kevésbé értékes gúnya és egy csomó ezüstpénz. A pénzt eltette Robinson a többihez a bakkecske barlangjába, a többi holmit pedig vagy háromszorral elvitte lakásába.

XXXVII. Robinson megtámadja a vadembereket.

Ez esemény után vagy másfél évvel történt, hogy Robinson ismét vadembereket látott a sziget felé közeledni. Rögtön fogta a messzelátót, felmászott a szikla tetejére és most visszatartott lélekzettel nézte, mitévők lesznek. Öt csónakban jöttek, mindenikben hatan. Alig hogy kikötöttek, nyomban nagy tüzet raktak, a melyet, szokások szerint, körül táncoltak.

Ez után néhányan eltávoztak s kis vártatva két megköztözött embert hoztak elő az egyik csónakból, leoldották bilincseiket s az egyiket nagy bunkóval úgy ütötték föbe, hogy tüstént földre rogyott. Most hárman neki estek, felhasították a hasát és darabokra szedték. A másik szerencsétlen pedig, a mint látta, hogy a vademberek figyelmüket inkább agyonütött társára fordítják, kapta magát s elfutott oly sebességgel, mint a hogy az üldözött szarvas szokott. Mire a vérengző emberfalók közül hárman üzőbe vették, már jókora egerutat nyert. Egyszerre csak a tengernek egy öble útját állja a szegény üldözöttnek.

De ő nem sokat gondolkodik, be a vízbe, s mivel igen ügyes úszó volt, szerencsésen elérte a túlsó partot.

Üldözői közül ketten szintén a vízbe ugornak, de nem oly ügyes úszók, mint amaz, a harmadik meg, úgy látszik, éppen nem tud az uszáshoz, mert megállott az öböl partján, egy darabig nézte társait, aztán egyet fordult s visszatért a tűz mellett levő vademberekhez. E pillanatban egy gondolat villant fel Robinson lelkében: meg kellene ezt a szerencsétlen embert mentenie!

Tüstént fegyvert fogott s mivel a szegény üldözött éppen az ő lakása irányába futott, egy pár szökkenéssel a lelkendezve futó és az ő üldözői között termett.

De a szerencsétlen, a mint Robinsont meg látta, elképedt ijedtében; hiába intett, kiáltott neki, az bizony meg nem állott. Az alatt az egyik üldöző, a ki gyorsabb futó volt, Robinson közelébe ért. Most ez a puska agyával úgy föbe teremtette, hogy egyszeribe hanyatt vágta magát. A másik meg ennek láttán meghökkenve megállott s már fogta a nyilát és ívét, hogy Robinsont lelőjje. De ez megelőzte s jól célzott lövéssel földre terítette ezt is. A mint az áldozatra szánt ember az elsütött puska villámlását látta s durranását hallotta, rögtön megállott, mintha gyökeret vert volna a lába, azután félve, remegve közeledett Robinson felé, a ki mindenféle jelek által iparkodott neki tudtára adni, hogy nem fogja bántani. Mikor aztán vánszorogva oda ért hozzá, földre borúlt arczczal, fogta Robinsonnak a lábát s a maga fejére tette. Robinson felemelte s megértette vele, hogy meg fogja védelmezni.

Az alatt magához tért az az ember, a kit Robinson a puskaagygyal föbe ütött volt s irtózatossá ordítást kezdett. Robinson rá célzott puskájával.

De megmentett embere térdre esett s érthetetlen szavakkal és jelekkel rimázkodott neki, hogy ne lőjjön, annyira megijesztette az első lövés, s ismételten is Robinson kardjára mutatott. Ez átengedte neki a kardot, mire a mi emberünk néhány szökéssel ott termett a feltápáskodó vadembernél, egyetlen csapással levágta a fejét, és a hódolat különféle furcsa kifejezéseivel letette a véres főt a karddal együtt Robinson lábaihoz.

Most a megmentett vadember Robinsont engedelmeivel a másik üldözőjéhez futott, megvizsgálta a sebeit és mód nélkül csodálkozott, hogy mitsem látott, mi a sebet ejtette. Az alatt Robinson folyton éber szemmel tartotta az öblöt, hogy nem közelednek-e a többi vademberek; védettjének meg jelek által meghagyta, hogy ássa el a holtakat, mert félt, hogy társaik valahogy rájuk találnak akadni. Rövid idő alatt el is ásta őket nagy ügyességgel. Azután Robinson elvezette emberét a barlangjába; várát még nem merte neki megmutatni. Itt jól tartotta kenyérrel, mazsolaszőlővel, friss vízzel, aztán jelt adott neki, hogy feküdjék le arra a rizsszalma-

vaczokra, mely a barlang egyik zugában volt. A vadember ezt meg is tette s már néhány percz múlva mély álomba merült.

XXXVIII.

Péntek.

Robinson csak most nézte meg jobban a megmentett vadembert. Vagy huszonhat esztendő lehetett; teste karcsú s jól megtermett s a mily vad volt arczkifejezése, a mint üldözőjét megölte, époly szelíd volt most álmában. Arczbőre sötétes volt, de nem olyan mint a szerecseneké, hanem inkább rézvörös. Nagyocska szájából elefántcsont fehérségű fogsor tündöklött.

Robinson nagyon örült, hogy újonnan szerzett társa olyan jóízűen aludt; ott hagyta a barlangban s elment kecskenyája után. Nemsokára azonban megjelent a vadember is s Robinsonnak újból kijelentette furcsánál furcsább kifejezésekkel és mozdulatokkal köszönetét és hódolatát. Robinson meg viszont kifejezte neki, a mint jelekkel lehetett, hogy meg van vele elégedve, s ott nyomban tanítani kezdte angol szóra. Legelőször is megértette vele, hogy ezentúl Péntek lesz a neve. Ezt a nevet azért adta neki, mivel pénteki napon került hozzá. Aztán magára mutatván, azt mondta: úr. Rámutatott továbbá néhány leggyakrabban használt tárgyra, elmondta angolul nevüket, s mindaddig ismételtette Péntekkel, míg meg nem tanulta. Végre rátanította az igen és nem szóknak az értelmére és kimondására. Ezek után kecsketejből és bele aprított árpakenyérből vacsorát készített, a melyet Péntek különös étvágygyal fogyasztott. Előbb azonban Robinsonnak meg kellett mutatni, mint kell tisztességesen ennie.

Az első éjszaka együtt aludtak a barlangban. Virradatkor Robinson felfegyverkezett s Pénteknek is kardot adván a kezébe, együtt felháltak a szikla tetejére s mivel csolnak sehol sem volt többé látható, elindultak arra a helyre, a hol a vadak tanyáztak volt. Ez borzasztó látványt nyújtott. Robinson félreismerhetetlen jelekkel fejezte ki undorát az ilyen vérengző emberfalás felett s megparancsolta Pénteknek, hogy a szerte heverő testrészeket nyomban takarítsa el.

Ezzel Robinson elvezette Pénteket az ő erősségébe. Itt ez táva feledte száját csodálkozásában, a mint ezt meg amazt az ismeretlen tárgyat meglátta. Különösen az a nadrág ejtette bámúlatba, a melybe Robinson bújtatta. Mikor aztán még egy kecskebőrből varrott ujjast adott rá, a mely tűrhetően illett neki, a fejébe pedig egy nyúlőr-kucsmát tett, Péntekből olyan gavallér legény lett, hogy még!

Kezdetben Robinson Péntek számára a két várfal közti téren rendelt fekvő helyet; maga pedig a barlangba vonúlt, magával vivén minden fegyvert s elreteszelve erősen mind a két bejárást. Nem sokára azonban elmúlt minden bizalmatlansága. Alig képzelhetni hűségesebb szolgát, mint a milyen Péntek volt. Ugy szerette gazdáját, mint a gyermek tulajdon édes atyját s tán az életét is szívesen feláldozta volna érte. Pénteknek e ragaszkodásán s jószívűségén kívül még jeles észbeli tehetségei is voltak. Már néhány hét múlva sokat megértett Robinson beszédjéből s ennek úgy megörült, hogy arcza szinte sűgárgzott bele. S ha néha-néha Robinson angol beszédje közben egy-egy indiánus szót használt, a mit tőle eltanúlt, a szegény Péntek nem tudott hova lenni örömeiben. Robinson valóságos kincset talált Péntekben s ezért ismételen is köszönetet mondott Istenének.

Egyszer Robinsonnak eszébe jutott, hogy megvendégeli Pénteket egy kis pecsenyével, már csak azért is, hogy emberhúsrá való áhítozásából végkép kigyógyítsa. Elindult tehát egy reggel Péntekkel együtt azon akol felé, a hol a vágó kecskéket tartotta.

Útközben egy vadkecskére bukkant, s mivel Pénteket a lövésre akarta szoktatni, a kecskére célzott s leterítette. Péntek földre rogyott ijedtében, egész teste remegett; azután felgombolta ujját s nézte, kereste, ha nincs-e megsebesítve. Mikor aztán egy kicsit magához tért, oda-futott Robinsonhoz, földre borúlt előtte, átkulcsolta térdeit s csak nagy nehezen lehetett megnyugtatni. Mialatt Péntek az elejtett kecskét éléhozta, Robinson újból megtöltötte a puskát, aztán Pénteknek megmutatott egy nagy ragadozó madarat, rá lőtt s a madár holtan a földre esett. Most Péntek ijedsége még nagyobb volt, mint az imént. A puskát a pusztítás valamely csodálatos eszközének tartotta, a melylyel minden teremtményt legyen az közel vagy távol, meg lehet semmisíteni. És istenkép imádta volna a puskát is meg Robinsont is, ha ez meg nem tiltja neki.

A jó kövér kecskecso, a melyet Robinson nyárson megsütött, búsán kártalanította Pénteket a kiállott ijedségért. Felfogadta, hogy soha többet hozzá nem nyúl az emberhúshoz. Robinson ezek után a különféle házi teendőkre oktatta Pénteket, mi közben ez igen tanulékonyak és szorgalmasnak bizonyult.

Mennyire örült, mikor először hozta a maga készítette kenyeret Robinsonnak, a mely egészen jól sikerült.

A mezei munkában hasonló képen igen ügyes és hasznavehető volt; Robinson is szívesebben dolgozott másod magával s több fogantja is volt a munkájának. Volt a kivel szót válthatott, bizalmasan beszélgethetett. Meg is becsülte mindezért Pénteket s feltette magában, hogy példa s oktatás által úgy fogja nevelni Pénteket, mint a hogy az atya szokta saját gyermekét.

XXXIX.

Robinson oktatja Pénteket.

Alig múlt el néhány hónap s Péntek már tőrhetően tudott angolul. Elbeszélte Robinsonnak, hogy került ő az ellenség kezeibe. Az indiánok egy hatalmas törzséhez tartozott, a mely egy másik törzsszel háborút viselt s ezt az ellenségét le is győzte. Csak ő és még két társa kerültek fogságba, a mint az ellenséget üldözve nagyon is előre nyomultak. Elbeszélte továbbá az indiánoknak azt a szokását is, hogy rendszeren valamely lakatlan szomszéd-szigetre viszik hadi foglyaikat, ott megölik és megeszik. Robinson azt kérdezte most Péntektől, hogy a sziget más-más partján kikötő vadak, más-más törzshöz tartoznak-e? Igen - felelt Péntek s elbeszélte, hogy már ő is járt egyszer a Robinson szigetén; akkor nagy lakomát szereztek, húsz férfit, két nőt és egy gyermeket ettek volt meg.

Azt a szárazföldet, a melynek kéklő partjait a szigetről látni lehetett, nagyon jól ismerte Péntek. Leírásából megismerte Robinson, hogy az Trinidad szigete. »És messze a holdon túl - így folytatta Péntek - van egy ország tenger nélkül. Ott fehér emberek laknak hosszú szakállal. Valahány indián ember a kezeikbe kerül mind kegyetlenül kínozzák, megölik és megégetik.« A holdon túli országon azt az országot értette Péntek, mely azon a földön is túl van, a hol a hold le szokott nyugodni és nyilván a délamerikai szárazföldön a spanyolok birtokát gondolta. Ebből megértette Robinson, hogy azoknak a kegyetlenségeknek a híre, a melyeket a spanyolok Amerika felfedezésekor elkövettek, elterjedt az egész világrészen.

»Lehetne-e azokhoz a fehér emberekhez eljutnom?« kérdezte Robinson.

»Eljuthatnál oda - felelt Péntek - de két csónakon.« Eleinte Robinson ezt a feleletet nem értette s csak később jutott eszébe, hogy Péntek valószínűleg kétszer akkora hajót gondol, mint a csónak.

Legelőször is a vallásban akarta Robinson Pénteket oktatni; azért azt kérdezte tőle egyszer: »ki csinálta a tengert, a földet, a hegyeket, az erdőt?«

»Benamuki.«

»Ki az?«

»Egy idős ember, idősebb a tengernél, a földnél, a holdnál, a csillagoknál.«

»Hová mennek az emberek, ha meghalnak?« kérdezte tovább Robinson.

»Benamukihoz.«

»Azok is, a kiket ti megesztek?«

»Azok is.«

»Hol lakik az a Benamuki?«

»Egy nagy hegyen.«

»Hát te voltál-e már egyszer nála?«

»Nem; fiatal emberek nem szoktak hozzá menni, csak a mi véneink.«

Robinson most az Istenről beszélt neki, a ki mindent teremtett, a ki láthatatlan és mindenütt jelen van. »Az Isten, szólt Robinson, úgy szereti az embereket, mint az atya a maga gyermekét s úgy is gondoskodik róluk, mint az atya szokott gyermekeiről. Ő mindent tud, a világot rendben tartja, mint a hogy az atya tartja házáat, csak hogy még jobban, mert ő bölcsebb és szentebb, mint a legbölcsebb emberek is.« Némelykor a Szentírásból olvasott neki és Robinson akár hányszor tapasztalta, hogy a bibliának egy-egy verse sokkal nagyobb hatást tett Péntekre, sokkal jobban oktatta, mint azok a hosszú beszédek, a melyeket neki tartott.

Péntek igen gyorsan megértett mindent. Robinson a valláson kívül egyéb ismeretekre is oktatta. S ha aztán a tanulásba befáradtak, kézi munkához fogtak, a miben Péntek szintén nagy ügyességet fejtett ki. Csak a puskával nem tudott sokáig megbarátkozni. De Robinson ennek a használatára is tanította s Péntekből idővel igen ügyes vadász lett.

Máskor Robinson ifjú koráról is beszélt neki. Leírta az angol városok nagyságát és pompáját, az ország jólétét, a szántóföldek művelését, az angolok tengeri útjait. Hogy a tengeri hajók nagyságáról fogalmat szerezhessen, megmutatta Pénteknek annak a ladiknak a maradványait, mely a partra vetődött volt, mikor ő hajótörést szenvedett, de a melyet annyira eltemetett volt a homok és iszap, hogy nem lehetett hasznát vennie. Most már egészen elkorhadt. A mint Péntek a ladikot meglátta, így szólt: »Hozzánk is jött már egyszer ilyen hajó.« Ez a megjegyzés nagyon meglepte Robinsont; tovább kérdezősködött s megtudta, hogy egyszer vihar alkalmával hasonló ladik arra a partra vetődött, a hol Péntek atyjafiai laknak. A ladikban pedig tizenhét fehér ember volt.

»S ti nemde megöltétek s megettétek azokat az embereket?« kérdé Robinson.

Péntek csodálkozva nézett gazdájára s így szólt: »Mi nem öltük meg s nem ettük meg őket; mi csak az olyan embereket eszszük meg, a kiket a csatában elfogunk. Azok a fehér emberek ott vannak nálunk; mi ételt s italt adunk nekik; úgy bánunk velük, mintha atyjafiai volnának.«

Azok a fehér emberek aligha nem az elpusztult spanyol hajó legénységéből valók - gondolta magában Robinson. S most megint feltámadt lelkében az a régi szándéka, hogy hajót készít s elvitorláz arra a kéklő földre, mely a távolból oly hívogatólag int feléje.

XL.

Robinson Péntek hazájába készül menni.

Néhány héttel e beszélgetés után a sziget keleti partjának egyik dombján állottak. A levegő rendkívül tiszta és átlátszó volt. Péntek sokáig nézett fürkésző tekintettel a végtelen tengerre; egyszerre csak elkezd ugrándozni, táncolni s ujjongva felkiált: »Ó örömök öröme! Amott az én földem! amott az én népem!« Szemei csak úgy szikráztak lelkének örömeiben. Robinson is észrevette a távoli láthatáron azt a keskeny kékes vonalat, s azt kérdezte Péntektől: »Szeretnél-e visszamenni a te népedhez?«

»Ó nagyon szeretnék!«

»Hát megint vad emberfaló akarnál lenni?«

»Nem, uram, soha! Péntek azt fogja mondani: éljetez becsületesen, imádkozzatok Istenhez, igyatok tejet, egyetek állathúst és ne emberhúst!«

»De ha ezeket mondod atyádfiainak, akkor meg fognak téged ölni.«

Péntek egy ideig gondolkodott, aztán így szólt: »Nem uram, ők nem ölik meg Pénteket, ők szívesen tanulnak; azoktól a szakállas fehér emberektől is sokat tanulnak.«

»Hát akkor eredj vissza a te hazádba!«

»De Péntek nem tud ám annyira úszni!«

»Hát csinállok neked egy ladikot.«

»Jó lesz, uram, jó lesz! csakhogy te is elmégy Péntekkel.«

»De a te atyádfiai engem megölnék.«

»Soha, uram, soha! ők szeretni fognak téged; azt majd megcsinálja Péntek.« És most megint elbeszélte, milyen barátságosan bánnak az ő atyjafiai azzal a tizenhét fehér emberrel. És Robinson csakugyan komolyan feltette magában, hogy megkísérti az átmenetet.

Most Robinson elvezette Pénteket a csónakjához, bele ültek s kiveztek a sík tengerre. Péntek rendkívül ügyesen evezett; kétszerte oly gyorsan vitte elébbre a csónakot, mint Robinson. De a távoli hazájába való menetelre nem tartotta a hajót elegendő nagynak. Másnap aztán elvezette őt Robinson ahhoz a ladikhoz, a melyet huszonkét év előtt készített, de a melyet nem tudott a tengerig elvinni. Már egészen korhadt volt. Ekkora nagyságú hajót alkalmasnak talált Péntek az átkelésre.

Hozzá is fogtak tüstént egy hasonló hajó készítéséhez alkalmasabb helyen, mint első ízben. Péntek azonnal megtalálta az arra való fát a tengerpart közelében. Nagy kedvvel és kitartással dolgoztak rajta mindketten reggeltől napestig, és három hónap múlva kész volt a ladik. Simára faragott fatörzsökön szerencsésen lehengerítették a kék hullámokra. Péntek azonnal beleszállt és a vadembereknél szokásos hosszú keskeny evezőket nekifeszítvén a víznek, nyílsebesen siklott el a tündöklő habokon. A próba minden tekintetben sikerült. »Ezen bátran elmehetünk - kiáltott fel Péntek nagy örömmel - még szélben, viharban is.«

De Robinson még nem volt megelégedve. Ott közel egy fiatal egyenes czedrusfát szemelt ki, kivágta és Péntekkel árbocznak faragtatta. Maga pedig egy háromszögű vitorla készítéséhez látott, a minek az afrikai tengerparton oly nagy hasznát vette volt. Ez ugyan nem volt könnyű munka, mivel vitorláit mind megromlottak és vagy tizenkét darabból kellett a vitorlát összerákolnia. E nagy vitorlán kívül még néhány apróbb vitorlát is alkalmazott a hajó különböző részén s végül kormánynyal is ellátta ladikját. Ez volt a legfontosabb s legfáradtságosabb munka. Mindezzel még két hónap telt el. A mint aztán a járómű egészen elkészült, Robinson

megmutatta Pénteknek, mint kell a vitorlával s a kormányossal bánni, mivel ez csak az evezéshez értett. Hogy bámúlt Péntek, mikor látta, mint repül a hajó kedvező szélben egyetlen evezőcsapás nélkül, mint lehet könnyű szerivel irányozni a merre tetszik! De a tanúlékony vadember nemsokára a vitorla és a kormány kezelésében is meglepő ügyességet fejtett ki.

XLI. Véres harc a vademberekkel.

Az idő megint ősre fordult; a huszonhetedik ős volt, melyet Robinson e szigeten töltött. Az utolsó három esztendő megelégedetten töltötte Péntek társaságában. A szigetre kerülésének évfordulóját most is ünneppel ülte meg, most is szíve mélyéből rebegett hálaimát a teremtő Istenhez. De szíve ez egyszer szokatlan szorúltságot érzett, mintha csak sejtette volna, hogy egy év múlva ilyenkor nem lesz többé a szigeten.

A nagy esőzés idejére a ladikot biztos kikötőbe vitte és faágakból csinált tetővel védte az idő káros befolyása ellen. A mint aztán az eső megszűnt, komolyan hozzáláttak mind a ketten az útikészületekhez. Az élelmiszerek már mind egy rakáson voltak s már másnap el akarták hozni a ladikot a kikötőből. Egy reggelen Robinson a tengerpartra küldte Pénteket teknősbékaért. Egyszerre csak lelkendezve fut vissza Péntek, úgy hogy Robinson azt hitte, nyomába vannak a vademberek s tüstént fegyvert ragadt. Még mielőtt megszólíthatta volna, Péntek így kiáltott: »Végünk van, uram, végünk van!«

»Mi baj, Péntek?«

»Ott lent egy, két, három ladikon vademberek jöttek, egy két három ladikon.«

Robinson alig tudta a szegény Pénteket megnyugtatni; egész teste remegett s egyre azt kiáltotta: »Péntekért jöttek, megesszik Pénteket!«

»Sohse félj tőlük! akarsz-e velem ellenük menni?«

»Akarok; majd rájuk lövünk. De sokan vannak ám!«

»Se baj, annál biztosabban talál a lövésünk. Megteszel-e mindent, a mit neked parancsolok?«

»Meg mindent; Péntek szívesen meghal, ha te, uram, parancsolod.«

A derék Péntek nemsokára visszanyerte bátorságát. Most íziben megtöltöttek hat puskát golyóval és nagy söréttel. Pisztolyait is megtöltötte Robinson két-két golyóval, közülök kettőt övébe tett, felkötötte nagy kardját és Pénteket is fölfegyverezte egy pisztolyal s egy szekercével. Azután felhágott a sziklára és messzelátójával látta, a mint három ladikban huszonegy vadember köt ki, magával hozván három megköttözött foglyot. A hely, a hol kikötöttek, egészen közel volt s onnét sűrű cserjék húzódtak egész Robinson lakásáig. A mint Robinson a szikláról leszállott, Péntek nemcsak hogy nem félt többet, de már alig tudta várni az indulást. Útnak is indultak nyomban, kiki három puskával a vállán, Péntek nyakában ezen kívül még egy nagy táská tele puskaporral és golyóval. Robinson erősen meghagyta Pénteknek, hogy mindig mellette maradjon, se ne mozduljon, se ne beszéljen, se ne lőjjön, míg ő nem parancsolja. Egy negyed óráig haladtak a folyó mentén, míg egy sekélyes pontig értek, a hol könnyen átgázolhattak s a honnét észrevétlenül a már említett cserjékbe lopózhattak. Már a mint a kis liget szélére értek, hallották a vad emberek szavát, akik csak az erdőcske egyik kiszögellése által voltak tőlük elválasztva. Péntek szemei már csak úgy villogtak a harci vágytól. Kérte gazdáját, engedje meg, hogy oda kujtorogjon s kémlelje ki, hogy mit csinálnak. Robinson megengedte. Néhány percz múlva visszatért s elbeszélte, hogy egy nagy fatörzs

mögé rejtőzött, onnét nézte, mint ülték körül a vademberek a tüzet s mint ették az egyik fogoly húsát. Egy másik ott fekszik megkötözve a homokon; az egy fehér, szakállas ember s rajta ruha van. Erre Robinson és Péntek vigyázva előbbre sompolyogtak. Még csak vagy hetven lépésnyire voltak a vademberektől. Tovább nem mehettek, mert észrevették volna őket. Tizenkilenczen ott ültek egy körben, kettő pedig éppen elindult, hogy eléhozzák a szegény fehér embert. E pillanatban odasúgott Robinson Pénteknek: »Vigyázz! Tégy úgy, amint én teszek!« Ezzel két puskát a földre tett, a harmadikkal pedig a sűrű tömegre célzott.

XLII.

A harc kimenetele.

»Készen vagy?« kérdé Robinson. Péntek két puskát egy fatörzshöz támasztott, a harmadikkal pedig oly nyugodtsággal célzott, mintha már száz csatában vett volna részt.

»Tüzet!« szólt Robinson s ebben a pillanatban mind a két lövés egyszerre eldőrdült. Két vadember azonnal a földre terült, néhány meg volt sebesülve, mindnyájan pedig nagyon meg voltak lepve. Felszöktek helyeikről s keresték ellenségüket, ki a távolból gyilkol. Nem sokára észre is vették a puskák füstjét s mindnyájan oda mutattak. Robinson meggyőződött, hogy Péntek ügyesebben lőtt, mint ő maga. Nyomban eldobta az elsütött puskát, elővette a másikat s még jobban célzott, mint első ízben. Péntek is készen volt már a lövésre. »Tüzet! az Isten nevében!« kiált Robinson megint. Újból hanyatt vágta magát két vadember, de még többen kaptak sebet, mint első ízben. Most a vademberek őrzőgő kétségbeesésükben kegyetlen ordítást kezdtek és úgy ugráltak szerteszéllyel mint az örültek. Nem sokára a megsebesültek közül ketten szintén a földre rogytak.

Itt Robinson megragadta a harmadik puskát s futott arra, a hol legsűrűbben voltak a vademberek. Péntek bátran követte, s a mint Robinson torok-szakadtában kiáltani kezdett, Péntek oly iszonyú ordítást tett, hogy már a gazdája is megsokalta. A megrémült és elképedett vademberek sűrű tömegén keresztül törtek s egyenesen a megkötözött fogolyhoz, a kinek két hóhérja ijedten futott a csónakba. Egy sereg a második csónak felé iramodott. Robinson intett Pénteknek, mire ez a jó nagy söréttel megtöltött puskát közéjük sütötte. A lövésnek pusztító volt a hatása, mivel Péntek jó közel volt hozzájuk. Hárman estek el egyszerre, hogy holtan-e vagy csak megsebesülve, azt nem lehetett mindjárt tudni. Ez alatt Robinson elvágta kardjával az európai ember köteleit, lábra segítette és portugall nyelven kérdezte tőle, hogy kicsoda?

»Keresztyén,« felelt amaz latinúl. Többet halálos félelmében és kimerültségében nem tudott mondani. Erre Robinson oda nyújtotta neki rumos üvegét a miből jó nagyot húzott s egy darab kenyérből is evett néhány falatot. Elmondta, hogy spanyol ember s kezdett köszönetet mondani megmentőjének. De Robinson közbe vágott, mondván, hogy erre most nincs idejük, a spanyolnak kardot s pisztolyt adott s így szólt: »Fel harczra! öljük a vadakat kegyelem nélkül!«

Alig érezte a spanyol ember az aczél a markában, tüstént a vadaknak rontott oly hévvel, hogy magát Robinsont is bámulatba ejtette. Az az ember, a ki még az imént végkép ki volt merülve s a kezét is alig tudta mozdítani, most oly erővel dült, pusztított, mint az oroszlán. Robinson pedig készen állott a lövésre. Pénteket elküldte a cserjébe, hogy zavarja ki onnét azt a négy vadembert, a kik oda rejtőztek, a mit ez gyorsan teljesített is, maga pedig gyorsan megtöltötte megint a puskákat.

Ez alatt azonban néhány vadember ismét nekibátorodott és különösen egy nagy bálvány indiánus neki ment a spanyol embernek. Ez, noha bátran védte magát, mégsem bírt az óriás

vademberrel s csak néhány kisebb sebet ejtett rajta, a minek ez oda sem nézett. Most a vadember megragadta ellenségét, leteperete a földre s a kardot akarta tőle elvenni. A spanyol odaengedte a kardot, de nyílsebesen kihúzta övéből a pisztolyt, elsütötte, mire a vadember szívéen találva tüstént szörnyet halt.

Robinson segítségére sietett a spanyol embernek s örömére ezt győztesnek találta. Péntek sem vesztegelt ez alatt; megmutatta, hogy ép oly ügyes, mint bátor harczos. A menekülő vadak közül hárman az ő csapásaitól már ott heverték vérükben fetrengve.

Néhánya még helyt állott ugyan, de ügyes támadásával és hatalmas kardcsapásaival Péntek ezeket is lebirkózta. Robinson és a spanyol üzöbe vették a vademberek egy másik csapatját. De ezek azokkal együtt, a kik Péntek elől menekültek, gyorsan két csónakba szöktek és teljes erejükből evezni kezdtek.

Ez megijesztette Robinsont mert tartott tőle, hogy ha ezek szerencsésen megmenekülnek, veszedelmet hoznak rája, hogy bosszút forralva tömegesen fognak a szigetre visszatérni. Azért a parton maradt harmadik csónakba ugrott s intett Pénteknek, hogy kövesse. Mennyire csodálkozott azonban, a mint a csónak fenekén egy indiánust talált.

Úgy meg volt a szerencsétlen kötözve, hogy egyetlen tagját sem tudta mozgatni s csak kínos nyöszörgése árulta el, hogy még él.

XLIII.

Péntek megtalálja atyját.

Az a szegény vadember, a ki a csónakban maradt, hogy ime Robinson a köteleit elvágta, azt hitte, hogy most ő rá került a sor. Halálos félelmében azt sem tudta, mi történt körülötte, csak folytonosan nyögött és sohajtott. Robinson biztatta volna, de nem tudott a nyelvén. Mikor tehát Péntek oda érkezett a csónakhoz, Robinson átadta neki a rumos üveget, hogy adjon belőle annak a szegény vadembernek és jelentse ki neki, hogy megszabadult, hogy nem lesz semmi bántódása. A mint Péntek odament a vademberhez s a szeme közé nézett, csak megállott ámulatában. Felsikoltott s megölelte a vadembert, aztán ujjongott, ugrándozott, sírt és nevetett, tördelte a kezeit, ütötte saját fejét és mellét, mint a kinek nincs rendjén az esze. Majd a vademberhez futott megint, csókolta, ölelte oly hévvel, hogy majd agyon szorította. Robinson kétszer is kérdezte, mi a baja? Péntek egy szót sem tudott szólni. Végre leborúlt Robinson előtt a földre, átkulcsolta a térdeit és zokogva így szólt: »Uram, az az én atyám!« De gyermeki örömének és szeretetének kifakadásai még ezzel nem értek véget. Néhányszor a partra szökött, majd meg vissza a csónakba, feltárta ujjasát és atyjának a fejét csupasz mellére szorította. Sok időbe telt, míg az öreg magához tért s míg meg tudta érteni, hogy csodálatos módon megmenekült s hogy elvesztett fiát megtalálta. Egy tagját sem tudta a szegény mozgatni, annyira megbénította a szoros bilincs. Robinson és Péntek rummal dörzsölték a mellét, karjait és lábszárait. Ezzel eltelt egy félóra s csak akkor jutottak a menekült vadak az eszükbe. Üldözésükről többé szó sem lehetett, mert már messzelátóval is alig lehetett őket észrevenni. Különben szerencséje is volt Robinsonnak, hogy üzöbe nem vette őket a tengeren, mert most hirtelen oly erős északi szél kerekedett, hogy bizonyosan ott veszett volna Péntekkel együtt. A vademberek is aligha e viharban el nem veszték.

Robinson most a spanyolhoz ment s megint egy pár korty rumot adott innia. Nem sokára ugrándozva s nevetve jött Péntek is, ki az alatt atyjával beszélgetett.

»Adtál-e atyádnak a kenyerekből?« kérde Robinson.

»Nem biz én, uram,« felelt szomorúan, »már elébb megettem egészen.«

Robinson erre előszedte, a mi élelmiszere még a táskájában volt, adott belőle a spanyolnak, a többit pedig elküldte Péntekkel az öreg vadembernek. Alig adta ezt át Péntek az atyjának, mikor hirtelen kiugrik a csónakból, lecsapja a ruháját s fut, mint az eszeveszett, tüskön bokron keresztül. Hiába kiáltott neki Robinson, még annak sem állt meg. Csak azt lehetett hallani, a mint a vízbe csuppant, hogy az öblöt átúszsza. Alig telt bele egy negyed óra, s ime, Péntek visszaérkezett, de most már nem vágatva, mert egy nagy korsó friss vizet s néhány kenyeret cipelt. E rövid idő alatt megjárta azt a hosszú utat Robinson lakásáig és vissza. A friss víz jobban üdítette mindnyájukat, mint a rum.

A spanyol ember egy fa árnyékában leheverészett. A harcz izgalmi egészen kimerítették. Robinson mazsolával kínálta meg, a melyet csak nagy nehezen tudott a szájához vinni, oly merevek és dagadtak voltak a tagjai a hosszú megkötözéstől. Nem igen szólott, csak tekintete, a melyet folyton Robinsonra szegzett, árulta el mély háláját. Robinson megparancsolta Pénteknek, hogy dörzsölje meg a spanyol tagjait is rummal, a mit az készségesen teljesített is, de egyre az atya felé nézett. S a mint egyszer észre nem vette, tüstént odafutott a csónakhoz s csak mikor meggyőződött, hogy az öreg a csónak fenekén kinyújtózott, sietett vissza a spanyolhoz.

Az éjszaki szél esőt hozott s indulniok kellett Robinson lakásába. Előbb a spanyolt kellett a vademberek által ott hagyott csónakhoz vezetni. Mivel azonban a menés nagyon neheze esett, Péntek fogta s elvitte a hátán a csónakig s gyöngéden az atya mellé ültette. Noha a tenger már erősen háborgott, mégis gyorsan és ügyesen bevezett Péntek az öbölbe, s még Robinson a gyalogúton oda sem ért, mikor már ott várta Péntek s szerencsésen átszállította őt is az öböl túlsó partjára.

A két megmentett embernek nem volt jártányi ereje s Robinson ott nyomban faágakból egy saraglya-félét készített, ráültette őket és Péntekkel együtt szépen elvitte lakásáig. Itt kényelmes ágyat vetett nekik, lefektette s betakarta őket meleg takarókkal. Míg azok jóízűen aludtak, Péntek az akolból előhozott egy kövér kecskét, s mire az új vendégek felbredtek, már fel volt tálalva a jó leves s az izletes pecsenye, a melyet valamennyien áldott étvágygyal fogyasztottak.

Másnap korán reggel Pénteknek Robinson parancsára el kellett a tegnapi harcz színhelyére mennie. Össze kellett keresnie mindent, a mit ők vagy a vadak ott hagytak s el kellett temetnie a holtakat s a borzasztó lakoma maradványait. Péntek mindezt oly pontosan s ügyesen teljesítette, hogy mire Robinson néhány nap múlva oda ment, már csak a kiszögellő erdőcskéről ismert rá a csatatérre.

XLIV.

A spanyol s az öreg vadember elmennek Péntek atyafiaihoz.

Péntek s az ő atya meg nem szüntek Robinsont rábeszélni, hogy valósítsa régi szándékát, hajózzon át velük az ő hazájukba. Igérték neki, hogy földijeik örömmel és lelkesedéssel fogják őt fogadni s fejedelmükül fogják tisztelni. De Robinson nem igen sietett most ezzel. Előbb bő tudósítást és felvilágosítást kért a spanyoltól. Ez elbeszélte neki, hogy kívüle még tizenhat spanyol és portugall ember tartózkodik ott, hogy noha a vadakkal békében és szép egyetértésben élnek, mégis a legszükségesebb dolgok és élelmiszerek nélkül szűkölködnek.

Ők Rio de la Plátából jöttek volt, hajójuk bőrrel és ezüsttel volt megrakva, melyet Havannába akartak szállítani. De a part közelében hajójuk egy nagy viharban tönkre ment, néhányan közülök odavesztek s ők csak kimondhatatlan szenvedések után tudtak partra vergődni, a vad emberek közé. De csak pusztá életüket mentették meg, holmijuk mind elpusztult. Már sokszor tanácskoztak, mint lehetne valamely keresztyén országba eljutniok, de mindannyiszor be kellett látni, hogy ez lehetetlen, mivel semmiféle szerszámuk nincs, a mivel hajót lehetne építeni. A spanyol ember tehát azt ajánlotta Robinsonnak, hozza el az ő társait a vademberek országából a szigetre. Itt együtt építhetnek egy kis hajót, mivel Robinsonnak megvannak a hozzá szükséges szerszámok; azon aztán elmehetnek valamely keresztyének által lakott földre.

De Robinson lelkében aggodalmak támadtak. Hátha azok a spanyol emberek, ha segédkezet nyújt nekik a szabadulásra, háládatlansággal viszonzják majd a jót; hátha odaviszik, a hova nekik tetszik, mit tehet majd ő egymaga annyi ember ellen? Az ő spanyol vendége azonban erősen biztosította, hogy az ő társai mind becsületes emberek, a kik még e mellett a nyomor s a szerencsétlenség által annyira meg vannak törve, hogy szívesen lesznek örökre még szolgálói is annak, a ki őket megmenti. Ő maga a legszentebb esküvel fogadott örök hűséget Robinson iránt; ha szükséges, még életét is szívesen odaadja megmentőjeért. Azt ajánlotta Robinsonnak, küldje el őt s Péntek atyját társaihoz, s ezekkel visszatérvén, mindnyájan írásban fogják magukat kötelezni, hogy Robinsont vezetőjüknek ismerik s örök hűséget fogadnak neki.

Hosszú rábeszélés után végre Robinson engedett. Már mindent elkészítettek, hogy a sziget új vendégei útra kelhessenek. Egyszerre csak előállott a spanyol, a ki elébb maga sürgette legjobban az elutazást, azzal a tanácscsal, hogy halaszszák még el egy időre az átkelést. Ez a tanácsa épúgy tett bizonyosságot az ő okossága, mint a Robinson iránti hűsége mellett. A spanyol ember ugyanis tudomást szerezvén magának a Robinson birtokában levő élelem mennyiségéről, arra a meggyőződésre jutott, hogy az bizony húsz ember számára a jövő termésig nem elegendő. Arra meg gondolni sem lehetett, hogy ebből még egy hajót is el lehessen látni hosszú útra. »Minek hozzuk tehát azokat a szegény embereket ide, hogy itt aztán nyomorogjanak?«

Robinson igazat adott a spanyolnak. A szigetnek mind a négy lakója tehát serényen a munkához látott. Egy hónap alatt faásóikkal feltörtek egy tízszer akkora darab földet, mint a milyen eddig be volt vetve. A meglevő gabonát mind vetőmagnak használták s az új termésig mazsolával s egyéb gyümölcscsel érték be. A kecskenyáját is szaporították úgy, hogy a meglőtt vad anyakecskék húzával éltek, gödölyéiket pedig a szelidek közé vitték. Mikor a szüret ideje elérkezett, annyi tömérdek szőlőt akasztottak szárítani, hogy lett volna belőle, ha kisajtolják, száz akó bor. Nem sokára betakarították a szántóföld termését is; volt annyi, hogy bőven lett volna negyven ember számára két esztendőre és még egy hosszú tengeri útra is elegendő maradt volna.

A mint ez mind megtörtént, elvitték a ladikra a szükséges élelmet, Robinson a spanyolnak s az öregnek egy-egy puskát, puskaport és golyót is adott és megállapodtak egy bizonyos jelben, a min megismeri majd őket Robinson, ha egyedül vagy többed magukkal visszatérnek. Mindketten még egyszer hűséget fogadtak Robinsonnak mind a maguk, mind pedig azok nevében, a kiket magukkal fognak hozni. Péntek gyöngéden búcsút vett atyjától; mikor már elindultak, még akkor is nyújtotta feléje kezeit, Robinson és a spanyol még egyszer levették búcsúra kalapjaikat, ezzel aztán a szél nekifeszült a vitorlának és nyílsebesen siklott a hajó a nyugodt tengeren.

XLV. Váratlan jövevények.

Már nyolcz napja múlt, hogy a spanyol és Péntek atyja odahagyták a szigetet. A kilencedik nap reggelén Robinson még ágyában feküdt s éppen azt forgatta elméjében, vajjon megérkeznek-e ma, midőn hirtelen Pénteknek az a kiáltása csapta meg a fülét: »Itt vannak, uram, itt vannak!« Gyorsan kifutott, leszólitotta Pénteket a szikla tetejéről s vele együtt sietett a tengerhez. De mily nagy volt csodálkozása, a mint látta, hogy dél felől, tehát nem Péntek hazájának irányából, egy nagy dereglye közeledik a sziget felé. Robinson mindjárt kitalálta, hogy rajta nem a spanyolok jönnek. Messzelátójával jól körül nézett a tengeren és csakugyan vagy egy mérföldnyire délkeleten egy hajót pillantott meg, mely horgonyt vetett s melyet ő angol hajónak tartott.

Eleinte mód nélkül nagy volt az öröme; nem sokára azonban aggodalmai támadtak, a melyek elővigyázatra intették. Mit keres egy angol hajó ezen a lakatlan szigeten, mely az angol gyarmatoktól oly távol fekszik? Viharok nem vetették ide, mivel már hetek óta a legszebb idő járt. Így okoskodott Robinson s nagyon örült, a mint látta, hogy nem az ő lakásához közel levő öbölben, hanem ettől vagy egy félóránnyira kötöttek ki. A dereglyén tizenegyen voltak; elébb öten szálltak partra s három megkötözött embert vezettek magukkal.

»Látod, uram, szólta Péntek, nemcsak a vadak esznek embereket, hanem az angolok is. Amott az egyik üti már a másikat karddal.«

»Nem, Péntek, meg nem eszik, hanem megölik egymást,« felelt Robinson szomorúan.

»Bizony, uram, a fehér emberek rosszak, csak te vagy jó.«

E beszélgetés közben Robinson messzelátójával világosan látta, mint üti az egyik jövevény a másikat egy nagy késsel; a vér megfagyott ennek láttán ereiben. Egy perczig sem kételkedett, hogy itt gyalázatos gonosztett van készülöben. Szerette volna meggátolni; de mit tehet ő másodmagával nyolcz veszedelmes gonosztévő ellenében? És mégis el volt szánva, hogy akármi módon, de megmenti azt a három szerencsétlen embert. Szerencsére a kísérőikkel nem volt lövő fegyver; azonfelül szerte is szóródtak kisebb csoportokban, nyilván, hogy a szigetet kikémléjék. A három megkötözött ember ott maradt a legkétségbeesettebb állapotban.

E közben beállott az apály; a tenger vize úgy megapadt, hogy a dereglye, a melyen az idegenek jöttek volt, szárazon maradt, a rajta örszemnek hagyott két hajóslegény pedig elaludt. A mint az egyik felébredt s látta hogy a fövényen rekedt a hajó, nagy zajt csapott, mire valamennyien oda gyűltek a dereglye köré, próbálták minden módon a vízre vinni, de hiába. Ott kellett tehát körülbelöl tíz óra hosszat vesztegelniök, míg az emelkedő ár meglendíti majd a hajót. Az alatt beesteledik s ekkor azt remélte Robinson, észrevétlenül közeledhetik majd hozzájuk. Egyelőre jól elrekeszelt a lakásába vezető minden bejárást, maga három puskát fogott s ugyanannyit adott Pénteknek is. Ezen kívül volt még kinek-kinek a tüsszőjében két pisztoly s egy éles kard az oldalán. Így felfegyverkezve át keltek a patakon és szerencsésen eljutottak egy domb alján egy rejtkehelyre, mely a megkötözött foglyoktól vagy öt percznyire volt. Itt akarta Robinson megfigyelni az eseményeket az éj beálltáig s akkor kezdeni meg a harczot. De másképp történt. Úgy két óra tájt délután már senki sem volt ott közel a foglyoknál, a kik egy fa alatt ültek és szomorúan beszélgettek.

»Menjünk!« szólta Robinson Pénteknek s nagy vigyázattal közeledett a foglyokhoz.

»Kik vagytok ti, uraim?« szólt erős hangon. »Ne féljeteK én meg akarlak titeket menteni.« Evvel elvágta a köteleket, a mikkel a kezeik meg voltak kötözve. »Én angol ember vagyok és felajánlom nektek segítségemet. Csak kettecskén vagyunk ugyan, de bőviben vagyunk a puskáknak és a lövészernek. Mindenek előtt pedig kövessetek bennünket!«

XLVI. Harcz a zendülőkkel.

A három idegen szívesen elment Robinsonnal. Egy negyedórai gyaloglás után egy meredek szikla tetejére jutottak, a melyre csak az egyik oldalon lehetett felhágni, így tehát a támadástól nem kellett félniök, s a honnét kényelmesen lehetett szertenézniök a szigeten. Útközben elbeszélték az idegenek történetüket. Az egyik fogoly a kint horgonyzó angol hajó kapitánya, a másik kormányosa, a harmadik pedig utazó volt. A hajó személyzete fellázadt a kapitány ellen s itt a szigeten akarták megölni. A kapitány pártján csak a kormányos és az az utas volt, s ezért nekik is vele együtt kellett volna meghalniok. Most arról folyt a tanácskozás, hogy mitévők legyenek. A lázadók egy liget hűsében heveredtek s aludtak; Robinson tehát azt ajánlotta, hogy hirtelen rájuk kell törni s vagy megölni vagy foglyokul ejteni. De a kapitány figyelmeztette Robinsont, hogy közöttük csak kettő a főbűnös; ezek bujtogatták fel a többieket. Ha ezeket lehetne elfogni vagy megölni, a többivel el lehet máskép is bánni; azok aztán önként meghódnak.

Elindultak. Elébb azonban az idegeneknek szentül meg kellett fogadniok, hogy míg a szigeten lesznek, mindenben Robinsonnak fognak engedelmeskedni s ha a kapitánynak sikerül megint az ő hajója birtokába jutni, akkor átszállítja Robinsont, Pénteket, ennek atyját s az érkezendő spanyolokat Európába. Erre Robinson az idegeneknek egy-egy töltött puskát adott s együtt haladtak a támadásra. De ebben a pillanatban már szemközt jött velök két lázadó, akik, a mint Robinsonékat meglátták, nagy zajt csaptak, s hívták társaikat. Ezek ijedten szöktek fel fekvő helyükről. De most hirtelen a kormányos s az utas elsütötték fegyverüket. Az egyik a lázadás egyik támasztóját találta úgy, hogy azonnal szörnyet halt, a másik lövés pedig annak czinkostársát, a másik főbűnöst sebesítette meg úgy, hogy a földre rogyott. Most rögtön ott termett mellette a hajóskapitány s így szólt: »Kérd az Istent, hogy irgalmazzon neked, mert elérkezett a te utolsó órád!« S a mint a megsebesült gonosztevő megint ordítani kezdett, a kapitány a puskágyával úgy ütötte föbe, hogy örökre elhallgatott. A lázadók közül a harmadik szintén sebet kapott, a többi három pedig földre borult s kegyelemért rimázkodott. Életüknek megkegyelmezték ugyan, de Robinson erősen megkötözte őket, s szigorúan meghagyta, hogy senki le ne oldja a bilincseiket az ő tudta nélkül.

A lövésre előjött az utolsó két lázadó is. De a mint kapitányukat és Robinsonékat fegyveresen látták, ők is megadták magukat. Ezeket is megkötöztette Robinson és elkísértette őket Péntekkel és a kormányossal a barlangba, ott aztán a lábaikat is megkötözték, hogy meg ne szökhesenek.

XLVII. Új lázadók érkeznek a hajóról.

E fényes győzelem után Robinson nagy lakomát szerzett vendégeinek, a kik nem győztek eléggé csodálkozni gazdájuk történetén és lakása berendezésén. Milyen jól eshetett szegénynek, hogy hosszú idő után megint anyanyelvén beszélhetett! De a bizalmas beszélgetésre nem volt sok érkezésük. Tervet kellett kieszelnőök, mint lehetne a hajó birtokába jutni. Még huszonhat ember volt rajta, nagyobbára, a mint a kapitány mondta, inkább csábított, semmint csábító, sőt voltak köztük olyanok is, a kik csak a többiek erőszakára vettek részt kénytelen-kelletlen a lázadásban s örömetst térnének vissza az előbbi rendhez. Nyílt harcban lehetetlen volt legyőzni annyi embert, itt tehát cselhez kellett folyamodni. Legelőbb is lyukat fúrtak a dereglyén, a melyen a lázadók jöttek volt, s a víz alá sülyesztették. Arra számítottak, hogy a hajón levő lázadók, nem győzvén várni a szigetre küldött társaik visszaérkezését, új embereket fognak utánuk küldeni. És csakugyan nem sokára ágyúszót hallottak Robinsonék. Ez nyilván a kiküldött czinkostársaknak szólt, hogy térjenek már vissza a hajóra. Ezt a jelt a hajón lévők hatszor is ismételték, de mind hiába. Robinsonék pedig nyugodtan ott ültek a biztos vártán, a köszikla tetején s messzelátók segítségével folyton szemmel tartották a hajót. Most látták, a mint a másik dereglyét is a vízre eresztik, emberek szállnak belé s a sziget felé eveznek. Tízen voltak, jól felfegyverkezve puskákkal s más gyilkoló szerszámmal, s mikor közelebb jöttek, a kapitány rájuk is ismert. Köztük csak hárman voltak olyanok, a kik egyedül félelemből csatlakoztak a lázadókhöz. A többi mind szemenszedett gazember volt, különösen pedig a hajómindenes, a ki most a dereglyét kormányozta. Nem sokára kikötöttek a másik dereglyétől nem messze s hajójukat messze kihúzták a szárazra. Most elkezdtek tele torokkal kiáltani: hívták a társaikat s mivel semmi feleletet nem kaptak, körbe állottak s elsütötték puskáikat. Csak a viszhang felelt az erdőkből s a sziklákról. Társaik e nyomtalan eltűnése, úgy látszott, rémületbe ejtette őket, mert nem sokára megint a dereglyére mentek s eveztek visszafelé. Ez meg Robinsonékat ejtette nagy ijedségbe s a kapitány már azt hitte, hogy dugába dőlt egész tervük. De a leleményes Robinson még nem vesztette el reménységét. Rövid parancsot adott Pénteknek és a kormányosnak, a kik sietve eltávoztak.

Nem sokára a tengerparti cserjékben elbúva, Péntek és a kormányos elkezdtek hangosan kiáltani és egy puskát is elsütöttek. A dereglye megállott s a lázadók örvendve viszonzották e kiáltást. S mire Péntekék újból meg újból kurjantottak, ime a dereglyebeliek visszafordultak s folytonos kiáltás között a partra szállottak. Ez alatt azonban a kormányos és Péntek mind beljebb osontak s majd itt, majd ott hallatták kiáltásukat. A lázadók meg folyton követték a hangok irányát, s mikor még mindig nem tudták társaikat meglelni, csoportokra oszoltak, s kiáltozva és lődözve nyomultak mind beljebb. Közülük csak kettő maradt vissza a dereglyén őrnek.

XLVIII. A lázadók végkép legyőzetnek.

Most elérkezettnek látta Robinson a tette alkalmas pillanatot. Legelőször is a dereglyéhez sompolyogtak egész nesztelenül. Az örök közül az egyik leheverészett a gyepen. Még mielőtt felugorhatott volna, a kapitány egy hatalmas kardcsapással kioltotta életét. A másik, ki a jobbak közé tartozott, térdhajtva esdett kegyelmet, elmondta, hogy ő csak kényszerűségből szegődött a zendülőkhöz s kérve-kérte a kapitányt, adjon neki alkalmat s ő bebizonyítja iránta hűségét. Robinson s a kapitány haditanácsot tartottak, megkegyelmeztek neki s felvették kisdied hadseregükbe.

Ez alatt Péntekék nagy ügyességgel csalogatták a pártütőket erdőről-erdőre, hegyről-hegyre. Végre ott hagyták őket egy útvesztőn a rengeteg erdő közepette, dereglyéjüktől oly messze, hogy esténél elébb, még ha megtalálták volna is az utat, vissza nem térhettek. Robinson eltakarította a holttestet és elvitette az evezőket a dereglyéről, amely a beállott apály miatt amúgy is a szárazon volt már. A közben megérkezett a kormányos Péntekkel s csak három órával utánuk jött a pártütők közül az első, s hívta maga után a társait. Egész a lerokkadásig elfáradtak, némelyik sántított s óbégatott, hogy ő már nem bír egy lépést sem tenni többet. De mily nagy volt a meglepetésük, mikor a hajóhoz értek s ott sem az öröknek sem az evezőknek semmi nyoma! Százszor is hívták az eltűnt társakat, de semmi felelet! Káromkodtak kegyetlenül s jajgattak, hogy ők egy elátkozott szigetre kerültek s futkostak ide-oda, mint az örültek. A mint kétségbeesésükben így szertefutottak, Robinson parancsára a kapitány és Péntek a bokrok közt négykézláb közel másztak hozzájuk. Éppen a hajómindenes közelébe kerültek, a kit a kapitány hangjáról ismert meg s a ki ott beszélgetett más két czinkostársával az ő szomorú helyzetükről. A kapitány tüzet adott s éppen szíven találta a hajómindenest, ezt a főbenjáró bűnöst. Nyomban rá Péntek is elsütötte puskáját s lövésétől egy második pártütő esett sebesülten a földre, a harmadik pedig rémülten elfutott.

A mint Robinson a lövéseket hallotta, hangosan így kiáltott: »Előre!« mire emberei sűrűn s nagyokat toppanva nagy kiabálás közt törtek az ellenségre, úgy hogy ezek a sötétben azt hitték, egy egész armádia tör reájuk. S mivel védelemre egyikük még csak gondolni sem mert, Robinson hangos vezényszóval »megállj!«-t parancsolt. Most elküldte hozzájuk követjét, azt az embert, a ki a dereglyén maradt őrnek s ez így szólt: »E sziget kormányzójának, ki a kapitányunknak segítségére kelt, csak egy szavába kerül s katonái mind rakásra ölnek benneteket. Azért ne gondolkozzatok sokáig s rakjátok le a fegyvert, úgy mindnyájatoknak megkegyelmez, az egy Atkinst (Etkinsz) kivéve!« Ez az Atkins volt az, ki a kapitányt megkötözte. S a mint a zendülők mind kijelentették hódolatukat, előállott Atkins is, s rimánkodó hangon így szólt: »Az Istenért, kapitány, kegyelem! Hisz én is csak azt tettem, a mit a többiek!«

»Csak add meg magad életre halálra!« szólt a kapitány, »sorsod fölött csak a kormányzó dönthet.«

Most megkötözték a fő bűnösöket és elkisérték mindnyájukat Robinson lakásába. Innét egy részét elvezették a nyaralóba a másikat pedig a barlangba a többi fogolyhoz.

XLIX.

A hajó visszahódítása.

Másnap a hajóskapitány a jobbindulatú foglyokat maga elé rendelte, szemükre vetette gyalázatos tettüket s kijelentette, hogy a sziget kormányzója vissza akarja őket küldeni Angolországba. Volt erre a foglyok közt nagy jajgatás és rimánkodás, mivel jól tudták, hogy Angolországban irgalom nélkül mind egy szálíg felakasztják őket. »Csak egy feltétel alatt, folytatta a kapitány, kész a kormányzó e szándékáról lemondani, ha segíteni akartok velem együtt, még életetek koczkáztatásával is, a hajót visszafoglalni.«

»Esküszünk!« kiálták mindnyájan egyszerre.

A kapitány bízott ígéletükben, mert amúgy is tudta, hogy becsületes emberek, a kiket mások gonoszsága és a félelem vitt olyan ocsmány tetterre.

Nyomban a munkához fogtak. Még mielőtt beesteledett, bedugták az elsülyesztett hajón a lyukat, azután sötétben a kapitány tizenketted magával a két dereglyére ment. Robinsonnal

úgy állapotok meg, hogy a hajó szerencsés visszafoglalását két ágyúlövéssel fogja jelenteni. A hajóhoz érkezvén, az egyik hajóslegény felkiáltott, hogy ereszsék le a hágcst. A hajón az új hajómindenes és az ácsmester voltak éjjeli örökül kirendelve. Ezek nagyon örültek, hogy a már türelmetlenül várt társaik valahára visszakerültek s nyomban leeresztették a kötélhágcst, melyen a kapitány és a kormányos gyorsan felszöktek s a két ört azonnal agyonütötték. A hajó többi legénységét minden vérontás nélkül ejtették fogságba, mivel egyenként alvás közben lepték meg őket. Csak az új kapitány szegült ellenük. Ez ugyanis, a mint hajókamrájának az ajtaját felfeszítették, rásütötte pisztolyát a kormányosra s megsebesítette karját. De azért ott nyomban életével lakolt. Ezzel a hajó visszakerült igazi tulajdonosa birtokába s ez ígéréthez híven két ágyúlövéssel adta tudtára Robinsonnak a vállalat szerencsés végét. El lehet képzelni, ez mily türelmetlenül várakozott egész éjszaka, milyen izgatottságban várta a megbeszél jelt. Most, hogy eldördült a két ágyúlövés, ismét szabadon lélezett és szíve mélyéből mondott hálát Istennek. Ezen izgalmak után végre is erőt vett rajta a fáradság, lefeküdt, elaludt. De a nagy öröm miatt nem tudott sokáig aludni. Fölkelt s ismét felhágott a szokott vártájára. S mit látott? A hajó ott horgonyzott a kis öböl előtt, ott himbálódzott büszkén a habokon. A kedvező időben bátran ide vihette a kapitány. Nem sokára megjelent maga s így szólt:

»Kedves barátom és szabadítóm! Ime ott van az ön hajója; az öné az mindenestül!«

Robinson annyira meg volt hatva, hogy egyetlen szót sem tudott szólani. Megölelte a kapitányt, szívére szorította s örömeben csak úgy peregetek a könnyei.

A kapitány sok szép holmit hozott Robinsonnak a hajóról. Egyebek közt egy egészen új, igen díszes öltözetet és finom fehérneműt, a mi bizony nagyon kapóra jött neki. Ezek után Robinson a foglyokat mind a nyaralóba vitette, nemsokára megjelent maga is ékes öltözetben, ott leült, maga mellé ültette a kapitányt s elévezettette a három főbűnöst, a kikre ezt az ítéletet mondta:

»Ti halált érdemeltek, de én kegyelemből átváltoztatom az ítéletet számkivetésre. Én elhagyom ezt a szigetet s vissza megyek a hajón Angolországba. Ti itt maradtok; de nem úgy ám, mint e sziget urai. Mert én e szigetet spanyol embereknek engedtem át, a kiket minden pillanatban várok. Ezeknek hűséggel s engedelmisséggel tartoztok. Ha szót nem fogadtok nekik, akkor egészen tetszésük szerint bánhatnak veletek. Ha pedig jól viselitek magatokat, úgy ők mindenben segítségtekre lesznek. Sorsotok tehát kezetekben van; cselekedjetek a szerint! Ti pedig, szólt a többi fogolyhoz fordulva, ti szintén súlyos bűnt követtetek el; de mi megbocsátunk nektek abban a reményben, hogy e kegyelmet jó magaviselet által meg fogjátok hálálni.«

Robinson eleinte meg akarta várni a spanyolok elérkeztét s csak azután akart útra kelni. Minthogy azonban a hajó megkegyelmezett legénységéből a következő éjszaka kettő megszökött, Robinsonnak siettetni kellett az elindulást, mert ugymond, ez a példa könnyen utánzásra találhat.

Előbb azonban levelet írt a spanyoloknak, a melyben kijelentette, hogy a szigetet mindenestül, úgy a mint van, nekik és Péntek atyjának ajándékozza. Megírta nekik továbbá, hogy mit végzett az ott hagyott angolokról. E levelet s még többféle holmit az angolokra bízta, hogy adják át a sziget urainak.

L. Robinson Európában.

1664-ben, deczember 19-én reggel hagyta el Robinson azt a szigetet, a hol teljes huszonnyolcz esztendő, két hónapot és tizenkilencz napot töltött. Nem könnyű szívvel vált meg a szigettől, a mely tele volt az ő keze műveivel. Nem vitt magával egyebet, csak a kecskebőr-kucsmát, a napernyőt s a papagájt, mint a magányos szigeten töltött életének emlékeit. Elvitte továbbá magával a barlangban oly rég rejtve tartott pénzt, mely azóta már egészen megfeketedt. A következő év junius havában tért vissza szerencsésen szülőföldre, amelytől harminczöt évig volt távol. Alig volt még ott valaki, ki Robinsont ismerte. A kapitány özvegye, a kire Robinson a pénzének a felét bízta volt, mikor másod ízben indult Guineába, még élt ugyan, de oly szegény volt, hogy Robinson nemcsak hogy nem követelte a rábizott összeget, hanem még egy kis ajándékot is adott neki. Londonból néhány nap múlva szülővárosába ment. Szülei már a földben porladoztak. Sirjokra borúlt s ott sírt-rítt sokáig. Az atyai hagyaték szétosztásánál Robinsonra nem voltak figyelemmel, mert rég holtnak hitték. Élete fentartására tehát az a kis pénze volt, a melyet magával hozott.

Londonba visszatérvén, azonnal felkereste a hajóskapitányt, a ki őt Európába vissza hozta. Ez az alatt a hajósgazdáknak, a kiknek szolgálatában állott, elbeszélte, hogy mentette meg Robinson őt magát és a hajót a zendülők kezeiből. A hajós gazdák hálájuk jeléül kétszáz font sterlinget (2000 forint) ajándékoztak Robinsonnak. Hogy így váratlanul ekkora összeg birtokába jutott, kapta magát és elutazott Lissabonba megtudni attól a derék hajóskapitánytól, a ki őt Braziliába vitte volt, hogy mi történt az ő braziliai ültetvényével.

Szeptember vége felé ért Robinson Péntek kíséretében Lissabonba. Az a derék portugall kapitány még élt és mód nélkül megörült Robinsonnak. A braziliai ültetvényről a legjobb híreket mondta. Híven és jól kezelték azóta mindig s már tetemes összegeket jövedelmezett, a melyeket félre tettek gazdájuk számára. Robinson továbbra is megtartotta azt az intézőt, a ki ültetvényének ily jól viselte gondját s a kit hűségeért gazdagon megjutalmazott. A braziliai birtok, a melyre már alig gondolt, most gazdag emberré tette Robinsont. S mivel a becsületes kapitány szegényes sorsban élt s koránál fogva keresni sem tudott már, Robinson vagyonának jó nagy részét neki ajándékozta hű sáfárkodása jutalmául.

Mikor ügyeit mind a legpontosabban elintézte, érzékeny búcsút vett a derék kapitánytól s útra kelt haza felé.

Ez egyszer a szárazföldi utat választotta Spanyol- és Franciaországon keresztül. Akadt is az útra jó társasága részint portugall, részint angol kereskedőkből, úgy hogy együtt tizenegyen voltak, hat úr és öt szolga. Lóháton mentek s mindnyájan jól fel voltak fegyverkezve s mivel Robinson legtöbbet utazott s legtöbbet tapasztalt, őt választották egyhangúlag az útitársaság fejévé. Madridban, Spanyolország fővárosában, több napig maradtak, hogy nevezetességeit szemügyre vegyék. A mint aztán október vége felé Navarra tartományhoz közel értek, mindennütt azt beszéltek az emberek, hogy a pyrenäi hegység francia lejtőin annyi már a hó, hogy lehetetlen áthatolni s hogy már számtalan utas kénytelen volt Pampelonába visszatérni.

A mint útitársaságunk Pampelonába ért, meggyőződtek, hogy igazat beszéltek az emberek. Itt is hó borított már mindent s kemény hideg járt. Legjobban Péntek csodálkozott, mikor a hegyeket hóval borítva látta s érezte a szokatlan hideget. Már húsz napig vesztegeltek Pampelonában, mikor egy nap négy francia utas érkezett, a kik ügyes kalauzokkal minden nagyobb baj nélkül jöttek keresztül a Pyrenäusokon. Ezekre a kalauzokra bízta tehát magukat a mi embereink. Hozzájuk még más tizenkét utas is csatlakozott.

LI. A Pyrenäusokban.

Eleinte igen élvezetes volt az utazás. Egy szép völgyön haladtak keresztül, a hol a hónak nyoma sem volt. Nem sokára azonban hegynek kellett menniök tekervényes úton. Végre a hegység tetejére értek, a honnét szép tiszta időben Franciaország téres viruló völgyeit látták, holott ők ott fent térdig gázoltak a hóban. Most lefelé fordult az út s ez volt a veszedelmesebb része. A jégkérgen, mely a hó felszínén képződött, csak lépést s nagy vigyázattal lehetett haladni. Hirtelen nagy vészkiáltás hallatszott. Péntek, ki az elsők közt lovagolt, bátran előre vágatott s a mint az út egyik kanyarulatához ért, az egyik kalauzt nagy veszedelemben látta. Két farkas egyszerre támadta meg; az egyik nekiesett a ló szügyének, a másik pedig oldalvást ugrott egyenesen a kalauzra és éles karmát és fogait mélyen vágta a szegény ember czombjába és karjába. Péntek fogta a puskáját; de egy pillanatig habozott; hátha az embert találja a golyója! De ha nem ló, akkor is vége van a kalauznak. Tehát Isten nevében! lött. S a merész lövés szerencsésen ütött ki, agyán találta a farkast. A másik fenevad pedig, a mint a lövést hallotta s a mint látta, hogy egy másik lovas is közeledik, gyors futásnak eredt.

Nem sokára egy másik kaland vonta magára az utasok figyelmét. A fenyűfák közül egyszerre csak egy hatalmas medve sompolygott elő, a mely az utasokkal nem törődve lassan haladt a maga útján. De a mint Péntek a talpast észrevette, rögtön leszállott a lováról egyenesen utána futott, s mikor már jó közel volt hozzá így szólt: »Megállj, maczkó, egy kis beszédem volna veled!« Ámde a medve nem törődött vele s egykedvűen kullogott tovább. Most Péntek fogott egy követ s fején találta vele az állatot. Ez ugyan nem fájt neki, de az ilyen goromba tréfát a medve el nem szokta tűrni; megfordult s egyenesen nekiment Pénteknek. A mi emberünk pedig éppen ezt akarta s egy csep félelmet sem mutatott, hanem nevetgélve s incselkedve majd erre, majd arra tért ki a medve elől bámulatos ügyességgel.

Az utasok csodálkozva nézték ezt a dolgot s készen tartották fegyvereiket a lövésre. De Péntek kérte őket, hogy ne lőjjenek, mert csak most következik a multság java. Most Péntek egy nagy tölgyfához ért, gyorsan letette a puskáját, levetette a csizmáját s macska-ügyességgel mászott fel a fára. Az üldöző állat elébb megszaglálta a csizmát s a puskát, aztán utána mászott. Péntek erre egy messze kiálló ágának egész a végére mászott s a mint a talpas ide is követte, elkezdte az ágat erősen rázni. Az ingó faágon nagyon kényelmetlenül érezte magát a maczkó, akarata ellenére tánczolnia kellett, a minek a társaság, mely egy helyben állva nézte a dolgot, jókedvűen nevetett. De a mint Péntek abban hagyta a rázást, a medve nyomban közeledett feléje. Most Péntek a faág legvégéről hirtelen a földre szökött; ez az ágat annyira mozgásba hozta, hogy a szegény maczkó jobbra-balra imbolygott, s nagy erőlködésébe került, hogy le nem esett. Dörmögve fordult meg s éppen le akart ereszkedni a fatörzsön, midőn Péntek a puskával mellette termett, a fülébe lött, úgy hogy az állat nyomban halva rogyott a földre.

LII. Harcz a farkasokkal.

A kalauzok sürgették az út folytatását, mert már esteledni kezdett, az éjjeli szállás pedig még három órányira volt onnét. A mint már vagy egy óra hosszat haladtak volt, egy keskeny útszorosba értek. Egyszerre nagy farkasordítást hallottak, sőt távolabbra láttak is egy egész falkát s a mint a szorosból egy téresebb helyre jöttek, borzasztó látvány tárult fel szemek előtt. Egy felnyergelt paripa vágatott lovas nélkül, nyomában egy egész sereg éhes farkas, nem sokára

egy másik ló szintén dühös fenevadaktól üldözve. S a mint meg küljebb értek utasaink, ott látták a két lovast is, a mint darabokra tépték a farkasok s már félig fel is falták.

Robinson s útitársai lóhalálában vágattak el a vadak mellett, löttek, kiabáltak, hogy elriasz-
szák a farkasokat. Rövid ideig ezek meg is elégedtek elébbi zsákmányukkal. De Robinson
csakhamar belátta, hogy futással meg nem menekülnek, azért parancsot adott hogy álljanak
meg. Leszállottak szerencsájukra jó sok faágat és rőzsét láttak ott hosszú sorban. E mögött
kört képeztek s középre fogták a lovakat. A legügyesebb lövőket első sorba állították, a mö-
göttük állóknak pedig gyorsan meg kellett tölteniök az elsütött puskákat. Alig voltak ezek az
előkészületek befejezve, máris jöttek minden felől a farkasok futva, ordítva. Visszatartott
lélekzettel várták be az utasok, míg egészen közel jött a vad csorda, aztán Robinson parancsá-
ra egyszerre tüzet adtak. Embereink jól czéloztak, mert tíz fenevad fetrengett vérében. De mi
haszna! az elhullottak helyébe két annyi termett s noha utasaink folyton-folyvást löttek, a
dühös állatok még sem tágitottak. A folytonos lövésnek megvolt az az egy haszna, hogy a
farkasok egészen közel nem mertek menni. Most Robinson azt a parancsot adta, hogy szórja-
nak puskaport arra a rőzsére és faágakra, ezt aztán meggyújtották s nem sokára nagy lánggal
égett a farakás. Ennek megvolt a kívánt hatása. A farkasok futni kezdtek mindenfelé s nem
sokára csak messziről lehetett még dühös ordításukat s vonításukat hallani. Egy óra múlva a
kimerült utasok szerencsésen elértek éjjeli szállásukra, egy kis hegyi faluba.

Másnap eljutottak Toulouse (Tulúz) városába, a hol a szép meleg időnek nagyon megörültek.
Utazásán Franciaországon keresztül semmi különös nem történt Robinsonnal. Párizsnak,
Calaisnak (Kálé) vette útját, itt átkelt a tengeren s szerencsésen elért Londonba.

LIII.

Robinson otthon.

Londonban legelőször is azt az özvegyasszonyt kereste fel, a ki annyi szívességgel volt iránta,
mikor még férje, a hajóskapitány élt. Ezt magához vette gazdasszonynak. Nem sokára azon-
ban megnősült Robinson; derék jóra való feleséget kapott, és idők múltán három gyermekkel,
két fiúval s egy leánynyal áldotta meg őket az Isten. Az ő braziliai birtokát a portugall
kapitány közbenjárásával jó áron eladta s helyette Angolországban vett birtokot, a melyet
nagy kedvvel és szorgalommal maga mívelt.

Az a sok szerencsétlenség, hányatás és küzdelem, a melyeket Robinson átélt, most nyugodt
életében kedves emlékekké változtak, melyekről családja körében csendes esti órákban
örömet beszélt. De még örömebb hallgatták az ő gyermekei, s örömmel olvassa Robinson
történetét mai nap is minden gyermek.